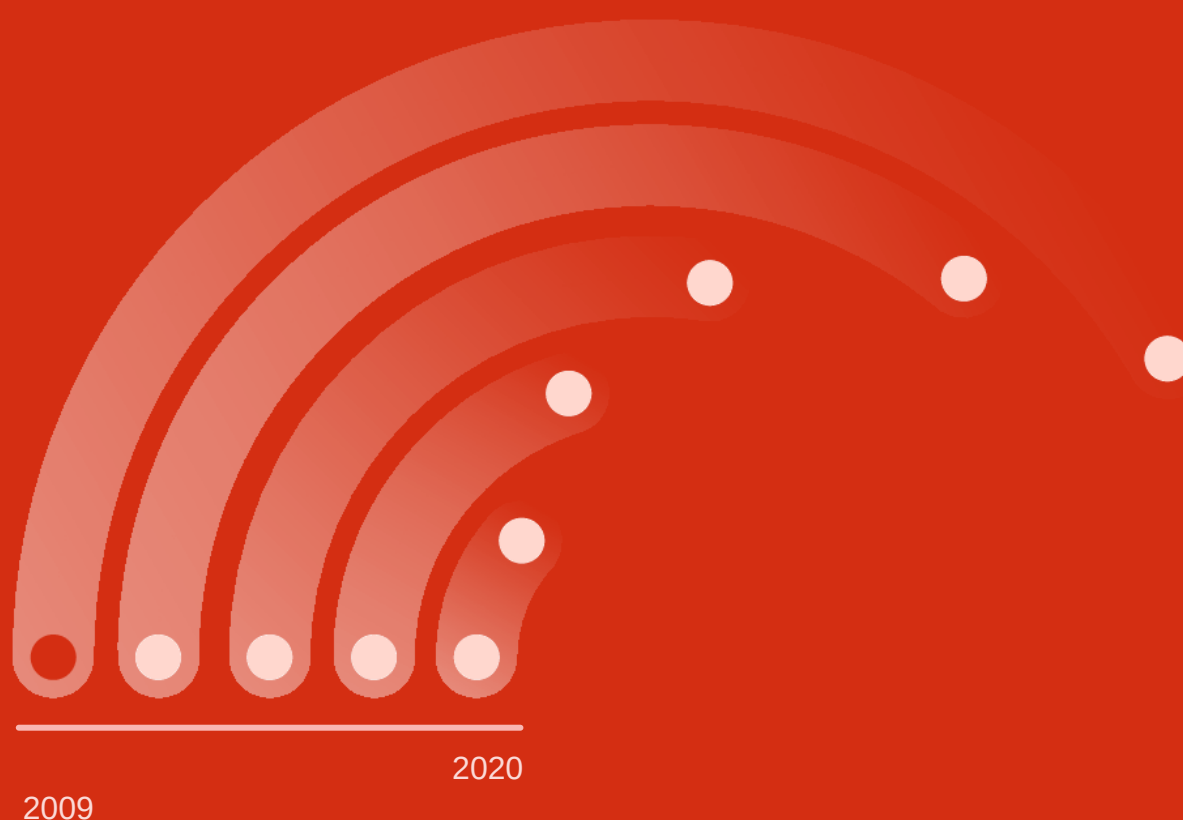

L'evolució del finançament educatiu a Catalunya del 2009 al 2020

Juan B. Martínez

Incompliment de la LEC i retrocés educatiu

**INFORME SOBRE L'EVOLUCIÓ
DEL FINANÇAMENT EDUCATIU A CATALUNYA
DEL 2009 AL 2020: INCOMPLIMENT DE LA LEC
I RETROCÉS EDUCATIU**

Índex

1. ÍNDEX

1. ÍNDEX	3
2. PRESENTACIÓ	7
3. INTRODUCCIÓ	17
4. FONTS ESTADÍSTIQUES I BIBLIOGRAFIA	23
5. DADES GENERALS	27
6. ELS ENSENYAMENTS NO UNIVERSITARIS	43
7. EL FINANÇAMENT PÚBLIC DELS ENSENYAMENTS UNIVERSITARIS	59
8. L'EVOLUCIÓ DE L'ALUMNAT ESCOLARITZAT	67
9. L'EVOLUCIÓ DE LA INVERSIÓ PER ESTUDIANT	75
10. EL FINANÇAMENT DE L'ENSENYAMENT CONCERTAT	89
11. EL PAPER DE LES CORPORACIONS LOCALS	97
12. ALGUNES DADES DE LA COMPARACIÓ INTERNACIONAL.	105
13. CONCLUSIONS ESSENCIALS DE L'INFORME	119
14. PROPOSTA PER A LA MILLORA DEL FINANÇAMENT EDUCATIU A CATALUNYA	133

2. Presentació

2. PRESENTACIÓ

El 10 de juliol de 2009, el DOGC publicava la vigent **Llei 12/2009 d'Educació de Catalunya (LEC) amb un ampli suport parlamentari.**

Entre altres aspectes, la Llei, en el seu Títol XII, "Del finançament del sistema educatiu", que per la seva extensió és gairebé inèdit en la legislació educativa de l'Estat, adquiria una sèrie de **compromisos concrets** que s'expliciten entre els articles 196 i 205. Així mateix, desenvolupa al llarg dels 35 articles del Títol VIII, "Del professorat i altres professionals dels centres", una àmplia sèrie de previsions, moltes d'elles amb **contingut econòmic** que també s'estén fins a una desena de disposicions addicionals i transitòries.

Per a afrontar aquestes necessitats, i els compromisos d'altres aspectes de la Llei, **la Disposició Final segona de la LEC recollia el compromís que el Govern incrementaria progressivament els recursos econòmics destinats al sistema educatiu català** per a aconseguir els objectius que marca i situaria progressivament durant els següents **vuit anys** la despesa educativa, com a mínim, en la mitjana dels països de la Unió Europea, **que se situava aleshores i se situa ara al voltant del 1 6% del PIB.** La memòria econòmica de la LEC recull el compromís que en els

primers 4 anys s'incrementaria el pressupost en 1.000 milions d'euros.

L'Informe que ara presentem demostra de manera rigorosa i objectiva fins a quin punt s'incompleix la LEC respecte a la inversió educativa. Aquest Informe correspon a la part que afecta Catalunya d'un treball més ampli de la Federación de Enseñanza de CCOO (FECCOO) sobre *"La evolución de la Inversión Educativa entre 2009 y 2018: 10 años de retroceso en España"*. Un Informe estatal **coherent amb la història de la FECCOO per a qui l'exigència d'un finançament suficient ha estat l'element més recurrent de les seves demandes i preocupacions,** com demostra que un dels seus primers documents, aprovat el 1978, fos "Bases para una Alternativa a la Financiación de la Enseñanza"; o que la inadequada aplicació dels compromisos educatius de la LOGSE, per motius econòmics, ens portés el 1994 a elaborar i presentar una Iniciativa Legislativa Popular per una Llei Marc Reguladora del Finançament del sistema educatiu en l'àmbit estatal, la primera a superar els requisits constitucionals per a la seva presa en consideració en anar avalada amb 625.000 signatures, els objectius de la qual eren la compensació de les

desigualtats i la garantia d'unes condicions bàsiques similars en l'accés al dret a l'educació per a tota la ciutadania.

Aquest Informe es desenvolupa a través de 43 taules estadístiques, en la seva majoria comparatives del finançament educatiu de Catalunya i la mitjana de l'Estat i la seva evolució entre 2009 i 2018, que s'ha ampliat fins a l'any 2020 mitjançant 15 taules addicionals. **Les dades abasten**, per exemple, la proporció entre la despesa educativa catalana i el total de l'estat o el seu **PIB educatiu; el finançament dels ensenyaments No universitaris i Universitaris**; la inversió catalana per estudiant; el paper de les corporacions locals; o la comparació internacional.

Un Informe que mostra com s'ha produït un retrocés en la inversió pressupostària que també es va estendre a Catalunya, amb retallades clarament superiors a les mitjanes estatals en nombrosos indicadors, des del mateix moment de l'aprovació de la LEC i en contra dels compromisos adquirits per la mateixa Llei.

En el capítol 12, de Conclusions, es fa un ampli resum i valoracions concretes dels múltiples aspectes estudiats, bastants dels quals tenen una finalitat merament informativa, encara que, en

la línia amb l'expressat fins aquí, en volem ressaltar algunes qüestions:

Les retallades que descrivim no són lineals, amb moments de millora que no contradiuen aquestes valoracions generals. A l'informe previ de la FECCOO, que comprenia els anys 2009 a 2013, denunciàvem un enfonsament global de la inversió educativa espanyola pròxim als 9.000 milions d'euros. **A Catalunya, entre 2009 i 2013 va ser de 1.197 milions d'euros**, una caiguda del 17,9% molt superior a la retallada mitjana estatal que va ser del 14,8%, centrada especialment en els Ensenyaments No universitaris, fet clarament contradictori amb els compromisos de la LEC i la seva Memòria Econòmica.

Òbviament, **va haver una millora comparativa de la inversió entre 2013 i 2018**, encara que continuava sent 243 milions d'euros inferior al 2009, extensible al 2020 en què ja es va superar, però que és clarament insuficient. Amb aquests **243 milions d'euros menys** que el 2009, un -3,5% similar a la retallada mitjana estatal de les conselleries d'Educació, **va caldre atendre un increment paral·lel d'alumnat de l'ensenyament públic no universitari del 17,9%** (per un 10,1% de mitjana estatal) **i del 25,9% a Catalunya per un 6,3% estatal en els universitaris.**

Aquesta retallada coexistia amb un increment de l'IPC espanyol del 14,1% i en un context de millora econòmica al final de la dècada: el PIB de Catalunya entre 2009 i 2018 va créixer un 18,7% (13,1% del conjunt d'Espanya). **La recuperació de l'economia de Catalunya era evident mentre la inversió educativa mantenia les retallades.**

Com ha ocorregut en l'Estat, el 2020, la lluita contra la pandèmia ha suposat una despesa educativa extra, 7.552 milions d'euros, un esforç una mica superior a la mitjana estatal centrada en els ensenyaments de règim general, però que partia d'una situació objectiva pitjor per les altes "ràtios alumnat/unitat". A aquesta xifra cal sumar-li la inversió pròpia dels municipis catalans, que va assolir els 565 milions d'euros, **fins a arribar a un total d'inversió educativa catalana de 8.117 milions d'euros**, allunyada dels 8.973 afirmats recentment des de la Generalitat.

Com en totes les Comunitats, aquest global de 7.552 milions d'euros és la suma de la despesa no universitària (5.859,3 milions d'euros), de l'universitari (1600,1 milions) i de les beques i ajudes a l'estudi pròpies de la Generalitat (92,5 milions). Les recents estadístiques específiques sobre beques del Ministeri, eleven la

quantitat total de beques fins als 300 milions d'euros el 2020, dels quals gairebé 200 són aportats pel Ministeri i prop de 100 per Catalunya, sobre els quals no hi ha referència concreta en les recents dades de la Generalitat.

Però encara que hagin millorat les xifres absolutes, ha continuat empitjorant el pes de la despesa educativa en el conjunt de la Despesa Pública de la Generalitat: un 20,2% de la despesa total el 2009, un 19,3% el 2018 i el 17,8% el 2020. **És obvi que la Despesa Educativa, en el període de l'aplicació de la LEC no ha estat una prioritat de la Generalitat i és necessari corregir-ho, garantir-la i donar-li estabilitat.**

El PIB educatiu de les Conselleries educatives catalanes de 2009 era del 3,59%, ja dels més baixos d'Espanya, i el 2018 s'havia retallat fins al 2,92%, **una caiguda del 18,7% paral·lela al 18,7% d'increment del PIB català i en un context de gran creixement de l'alumnat escolaritzat.** Una dada pèssima en el context internacional i especialment greu considerant la Disposició Final 2a de la LEC i el seu compromís d'aproximació a la mitjana de la Unió Europea i destinar a Educació, en 8 anys, un mínim del 6% del P.I.B. català.

El 2020, el PIB educatiu català de les Conselleries ha crescut fins al 3,55%, pròxim al valor de l'any 2009, del 3,59%, però és una dada esbiaixada per la gran caiguda del PIB espanyol i català de l'any de la pandèmia (el de les Administracions Educatives, del 4,39%, fins i tot va superar al 4,33% del 2009). A aquest 3,55% cal **sumar-hi un 0,27% de l'esforç propi de les corporacions locals**, fins a assolir un global que, malgrat l'actual "biaix", **a penes suposa el 64% del compromís de la LEC** al cap d'11 anys de la seva aprovació (i que està lluny de la despesa del 4,21% recentment anunciat des de la Generalitat, computant despeses estatals al marge de tota la metodologia estadística, és a dir despeses que no són exclusives del Govern català, com diu la LEC). **En qualsevol cas, urgeix garantir que aquesta millora del 3,82% es mantingui, garantint la proporcionalitat de la inversió a les nostres universitats, i que torni a créixer de manera progressiva per a complir la LEC.**

Per a conèixer i valorar l'evolució de la inversió educativa entre 2009 i 2018 en els ensenyaments de règim general, a la resta dels ensenyaments i serveis no universitaris, als estudis universitaris, l'evolució de l'escolarització, o el finançament de l'ensenyament concertat durant la dècada, ens

remetem al mateix Informe o al capítol de conclusions.

Però sí que hem de fer **referència a la inversió per estudiant**, que és un dels grans indicadors del finançament educatiu, i a la seva evolució al llarg de la dècada, **com l'exponent més gran de les retallades** produïdes.

La inversió per estudiant en les escoles i instituts públics de Catalunya per a docència directa va ser, **el 2018, de 3.724 euros per estudiant**, 432 euros inferior a la mitjana estatal de 4.156 euros (només superior a la inversió a Madrid de 3.319 euros), **mentre que el 2009 la mitjana estatal per alumne, de 4.757 euros/estudiant era molt similar a la catalana de 4.707 euros per estudiant. Entre 2009 i 2018** es va produir un descens de 601 euros per estudiant als centres públics espanyols (el -12,6%), però **a Catalunya la retallada per alumne va ser de 983 euros, el -20,9%**. Aquestes dades mostren, millor que cap altra, **l'enorme retrocés educatiu produït a l'ensenyament català**, en clara contradicció amb els compromisos de la LEC

Quant als ensenyaments universitaris, la inversió pública de la Generalitat el 2018 va ser de 5.897 euros per estudiant (novament, la pitjor després de Madrid) i **722 euros inferior**

a la mitjana estatal de 6.619 euros; una vergonyosa situació pal·liada per un finançament per part de les famílies que va haver de créixer un 36,6% fins a assolir els 2.168 euros addicionals per estudiant. **El 2009 era radicalment diferent, amb una de les majors inversions de l'Estat**, i els seus 8.332 euros per alumne eren 439 euros més que la mitjana espanyola de 7.893 euros. Entre 2009 i 2018 va caure en 1.274 euros per estudiant la mitjana estatal de despesa pública de les Conselleries responsables, una xifra que gairebé es va duplicar a Catalunya, on es van perdre 2.435 euros per estudiant, un -29,2% d'inversió directa per alumne, que mostra l'autèntica desídia de Catalunya vers el seu sistema universitari públic en aquests anys.

En definitiva, una situació vergonyosa per a una de les Comunitats més riques, contrària a la LEC i que és necessari corregir assolint, de manera urgent, almenys la inversió mitjana estatal en tots els àmbits educatius.

Volem destacar, de manera expressa i positiva, l'esforç i el compromís educatiu dels municipis catalans, bàsic en els serveis educatius i en la conciliació, **que és sens dubte el millor de l'Estat**. En el capítol 10 i a les Conclusions, s'hi aprofundeix. Però cal citar almenys que, encara que amb

limitacions de càlcul, la inversió municipal a Catalunya era de 1.638 euros per estudiant el 2018, gairebé un 90% superior a la mitjana estatal de 866 euros (i eleva la despesa total per alumne dels centres educatius públics catalans). O que l'aportació pròpia dels ajuntaments va haver de passar dels 545,6 milions d'euros del 2009 als 648,8 del 2020, gairebé un 19% més, per a compensar els dèficits provocats per les retallades en les aportacions de la Conselleria, i **en clara contradicció amb la Disposició Addicional Quarta de la LEC que comprometia la revisió periòdica ajustada a l'evolució real dels costos i preus**.

D'altra banda, **el compromís de la LEC d'aproximar la inversió pública catalana a la mitjana de la Unió Europea**, ens porta a aproximar, amb òbvies limitacions, les dades catalanes a les de la UE i els seus països més importants, essencialment per comparació amb les xifres publicades per l'OCDE.

El 2018, 10 anys després de la LEC, la mitjana de l'esforç inversor educatiu de l'UE era un **50,7% superior a la de Catalunya** (4,4% del PIB per 2,92% del català), que s'haurà reduït en alguna mesura amb les dades esbiaixades del 2022; però és obvi que **no s'ha produït cap convergència amb la Unió Europea**, encara que cal esmentar que

les mesures austericides imposades en l'UE també han retallat, encara que una mica menys, l'esforç inversor europeu entre 2009 i 2018, en termes de PIB.

Un altre factor molt rellevant per a l'OCDE és **l'Evolució de la Despesa Pública Educativa i de la Despesa Privada Educativa. En els nivells no universitaris, el 2009**, la Despesa Pública espanyola suposava el 92,9% del total de la despesa educativa, que era homologable a la majoria de països; mentre que a Catalunya **va ser del 84,4%**, clarament per sota de la mitjana de l'UE i mostrant **que Catalunya ja tenia llavors una posició global bastant deficient en inversió pública que la LEC pretenia revertir**. El 2018, la Despesa Pública espanyola s'havia retallat fins al 86% de la Despesa Educativa Total i passava a ser inferior a la mitjana de l'OCDE i l'UE. **A Catalunya**, amb xifra calculada de l'any 2015, aquesta reducció de Despesa Pública educativa s'enfonsava **fins al 79,7%**, **clarament per sota** dels països més significatius de l'UE, **suposant un camí contrari al promès per la LEC**. Des de la perspectiva **de la Despesa Privada** sobre la Despesa Educativa Total, el camí és el contrari, del 15,6% del 2009 (que duplicava la mitjana estatal i de la UE) va créixer fins a situar-se en el **20,3%** (dades del 2015), **mostrant la necessitat del sistema educatiu català de recórrer a les famílies per a**

compensar les retallades públiques que s'anaven produint.

En els Nivells Universitaris l'evolució va ser similar. Ja el 2009, el 66,9% de Despesa Pública catalana era inferior al 78,6% de la UE i el 2015 baixava fins al 65% per un 75% europeu el 2018. Per contra, les aportacions privades en la despesa universitària havien crescut fins al 44% del total el 2015.

Com a conclusió final, els Governos de Catalunya han mantingut un camí contrari als compromisos adquirits en inversió educativa a la LEC, que necessita una immediata correcció i garanties de compliment. Unes garanties que són encara més necessàries davant un possible empitjorament de la situació econòmica. Unes garanties que deixin fora de perill la inversió educativa pública per a evitar un nou retrocés com el produït entre 2009 i 2018.

En aquest sentit, hem de manifestar la nostra preocupació per l'intent des del Departament de Presidència de la Generalitat, en presentar un document encarregat pel Departament d'Educació, d'elevat la despesa educativa pròpia de la Generalitat fins a xifres pròximes als 9.000 milions d'euros i elevat el PIB educatiu fins al 4,21%, incloent-hi partides que no són pròpies del Govern català, sinó estatals,

i que no estan contemplades a la metodologia quantitativa de cap altre territori. Esperem que no sigui un **intent dissuasiu**, davant l'opinió pública catalana, **per a desvirtuar les demandes de finançament suficient**

de CCOO i de la resta de les organitzacions de la comunitat educativa, **i intentar justificar un compliment** dels compromisos en inversió **educativa de la LEC** que no es correspon amb la realitat.

Teresa Esperabé Prieto

Secretària general de la Federació d'Educació de CCOO de Catalunya

3. Introducció

3. INTRODUCCIÓ

El present informe és un aprofundiment per a Catalunya del document “L'evolució de la inversió educativa entre 2009 i 2018: 10 anys de retrocés a Espanya”, de la Federació Estatal d'Ensenyament de CCOO.

Aquest text, d'accés lliure i publicat [a la seva pàgina web \(www.fe.ccoo.es\)](http://www.fe.ccoo.es), és d'obligada referència per a comprendre les raons de l'elaboració d'aquesta anàlisi, que entronca amb la vocació permanent de la Federació Estatal d'Ensenyament de CCOO de treballar amb dades rigoroses i tan actualitzades com sigui possible, en la seva reclamació d'una millora en la inversió educativa a Espanya, i d'una Llei de Finançament del sistema educatiu que li doni estabilitat, per a garantir-ne la qualitat, l'equitat i la qualificació de la nostra societat, que és el contrari de l'esdevingut durant la dècada de retallades que estudiem i que té la mateixa validesa en la gran majoria de les comunitats autònomes, ja que en 13 de les 18 administracions educatives la inversió educativa el 2018 era inferior a la de l'any 2009 malgrat la indubtable millora de la situació econòmica general.

És, així mateix, de referència obligada per a conèixer, més detalladament, les fonts estadístiques públiques i la

bibliografia a partir de les quals s'han desenvolupat els càlculs propis generals i els específics d'aquest informe sobre Catalunya i les conclusions essencials de cada apartat general i de cada taula (capítol 12, pàgina 297), a partir de les quals s'han elaborat les propostes generals sobre finançament educatiu de la Federació Estatal d'Ensenyament de CCOO (capítol 13, pàgina 357).

Per a una millor contextualització de cadascuna de les 43 taules que conformen aquest Informe, **que tracta essencialment sobre l'evolució de la inversió educativa en la nostra Comunitat en la dècada estudiada (2009-2018) i la seva comparació amb els resultats mitjans espanyols**, s'ha optat per mantenir els capítols i l'ordre de taules del text matriu, del qual extraïem les dades específiques que permeten fer les valoracions entre la situació catalana i la mitjana estatal en cada factor estudiat. Amb posterioritat s'han agregat **15 taules més** per a estendre els paràmetres més significatius **fins a l'any 2020**.

Les xifres exposades en el text matriu es desenvolupen al llarg de 61 taules i 8 capítols: Dades Generals (capítol 4), Evolució dels Ensenyaments no universitaris, Finançament Públic dels Ensenyaments Universitaris, Evolució de l'alumnat, Inversió per estudiant,

Finançament de l'Ensenyament Concertat, Paper de les Corporacions Locals i la Comparació Internacional (capítol 11). Un nombre significatiu de taules de l'Informe general no té traducció a nivell de comunitat autònoma, això explica que la numeració de les taules que es desenvolupen a continuació no tingui un ordre continu, començant en la taula 4.

A més, cal explicar que els informes sobre finançament són recurrents en

l'activitat de la Federació Estatal d'Ensenyament de CCOO i que, en cert sentit, aquest és una extensió del que presentarem el 2016: *Crisi Econòmica i Finançament Educatiu*, en el qual analitzàvem l'evolució de la inversió durant el quinquenni transcorregut entre 2009 i 2013, que ara hem estès al conjunt de la dècada, fins al 2018, quan ja era evident la recuperació econòmica d'Espanya, però aquesta no tenia una traducció educativa.

ACTUALITZACIÓ POSTERIOR DE DADES FINS A L'ANY 2020

La posterior publicació, per part del Ministeri d'Educació, de dades i sèries estadístiques sobre la inversió educativa de l'any 2020, **que encara són provisionals**, ens permet actualitzar **algunes taules** d'aquest Informe, on es comparen les dades catalanes amb les mitjanes espanyoles entre els anys 2009 i 2018. **En concret s'han elaborat 15 taules BIS, addicionals a l'Informe general, per a actualitzar les dades.**

Aquesta actualització permet valorar un cert canvi de tendència general, encara que sigui una apreciació molt condicionada per haver transcorregut entre un any electoral general i per l'esforç extra de despesa que ha suposat fer front a la

pandèmia de la COVID-19 en els centres educatius.

L'any 2019, any electoral precedit per una important recuperació econòmica, la inversió educativa del conjunt d'administracions públiques d'Espanya **va ascendir a un total de 53.056,6 milions d'euros, un +4,7% sobre la de l'any 2018**, que tanca les dades generals d'aquest informe, però encara va ser 838 milions d'euros **inferior** als 53.895 milions d'euros invertits l'any 2009. La de les administracions educatives de les comunitats (conselleries educatives) va ser de 44.739,7 milions d'euros, que era un **5% major que el 2018** i millorava per 560 milions, onze anys després, els 44.171,8 milions d'euros invertits l'any 2009. **A**

Catalunya, la inversió educativa de les conselleries educatives del 2019 va assolir els 7.040,1 milions d'euros, que suposava un +5,2% sobre 2018, i supera també per primera vegada el nivell de 2009 en uns 108 milions d'euros. En qualsevol cas, dins del canvi global de tendència, podem apreciar una lleugera millora del comportament català vers la mitjana espanyola en aquest any.

La inversió educativa l'any 2020 va ser excepcional, totalment condicionada, esbiaixada, per la despesa extraordinària que va suposar l'inici de la pandèmia, i, en gran manera, finançada per fons externs a les comunitats autònomes i a l'estat. En general, aquest esforç inversor va haver de ser major a les comunitats amb pitjors indicadors educatius, **en particular la ràtio alumnat/unitat, com ocorre a Catalunya, per a adaptar-se a les mesures sanitàries.** En concret, la inversió educativa total espanyola va arribar als 55.265,8 milions d'euros, **un 4,1% més que el 2019;** i la del conjunt de Conselleries va ser de 47.378,8 milions, que representava un **5,9% més. En el cas de Catalunya, la inversió de la Conselleria d'Educació va assolir els 7.552 milions, que va suposar un creixement del 7,3% sobre 2019, que millorava també el comportament mitjà del conjunt de conselleries relacionades amb l'educació.**

El "biaix" es completa quan, en paral·lel, **es considera la caiguda del P.I.B. de l'any 2020, tant espanyol (-11,3%) com català (-11,5%)** que, per si mateixa, va incrementar el percentatge d'inversió educativa fins a nivells pròxims als de 2009.

A aquesta xifra de 7.552 milions d'euros de la Conselleria d'Educació de la Generalitat de Catalunya, cal sumar-li 565 milions d'euros d'aportació educativa de les Corporacions Locals catalanes, fins a totalitzar 8.117 milions d'euros com a inversió educativa total l'any 2020.

Aquestes 15 taules BIS estan intercalades en l'informe després de les taules que comprenen el període 2018-2009 i descriuen l'evolució produïda entre l'any 2018 i les dades provisionals de l'any 2020.

Al tancament d'aquest informe, la Generalitat ha donat publicitat a determinades xifres sobre la inversió educativa de l'any 2020, que l'eleva fins a uns 8.973 milions d'euros. Considerant que les estadístiques comparatives de l'any 2020 són encara provisionals, per a totes les comunitats, es poden acceptar algunes correccions menors, però rebutgem la incorporació d'altres quantitats que no són despesa catalana, sinó despesa de l'Estat o del Ministeri d'Educació. No existeixen precedents anteriors d'una presentació de la despesa pública educativa com la

que s'acaba de publicar. En diverses taules d'aquest Informe comentem detalladament aquesta qüestió.

I més tard encara, amb el document ja tancat, el Ministeri ha publicat les seves estadístiques definitives per a l'any 2022. En elles es manté la xifra de 7.552 milions de despesa de les conselleries catalanes implicades en la gestió educativa, la qual cosa avala el contingut de totes les taules que hi ha des del capítol 5 fins a l'11, i dona com a despesa total de Catalunya 7.914 milions d'euros, en sumar, com fem, la inversió de les corporacions locals, però restant l'aportació privada de les famílies per a matrícules i taxes universitàries a la qual ens referim de manera reiterada en el capítol 6. També

altera la xifra de l'aportació pròpia dels municipis catalans, que la Generalitat avalua en 555 milions d'euros, aquest Informe en 565 i el Ministerio eleva fins als 618 milions.

Aquesta xifra final de 7.914 milions d'euros d'inversió educativa catalana de l'any 2020, segons el Ministeri d'Educació, hauria de considerar al final de la taula 4 bis duplicada i en la taula 8 bis sobre el PIB educatiu català d'aquest mateix any, que amb les dades del Ministerio quedaria en el 3,72%, així com en els paràgrafs del capítol de Conclusions de l'Informe que es vinculen a ambdues. La correcció dels ajuntaments afectaria la taula 49 bis i al paràgraf equivalent de les Conclusions.

4. Fonts estadístiques i bibliografia

4. FONTS ESTADÍSTIQUES I BIBLIOGRAFIA

Les taules estadístiques per a Catalunya, que es presenten a continuació, s'obtenen per comparació de fonts estadístiques exclusivament públiques. Com ja s'ha dit, aquestes es detallen, amb les seves dates de publicació, en l'Informe General de Finançament Educatiu que serveix de base a aquest document, i es poden resumir en:

- Ministeri d'Educació i F.P. Estadístiques de Despesa Pública Educativa dels anys 2018, 2013 i 2009. Conjunt de taules d'Excel.
- Ministeri d'Educació i F.P. Estadístiques de despesa Pública Educativa. Sèries estadístiques dels anys 1992 a 2019. 3 de març de 2021.
- Ministeri d'Educació i F.P. EducaBase. Dades d'alumnat matriculat durant el curs 2018-2019.
- Ministeri d'Educació i F.P. Les xifres de l'Educació a Espanya. Edició 2012 sobre el curs 2008-2009.
- Ministeri de Ciència, Innovació i Universitats. Dades i Xifres del Sistema Universitari Espanyol curs 2018-2019.
- Institut Nacional d'Estadística. Dades més actualitzades sobre la Despesa Pública Nacional, Producte Interior Brut Nacional i per comunitats autònomes i sobre evolució de l'IPC.
- Consell Escolar de l'Estat. Informe Anual 2020 sobre el curs 2018-2019.
- P. G. de l'Estat dels anys 2009 i 2018.
- OCDE. Indicators: *Education at a Glance (Panorama de l'Educació)*. Edició de l'any 2012 amb dades del 2009 i del 2021, amb dades de 2018.
- Eurostat Data Explorer. Informe Eurostat sobre estadístiques de despesa educativa a la Unió Europea de 2021 (dades de 2018) i Institut d'Estadística de la UNESCO del 2021.
- Publicacions de la Federació Estatal d'Ensenyament de CCOO: Proposició de Llei Marco reguladora del finançament del Sistema Educatiu (Febrer de 1994); El finançament del sistema educatiu a Espanya: anàlisi i propostes (Setembre 2010); Que no ens retallin el futur!: Impacte de la Crisi en Educació (Novembre 2011), i Crisi Econòmica i Finançament Educatiu: Evolució de la Inversió 2009-2013 (Juny 2016).

Per a les dades d'actualització fins al 2020, i l'apartat de comparació internacional, incorporats a aquest

Informe específic sobre Catalunya, s'ha utilitzat:

- Ministeri d'Educació i F.P. Estadístiques de Despesa Pública Educativa dels anys 2019 i 2020.
- Ministeri d'Educació i F.P. Sèrie Estadístiques de Despesa Pública Educativa del 2020.
- Institut Nacional d'Estadística. Dades més actualitzades sobre Producte Interior Brut Nacional i per comunitats autònomes de l'any 2020.
- Institut Nacional d'Estadística. Enquesta de Finançament i Despeses de l'Ensenyament Privat: cursos 2014-2015 (novembre de 2017) i 2009-2010 (juliol de 2012).

*Dades de l'Institut d'Estadística de Catalunya (IDESCAT) per a la Despesa Pública de la Generalitat

5. Dades generals

5. DADES GENERALS

Taula 4. Evolució global dels pressupostos educatius entre els anys 2018 i 2009 (5)

Comunitat	Liquidació 2018 milers d'euros (1)	Liquidació 2009 milers d'euros (1)	Diferència absoluta (1)	Diferència percentual
Despesa Total Espanya (2) (totes les Admns)	50.660.321	53.895.012	-3.234.691	-6,0%
Total adm. educ. (3)	44.444.696	46.310.839	-1.866.243,0	-4,0%
Total conselleries (4)	42.596.256	44.171.786	-1.575.530	-3,6%
Catalunya (5)	6.689.218	6.931.849	-242.631	-3,5%

(1) En aquesta, i en la majoria de les taules que figuren a continuació, les quantitats s'expressen en milers d'euros perquè és la quantia utilitzada en les estadístiques oficials del Ministeri d'Educació.

(2) **La Despesa Pública Educativa Total d'Espanya és la suma de la despesa de diverses administracions i/o conceptes en funció de l'activitat.** Òbviament, les administracions educatives (conselleries implicades en Educació i Ministeri) suposen la gran majoria de la inversió educativa. Però també estan implicades les administracions locals: la despesa del qual cal computar de manera independent perquè és una despesa pròpia que forma part del conjunt de cada Comunitat (vegeu taula 48); altres Ministeris (com a Treball o Defensa); i l'Administració General de l'Estat. Per

activitat la despesa essencial correspon als nivells No Universitaris i els Universitaris, però també es computen de manera independent les beques i ajudes a l'estudi, la Formació Ocupacional i, sobretot, les cotitzacions socials imputades al personal funcionari educatiu, que el 2018 van ascendir a 4.445 milions d'euros. **Les partides corresponents a Formació Ocupacional i Cotitzacions Socials són una despesa estatal que manca de distribució Autònoma** i l'enorme retallada en tots dos conceptes (la Formació Ocupacional gairebé desapareix i hi ha una significativa reducció de plantilles) va elevar la retallada global estatal fins al 6%. També hi ha algunes partides de correcció per a evitar duplicacions de conceptes, com les beques per exempció de preus acadèmics.

No existeix cap estadística oficial que faci un desglossament territorial d'aquesta Despesa Estatal. Per això, no podem acceptar com a Despesa Pública Educativa Català els 602 milions que afirma la Generalitat com a "despesa no distribuïda" (que s'obtenen d'aplicar el percentatge de la despesa educativa catalana en el conjunt de l'Estat a la quantia no distribuïda d'aquestes cotitzacions socials) i molt menys que formin part del PIB educatiu català com es comenta a la taula 7 (les estadístiques oficials diferencien clarament entre PIB educatiu total i de les Comunitats).

(3) En parlar de les administracions educatives, a més de les Conselleries implicades en Educació - que amb freqüència són diferents per als nivells no universitaris dels universitaris, com ocorre a Catalunya-, s'inclou la despesa del Ministeri d'Educació **la partida essencial de la qual són les beques estatals el que també afecta les dades aportades per la Generalitat** (veure comentari a la taula 4 duplicada bis). La retallada de la inversió educativa del Ministeri entre 2009 i 2018, la caiguda del qual, incloent-hi les transferències, es va aproximar al 26% per a donar exemple militant de l'aplicació del Decret Wert, que imposava les retallades, va elevar fins al 4% la retallada mitjana de les Conselleries, que era del 3,5%. **Per al total estatal de la majoria de les**

pròximes taules, se sol consignar només la despesa pública del conjunt de les administracions educatives i la seva comparació és la clau d'aquest document.

(4) **La despesa de les conselleries és la suma de 3 conceptes:** el conjunt de Programes que conformen la despesa no universitària (Infantil i Primària, Secundària, Ed. Especial...) que són comuns en els Pressupostos de totes les Comunitats; la despesa universitària (que inclou les aportacions de les famílies en matrícules o taxes); i la **despesa pròpia de cada Comunitat en Beques i Ajudes a l'estudi mentre que les recents dades de la Generalitat inclouen un total en el qual l'aportació majoritària és estatal.** La taula 4 bis desglossa aquesta despesa a Catalunya el 2020 i permet el contrast amb les quanties aportades per la Generalitat.

(5) La inversió total educativa de les comunitats és la suma de la despesa pública de les Conselleries que realitzen la gestió educativa i el de les Corporacions Locals amb finalitats educatives (vegeu taula 48). Una vegada deduïdes les transferències des de la Conselleria d'Educació, a la inversió caldria sumar-li 649 milions d'euros **7.338 milions d'euros;** l'any 2009 caldria addicionar 546 milions **totals de Despesa Pública educativa catalana de 7.478 milions d'euros.**

La retallada percentual global de la dècada a Catalunya, d'un -3,5%, que va suposar el 2018 una inversió educativa **243 milions d'euros menys que el 2009**, va ser similar a la mitjana de les conselleries d'Educació (del -3,6%). Però de manera immediata cal introduir el matís del diferent increment paral·lel d'alumnat escolaritzat (vegeu taules 26 a 30), que va ser bastant major a Catalunya en els nivells no universitaris (17,9% de Catalunya enfront d'un 10,1% de mitjana estatal en l'ensenyament públic) i enormement major en els universitaris (25,9% a Catalunya per un 6,3% estatal).

Per a acabar de contextualitzar la dada, cal afegir també que **l'IPC havia crescut un 14,1%** en la dècada a nivell estatal, i que el PIB de Catalunya entre 2009 i 2018 (taules 7 a 9) s'havia incrementat **un 18,7%, per un 13,1% del conjunt d'Espanya**. La recuperació de l'economia espanyola era evident, sent la de Catalunya clarament superior a la mitjana estatal, i **malgrat això, i al clar increment de l'alumnat, la inversió catalana en educació continuava sent inferior a la de 2009**.

És evident que les retallades que descrivim no són lineals. **En l'informe**

que comprenia de 2009 a 2013 (que hem citat en la presentació), denunciàvem un enfonsament global de la inversió educativa espanyola pròxim als 9.000 milions d'euros (8.920 milions), que suposava una retallada global del 16,6%, que s'ha reduït el 2018 fins al 6%, però que no respon, com veurem a continuació, a la millora de l'economia espanyola. **En el cas de Catalunya, la caiguda global entre 2009 i 2013 va ser de 1.197 milions d'euros, una retallada del 17,9% que era superior a la retallada mitjana estatal del període més dur de la crisi econòmica que va ser del 14,8%**. Això suposa una millora comparativa entre 2013 i 2018, però clarament insuficient, si es considera l'enorme increment de l'escolarització produït a la dècada i el major nivell de recuperació econòmica de Catalunya.

Aquesta retallada de gairebé 1.200 milions d'euros entre 2009 i 2013 (el segon major de l'Estat, especialment en els Ensenyaments No Universitaris després de Castella-la Manxa), **era clarament contradictori amb els compromisos de la Llei d'Educació de Catalunya de 2009 i amb la seva Memòria Econòmica**.

Taula 4 Bis.- Evolució global dels pressupostos de les administracions educatives en el conjunt dels Ensenyaments entre 2020-2018

Comunitat	Liquidació 2020 milers d'euros	Liquidació 2018 milers d'euros	Diferència absoluta	Diferència percentual %
Catalunya	7.551.953,8	6.689.218,2	862.735,6	12,9%
Adms. Educatives	49.284.220,3	44.444.696,0	4.839.524,3	10,9
Conselleries Educat.	47.378.780,0	42.596.256,0	4.782.524,0	11,2
Espanya Total AA.P.P	55.057.908,0	50.660.321,0	4.397.587,0	8,7

La despesa global no és simplement la suma dels nivells no universitaris i els universitaris. Existeixen altres conceptes que computen independentment, com les beques, i, sobretot en l'àmbit estatal, la despesa d'altres administracions: Formació Ocupacional o les cotitzacions socials imputades als funcionaris, que són conceptes de despesa indiferenciada per Comunitats.

La inversió global en educació de Catalunya entre els anys 2018 i 2020, **del 12,9%**, va ser un **15,2% superior** a la mitjana estatal de les Conselleries educatives i un 18,3% si s'inclou el Ministeri d'Educació, encara que cal

considerar que les necessitats objectives per a l'atenció de la despesa extraordinària per a complir les exigències sanitàries de la pandèmia eren majors a Catalunya en **partir d'unes "ràtios alumnat/unitat"** -que era l'element condicionant clau- **molt pitjors** que les mitjanes estatals en tots els nivells educatius, tant de l'Ensenyament Públic com de la Concertada.

Per a comentar les recents xifres de la Generalitat, incorporem també una nova taula que no existeix en els Informes, similars a aquest, que hem elaborat per a altres Comunitats.

Taula 4 duplicada bis. Evolució de les grans partides entre 2020/2018

Comunitat	Liquidació 2020 milers d'euros	Liquidació 2018 milers d'euros	Diferència absoluta	Diferència percentual
Nivells NO Universit. (1)	5.859.282,7	5.092.385,5	766.897,2	15,1
Niv. Universitaris* (2)	1.600.136,7	1.511.585,5	88.551,2	5,9
Beques i Ajudes (3)	92.534,4	85.247,3	7.287,1	8,5
Catalunya (4)	7.551.953,8	6.689.218,2	862.735,6	12,9%

* Inclou aportacions de les famílies per matrícules o taxes

(1) La quantia que donen les xifres del Departament de Presidència com a xifra de la Generalitat, de 5.868 milions d'euros, ve a coincidir amb la que en les estadístiques del Ministeri d'Educació s'assignen als Ensenyaments No Universitaris. Tenint en compte que les xifres oficials homogènies del 2020 encara són provisionals, no tenim problema en acceptar aquesta diferència d'una mica més de 8 milions d'euros.

(2) Les xifres del Departament de Presidència per a les universitats públiques ascendeix a 1.636 milions d'euros, que és una xifra superior en 36 milions a l'oferta en l'estadística oficial homogènia, de 1.600 milions, potser perquè s'incorpora una despesa administrativa que a vegades s'assigna globalment a la Conselleria en la qual es gestiona. D'altra banda, no deixa de cridar l'atenció que es consideri, contra el criteri general, una despesa

formalment aliena a la mateixa Generalitat.

(3) La partida de Beques i Ajudes a l'Estudi mereix un comentari especial. Les dades del Departament de Presidència no parlen d'elles, sent un dels 3 sumands de les estadístiques homogènies de finançament educatiu de totes les conselleries. El que sí que figura entre les seves dades és una partida de 311 milions d'euros enunciada genèricament com a aportacions de l'Estat (el que també les exclouria de la seva consideració com a despesa pública educativa catalana). El més semblant a les aportacions de l'Estat (a més de la Despesa no desglossada de les cotitzacions socials imputades) és l'aportació del Ministeri d'Educació per a Beques i Ajudes, que es detalla en estadístiques específiques per a aquesta qüestió. Aquestes estadístiques indiquen que, en el curs 2019/2020, va aconseguir els 300

milions d'euros dels quals 199 milions van ser aportacions del Ministeri, 99,2 milions procedien de l'administració catalana i 1,8 d'ajudes de les administracions d'altres comunitats. **No tenim cap problema en acceptar la xifra de 99,2 milions d'euros en comptes dels 92,5 de la taula anterior, que és l'aportació catalana, però hem de rebutjar la xifra de 311 milions oferta des de la Generalitat, de la qual desconeixem qualsevol referència oficial** (encara que sigui una mera curiositat aritmètica, l'única aproximació a aquesta xifra és l'arrodoniment a l'alça de la mitjana entre la suma dels 301.000 **becaris** del curs 2019/2020 i els 320.590 del curs 2020/2021 que és **310,8** milers de becaris).

(4) Sí són computables **els 555** milions d'euros que el Departament de Presidència assigna el 2020 a les administracions locals, que compta per

separat en les estadístiques estatals i és una despesa addicional que **cal sumar per a obtenir la inversió total de cada comunitat autònoma**. Per al 2020, la despesa oficial computada per a Catalunya ascendeix a 847,7 milions d'euros, però d'aquesta xifra cal restar, per a evitar duplicacions de despesa, 282,7 milions d'euros en transferències aportades als ajuntaments des de la Conselleria d'Educació, per la qual cosa en el nostre càlcul, **l'aportació dels municipis catalans amb finalitats educatius va ser el 2020 de 565 milions d'euros**, 10 milions més que la xifra del Departament de Presidència.

Això eleva la xifra global d'Inversió educativa de Catalunya, amb les dades provisionals oficials de l'any 2020, fins als 8.117 milions d'euros (7.552 de les conselleries + 565 dels municipis) i bastant lluny dels 8.973 afirmats des de la Generalitat recentment.

A) LA PROPORCIÓ ENTRE LA DESPESA PÚBLICA EDUCATIVA I LA DESPESA TOTAL DE LA GENERALITAT I LA INVERSIÓ EN EDUCACIÓ EN RELACIÓ AMB EL P.I.B. CATALÀ

Aquests dos indicadors, al costat de la inversió per alumne, són els indicadors econòmics educatius més utilitzats al costat de la inversió per estudiant (que ocupa un capítol específic d'aquest Informe). En tots els casos no existeixen xifres oficials i les dades que apareixen són càlculs propis d'aquest Informe.

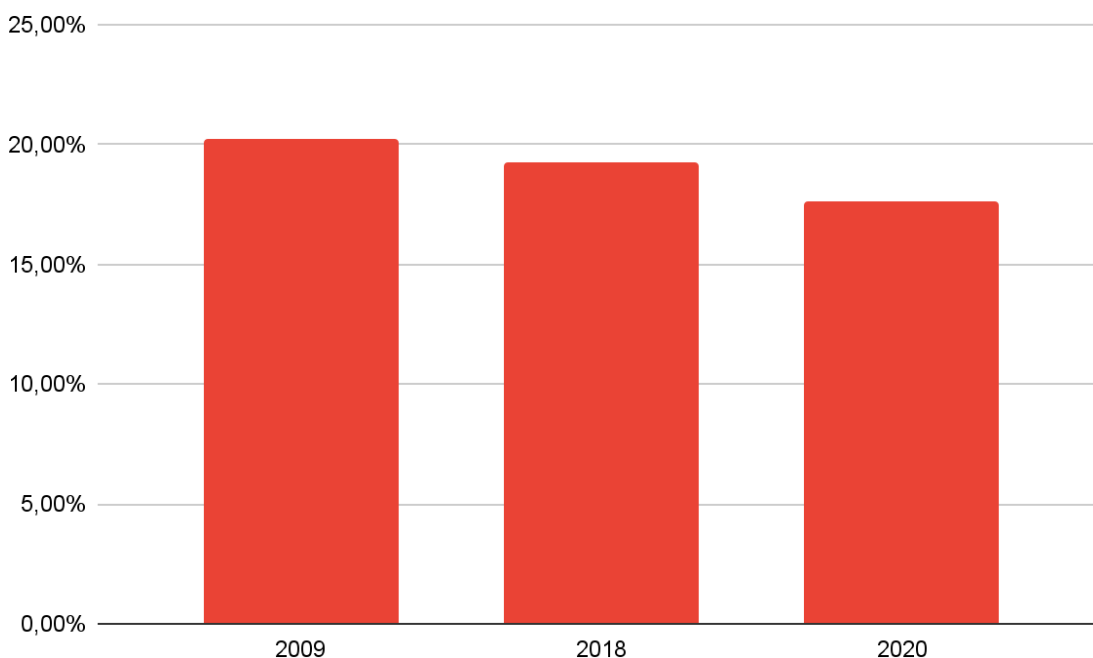
Es pot obtenir dades comparatives en el percentatge de PIB dedicat a Educació i en la inversió per estudiant, mentre que l'expressió de la Despesa Educativa en el conjunt de la Despesa Pública de Catalunya solament té sentit per a valorar la seva evolució interna.

Taula 6. La Despesa Educativa en relació amb la Despesa Pública Total

Any	Despesa Pública * Educativa (1)	Despesa Pública* Total de la Generalitat (2)	Participació %
2009	7.478	36.985,0	20,2%
2018	7.338	38.061,5 (2)	19,3%
2020	8.117	46.057,5	17,6%

* Quantitats en milions d'euros

Gràfic 1.

(1) Quanties explicades a la frase final de les taules 4 i 4 duplicada bis.

(2) Sèrie anual d'IDESCAT sobre els Pressupostos del Sector Públic de la Generalitat. IDESCAT no ofereix xifres de 2018 (sense Pressupostos) pel que s'utilitza la xifra de Despesa Pública de 2017.

Com es pot apreciar, la proporció de la Despesa Pública Educativa en el context de la globalitat de la Despesa Pública catalana **té un recorregut sistemàticament negatiu des de l'any 2009** en què la Llei d'Educació de Catalunya adquiria precisament el compromís d'impulsar i donar prioritat a les inversions educatives catalanes. La participació en el moment de

l'aprovació de la Llei, del 20,2% de la despesa pública de Catalunya, era un 14,8% major que la de l'any 2020, que era del 17,6%, **malgrat l'esforç extra de despesa educativa que ha suposat la lluita contra la pandèmia de la COVID-19.**

La despesa educativa, en el període de l'aplicació de la Llei d'Educació de Catalunya, no ha estat, ni és, una prioritat de la Generalitat que és necessari corregir i que precisa d'estabilitat.

La proporció entre la despesa pública educativa i el Producte Interior Brut (PIB) de qualsevol territori és l'indicador més acceptat per a fer comparacions de l'esforç inversor en educació. Encara que les comunitats riques, com és el cas de Catalunya, tendeixen a menysprear-lo, cal dir que en les comparacions internacionals (vegeu

capítol específic) existeixen correccions en termes de paritat de poder adquisitiu (P.P.A.). En les pròximes 3 taules s'ofereix el càlcul de la inversió educativa de la nostra comunitat, com a expressió del seu PIB autonòmic, en els anys 2018 i el 2009, respectivament, que aproximen la importància donada a la inversió educativa a cada moment, i en una tercera, el que ha ocorregut al llarg de la dècada, que permet valorar l'evolució, per a bé o per a mal, de l'esforç realitzat. Atès que la dada estatal –el més usat en les comparacions internacionals– inclou conceptes no desglossats territorialment, **aquí és més rigorosa la comparació amb la mitjana del conjunt de les administracions educatives.** Al seu torn, les taules 8 bis i 9 bis actualitzen les dades fins a les últimes estadístiques disponibles, de l'any 2020

Taula 7. La inversió en termes de PIB català el 2018

Comunitat	Inversió educativa milers d'euros (1)	PIB comunitat milions d'euros (2)	PIB educatiu %
Catalunya	6.689.218,0	229.345,7	2,92
Nivells No Universitaris	5.092.385,5	229.345,7	2,22
Nivells Universitaris*	1.511.585,5	229.345,7	0,66
Total adm. educ.	44.444.696,0	1.204.241,0	3,69
Nivells No Universitaris	35.795.800,9	1.204.241,0	2,97
Nivells Universitaris*	9.535.721,3	1.204.241,0	0,79
Total Estatal (amb altres administracions)	50.660.321,0	1.204.241,0	4,21

* Inclou aportacions de les famílies per matrícules o taxes

El 2018, la inversió educativa dels nivells universitaris, incloses les aportacions de les famílies, suposava el 22,6% del total a Catalunya i era una mica superior a la

del conjunt de l'Estat en relació amb el total de les administracions educatives, del 21,4%.

Taula 8. La inversió en termes de PIB català el 2009

Comunitat	Inversió educativa milers d'euros	PIB comunitat milions d'euros	PIB educatiu %
Catalunya	6.931.849	193.251,5	3,59
Nivells No Universitaris	5.357.787,7	193.251,5	2,77
Nivells Universitaris*	1.538.728,3	193.251,5	0,80
Total adm. educ. (3)	46.310.839	1.069.323,0	4,33
Nivells No Universitaris	36.886.742	1.069.323,0	3,45
Nivells Universitaris*	10.541.750	1.069.323,0	0,98
Total Estatal (3)	53.895.012	1.069.323,0	5,04

* Inclou aportacions de les famílies per matrícules o taxes

El 2009, la inversió educativa dels nivells universitaris, incloses les aportacions de les famílies, suposava el 22,3% a Catalunya que era una mica inferior a la

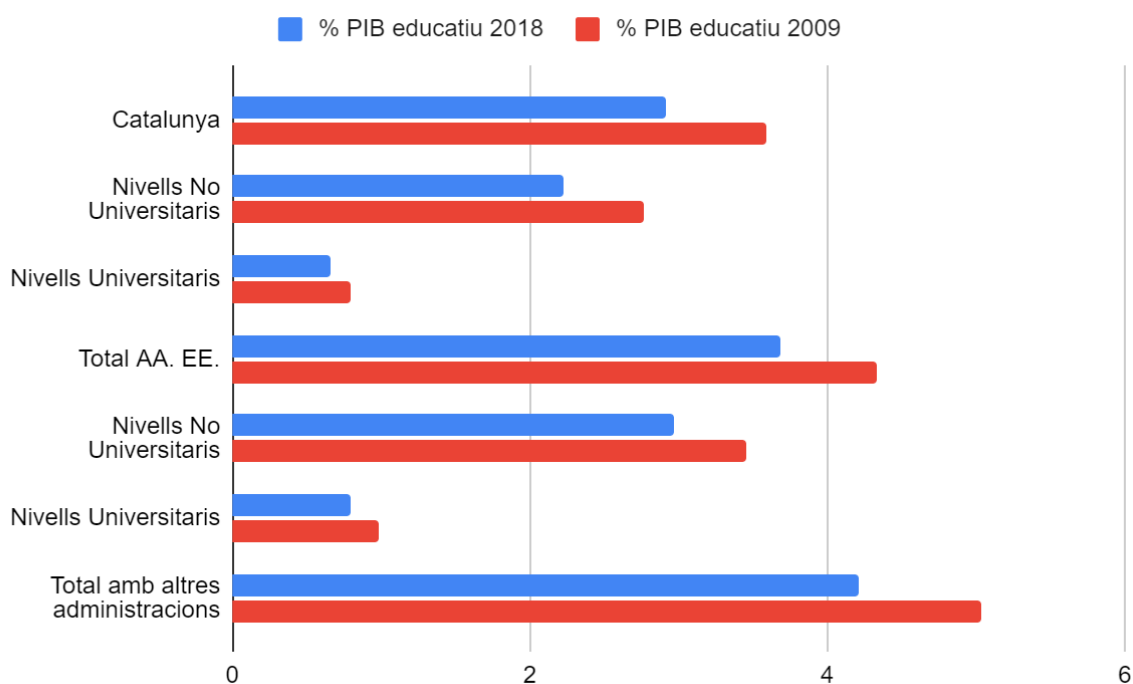
mitjana del conjunt de l'Estat en relació amb el total de les administracions educatives, del 22,6%.

Taula 9. Evolució del percentatge d'inversió educativa respecte del PIB de la comunitat autònoma entre els anys 2018 i 2009

Comunitat	% PIB educatiu 2018	% PIB educatiu 2009	Diferència absoluta	Diferència percentual
Catalunya (1)	2,92	3,59	-0,67	-18,7%
Nivells No Universitaris	2,22	2,77	-0,55	-19,9%
Nivells Universitaris*	0,66	0,80	-0,14	-17,5%
Total AA. EE. (1)	3,69	4,33	-0,64	-14,8%
Nivells No Universitaris	2,97	3,45	-0,48	-13,9%
Nivells Universitaris	0,79	0,98	-0,21	-21,4%
Total amb altres administracions (1)	4,21	5,04	-0,83	-16,5%

* Inclou aportacions de les famílies per matrícules o taxes que, especialment a Catalunya, disfressa la caiguda de la inversió totalment pública.

Gràfic 2.

(1) En el cas de Catalunya, són càlculs propis; per al conjunt de les administracions educatives i el total estatal, s'utilitzen les xifres de les sèries

oficials sobre l'evolució de la inversió educativa.

El percentatge real de P.I.B. educatiu a Catalunya, i en qualsevol comunitat, és realment una mica major perquè cal afegir la part corresponent a la despesa pròpia educativa realitzada per les Corporacions Locals, com es concreta més endavant en la taula 8 bis.

El comentari i valoració que es fa a continuació és comuna a les 3 taules (7 a 9) i, com s'ha dit, cal insistir que el PIB de la Catalunya va créixer un 18,7% entre 2009 i 2018, passant de 193.251,5 a 229.345,7 milions d'euros en la dècada.

El PIB educatiu català de 2009, del 3,59%, era ja dels més baixos d'Espanya (solament superior al de Balears, Madrid i La Rioja) i el 2018 s'havia retallat fins al 2,92% (només superior al de Madrid), amb un clar empitjorament de les dades al llarg dels 10 anys. **L'esforç del País Basc** (3,84% el 2018 i 4,45% el 2009), situat sempre per sobre de la mitjana estatal en tota mena de mesuraments, desmenteix les afirmacions interessades que utilitzen l'argument de la riquesa acumulada per a restar importància a la menor inversió educativa. Aquest 2,92% de 2018 és, sens dubte, una de les xifres més baixes (no és cap consol que les de Madrid siguin pitjors) en un context internacional, comparant per exemple amb el conjunt dels països de l'OCDE o de la Unió Europea, fins i tot inferior a la inversió de Luxemburg, del 3,1%, que

ocupa l'última posició i és l'Estat més ric de la Unió.

Si s'analitza l'evolució al llarg de la dècada, sent gravíssima la retallada del PIB educatiu espanyol (un 16,5% global i el 14,8% del conjunt de les administracions educatives), el de Catalunya va ser encara pitjor, d'un 18,7% (un 26,4% superior a la retallada del conjunt de les comunitats autònomes), solament superat en aquesta mena de mesurament de nou per Madrid i per Castella-la Manxa.

Entre 2009 i 2018, la caiguda percentual de la inversió educativa a Catalunya, del 18,7%, va ser un 26,3% superior a la reculada de la mitjana de les administracions educatives de l'Estat, del 14,8%. No obstant això, no va existir el mateix comportament entre els nivells no universitaris i els universitaris. Els primers van tenir una reculada del 19,9% a Catalunya per un 17,5% als nivells universitaris, mentre que en la mitjana de les administracions educatives el procés va ser l'invers, superant la reculada dels nivells universitaris, del -21,4%, al dels no universitaris, del -13,9%.

En concret, en els nivells **no universitaris**, la retallada de l'esforç inversor de Catalunya (19,9%) va ser un **43,2% superior** a la mitjana espanyola (13,9%); mentre que en els **universitaris** (-17,5%) va ser un **18,2% inferior** a l'estatal (-21,4%), sent el

factor determinant d'aquesta diferent evolució l'enorme increment de les aportacions de les famílies als pressupostos de les universitats catalanes (vegeu taula 20).

La millor percepció de l'autèntica dimensió de l'efecte de les retallades sobre la degradació de l'educació catalana, s'adquireix quan es posen

en paral·lel amb el creixement econòmic. Com hem dit, el PIB català va créixer un 18,7% entre 2009 i 2018, i en paral·lel la inversió educativa en termes del PIB regional queia en la mateixa xifra del 18,7% entre tots dos anys. **L'economia de Catalunya es recuperava mentre que l'educació s'enfonsava.**

Taula 8 bis. La inversió en termes de PIB català el 2020

Comunitat	Inversió educativa milers d'euros (1)	PIB comunitat milions d'euros (1)	PIB educatiu %
Catalunya	7.551.953,8	212.931,0	3,55
Nivells No Universitaris	5.859.282,7	212.931,0	2,75
Nivells Universitaris*	1.600.136,7	212.931,0	0,75
Total AA. EE.	49.284.220,3	1.121.698,0	4,39
Nivells No Universitaris	39.825.971	1.121.698,0	3,55
Nivells Universitaris*	10.267.895	1.121.698,0	0,92
Total amb altres administracions	55.057.908,0	1.121.698,0	4,93

* Inclou aportacions de les famílies per matrícules o taxes

(1) El P.I.B. de Catalunya va ser de 229.345,7 milions d'euros el 2018, i el 2020 de 212.931 milions. El P.I.B. d'Espanya el 2018 va ser d'1.204.241 milions d'euros i el 2020 d'1.121.698 milions.

La inversió pròpia dels municipis catalans, de 565 milions d'euros, suposa un PIB addicional del 0,27%, que elevaria el PIB global dedicat a

l'educació a Catalunya fins al 3,82%. Manquem de càlculs similars en el conjunt de les comunitats autònomes i tampoc hem elaborat el càlcul per als anys 2009 i 2018 perquè la comparació essencial que fem és entre la inversió de les Conselleries que desenvolupen la gestió educativa.

Ja hem comentat abans que les dades sobre l'esforç global d'inversió

educativa entre 2018 i 2020 estan condicionats per la caiguda del PIB de l'any 2020, que multiplica per si mateixa l'efecte de la despesa educativa més gran derivada de l'atenció a la pandèmia, que en el cas de Catalunya implicava una necessitat d'inversió superior a altres Comunitats, en tenir "ràtios alumnat/unitat" -que va ser el factor clau condicionant dels reforços educatius- més alta que les mitjanes espanyoles en tots els nivells educatius.

Això fa que, encara que de forma esbiaixada, tant el PIB educatiu català (del 3,55%), com l'espanyol (del 4,93%),

s'acostessin als valors que van arribar a aconseguir l'any 2009 (3,59 i 5,04% respectivament), i que fins i tot es va arribar a superar lleugerament per al conjunt de les administracions educatives (4,39% el 2020, per 4,33% del 2009).

El 2020, la inversió educativa dels nivells universitaris, incloses les aportacions de les famílies, suposava el 21,1% a Catalunya i era pràcticament idèntica a la mitjana del conjunt de l'Estat en relació amb el total de les administracions educatives, on assolí el 21,05.

Taula 9 Bis.- Evolució del Percentatge d'Inversió Educativa respecte del P.I.B. de la seva Comunitat Autònoma entre 2020-2018

Comunitat	Liquidació 2020 milers d'euros	Liquidació 2018 milers d'euros	Diferència absoluta	Diferència percentual
Catalunya	3,55	2,92	+0,63	+21,6%
Nivells No Universitaris	2,75	2,22	+0,53	+23,9%
Nivells Universitaris	0,75	0,66	+0,09	+13,6%
Admns. Educativ	4,39	3,68	+0,71	+19,3%
Nivells No Universitaris	3,55	2,97	+0,58	+19,5%
Nivells Universitaris	0,92	0,79	+0,13	+16,5%
Espanya Total AA.PP	4,93	4,21	+0,72	+17,1%

Entre aquests dos anys **s'ha invertit**, encara que de manera lleugera, la tendència marcada en el conjunt del document per a la dècada amb retallades catalanes àmpliament superiors a la mitjana estatal. La recuperació de la inversió educativa a

Catalunya, del 21,6%, **va ser major en un 11,9% a la mitjana** del conjunt d'administracions educatives, que va tenir un creixement de l'esforç inversor del 19,3%, **en principi conjuntural**, com a conseqüència de la caiguda del PIB de Catalunya i d'Espanya.

També, entre 2018 i 2020, s'ha invertit el comportament respecte al període anterior pel que fa a l'evolució diferenciada dels nivells no universitaris i universitaris. En general, els increments no universitaris han estat bastant superiors per les diferents exigències de la pandèmia. L'increment de l'esforç inversor català, del 23,9%, és un 22,6% major que la mitjana estatal del 19,5% en els nivells no universitaris. En els universitaris el procés és invers al període entre 2009 i 2018, en gran manera a causa del canvi de la Generalitat en el que afecta les aportacions familiars (una enorme

correcció del període anterior), i la pujada del 13,6% suposa un increment de l'esforç inversor un 17,6% inferior a la mitjana de l'Estat.

Malgrat que es pot valorar de manera positiva el fet d'aconseguir el 3,82% del PIB incloent-hi l'esforç municipal l'any 2020, és una xifra bastant inferior al 4,21% de PIB educatiu anunciat des de la Generalitat, obtinguda sumant despeses estatals a les despeses pròpies, i que manca de qualsevol referència metodològica similar.

6. Els ensenyaments no universitaris

6. ELS ENSENYAMENTS NO UNIVERSITARIS

A) ELS ENSENYAMENTS DE RÈGIM GENERAL NO UNIVERSITARIS

Taula 12. Evolució de les partides totals destinades per les administracions educatives als Ensenyaments de Règim General no universitaris (1) entre 2018-2009

Comunitat	Liquidació 2018 (2)	Liquidació 2009 (2)	Diferència absoluta	Diferència percentual	Variació alumnat (1)
Catalunya	4.476.388,0	4.689.897,9	-213.509,9	-4,6%	+13,8%
Total AA. EE.	29.188.592,7	29.673.074,6	-484.481,9	-1,6%	+10,4%

(1) Abarca des del Segon Cicle de l'Educació Infantil, 3-6 anys, fins als cicles formatius de Grau Superior, incloent-hi tots els Ensenyaments Obligatoris i Gratuïtes.

(2) Càlcul propi a partir de les estadístiques oficials, incloent-hi només les quanties que figuren a les estadístiques oficials del Ministeri d'Educació, tant generals com de Catalunya, destinades als programes generals d'Educació Infantil i Primària, Secundària (ESO i Batxillerat) i Formació Professional i Educació Especial dels Ensenyaments de Règim General, que són comuns als pressupostos de totes les Comunitats i estan destinades essencialment al sosteniment de l'activitat docent i el funcionament habitual dels centres, incloent-hi les transferències per a centres privats

d'aquests mateixos nivells educatius per a concerts educatius i altres subvencions.

En els conceptes que abasten solament els Ensenyaments de Règim General, Catalunya va invertir el 2018 213,5 milions d'euros menys que el 2009, la qual cosa va suposar una caiguda percentual del 4,6%, que gairebé triplicava la retallada mitjana espanyola de l'1,6%. De fet, **la retallada de Catalunya suposava el 44% del total estatal en els Ensenyaments de Règim General.** Això es produïa malgrat l'important augment d'alumnat produït en aquests nivells educatius a Catalunya durant la dècada, d'un 13,8%, que era un 32,7% superior a la mitjana de creixement estatal en aquests ensenyaments, del 10,4%: **moltes més retallades que la mitjana de l'Estat**

malgrat un major increment de l'alumnat a atendre.

El paral·lelisme entre retallades i creixement de l'escolarització és clau per a comprendre el retrocés del nostre sistema educatiu en el conjunt de la dècada, en els ensenyaments fonamentals, que ha de considerar, a més, el diferent increment d'alumnat

produït en centres públics i concertats, i el desigual repartiment de fons entre tots dos tipus de centres. Només considerant la suma de retallades i increment de l'escolaritat, que es veurà més endavant, **s'aprecia en tota la seva dimensió el veritable abast de la reculada educativa que dona títol a aquest Informe.**

Taula 12 Bis.- Evolució de les Partides Totals destinades per les Administracions Educatives als Ensenyaments de Règim General no Universitaris entre els anys 2020 i 2018

Comunitat	Liquidació 2020 milers d'euros	Liquidació 2018 milers d'euros	Diferència absoluta	Diferència percentual
Catalunya	5.261.878,9	4.476.388,0	+785.490,9	+17,5%
Espanya AA.EE.	33.256.040,5	29.188.592,7	+4.067.447,8	+13,9%

(Considerar l'exposat en les notes aclaridores 1 i 2 de la taula anterior)

En coherència amb els condicionants vinculats a la COVID-19, les dades més actuals mostren que l'increment inversor global per als Ensenyaments de Règim General no universitaris de Catalunya (del 17,5%) va ser major en un 25,9% a la mitjana espanyola (del

13,9%), si bé, insistim, les necessitats objectives de Catalunya per a afrontar la pandèmia de la COVID-19 eren majors, en superar les ràtios mitjanes estatals d'alumnat/unitat en tots els nivells educatius.

Taula 13. Evolució de les partides per a concerts educatius i subvencions dels Ensenyaments de Règim General entre 2018-2009

Comunitat	Liquidació 2018 milers d'euros (1)	Liquidació 2009 milers d'euros (1)	Diferència absoluta	Diferència percentual
Catalunya	1.153.056,5	1.128.338,0	+24.718,5	+2,2%
Total AA. EE.	6.267.651,0	5.850.289,9	+417.361,1	+7,1%

(1) Les quantitats que aquí figuren són el resultat de restar a les quanties generals per a concerts i subvencions que apareixen en les estadístiques del Ministeri les que no es destinen a Ensenyaments de Règim General, com les transferències per a ensenyaments universitaris i unes altres.

L'evolució de l'Ensenyament Concertat i les seves peculiaritats s'exposen amb més detall en un capítol específic d'aquest informe, on s'analitzen també les raons que poden explicar el creixement general d'aquestes partides.

En aquest moment ens limitem a comentar que la pujada produïda a

Catalunya al llarg de la dècada, d'uns 25 milions d'euros, és 3 vegades inferior a l'increment mitjà espanyol (2,2% per 7,1%), però que aquesta dada es matisa bastant en considerar el creixement de l'alumnat escolaritzat en la xarxa concertada, que va créixer només un 1,3% entre 2009 i 2018, enfront d'un augment mitjà estatal del 8%.

Catalunya destina el 18,4% dels fons totals per a aquesta xarxa educativa amb un 17,4% del total de l'alumnat estatal. Per tant, no es pot dir que hi hagi una manca d'inversió general a l'ensenyament concertat a Catalunya.

Taula 13 Bis.- Evolució de les partides per a concerts educatius i subvencions dels Ensenyaments de Règim General entre 2018-2009

Comunitat	Liquidació 2020 milers d'euros	Liquidació 2018 milers d'euros	Diferència absoluta	Diferència percentual
Catalunya	1.342.724,2	1.153.056,5	+189.667,6	+16,4%
Espanya AA.EE.	6.977.191,7	6.267.651,0	+709.540,7	+11,3%

(Considerar l'exposat en la nota aclaridora 1 de la taula anterior).

Al contrari del que ha passat durant la dècada estudiada, l'increment de les partides per a concerts educatius entre 2018 i 2020, del 16,4%, va ser considerablement major al creixement

mitjà estatal en l'ensenyament concertat, de l'11,3%, i bastant similar (vegeu taula 14 bis) al que s'ha donat per a l'ensenyament públic català entre tots dos anys.

Taula 14. Evolució de les partides destinades per les administracions educatives als Ensenyaments de Règim General no universitaris en centres públics entre 2018-2009 (1)

Comunitat	Liquidació 2018 milers d'euros	Liquidació 2009 milers d'euros	Diferència absoluta	Diferència percentual
Catalunya	3.323.331,5	3.561.559,9	-238.228,4	-6,7%
Total AA. EE.	22.920.941,7	23.822.785,0	-901.843,3	-3,8%

(1) Quantitats d'elaboració pròpia després de restar de la quantia destinada globalment als Ensenyaments de Règim General (taula 12) les de la taula anterior (13) per a concerts educatius. Les xifres exposades representen els fons destinats essencialment al sosteniment de l'activitat docent i el funcionament habitual dels centres públics, que són

els mateixos conceptes econòmics coberts pels concerts.

El 2018, Catalunya va destinar 238 milions d'euros menys per a la docència i funcionament dels seus centres públics dels quals va utilitzar el 2009, la qual cosa suposava un 26,4% de la retallada total estatal en aquests ensenyaments (902 milions d'euros),

mentre el seu alumnat en centres públics representava el 16,2% del total de l'existent en l'ensenyament públic espanyol, la qual cosa implica un comportament molt deficient en el període estudiat.

Aquesta xifra suposava una retallada del 6,7%, que era un 76,3% major que la reducció mitjana estatal del 3,8%. A més, és més greu si es pren en consideració que l'increment català d'alumnat dels Ensenyaments de Règim General va ser del 17,9%, que era un 77,2% més que el creixement estatal del 10,1%.

El 2018, la inversió de Catalunya en els seus centres públics d'Ensenyaments de Règim General representava el 14,5% de la despesa educativa total, que era inferior al 15% existent el 2009, malgrat l'enorme increment d'alumnat.

El conjunt d'aquestes dades mostra una reculada sense paliatius de l'atenció prestada a l'ensenyament públic a Catalunya durant la dècada estudiada, que es veurà d'una forma molt més descarnada en analitzar l'evolució de la inversió per estudiant.

Taula 14 Bis.- Evolució de les Partides destinades per les Administracions Educatives als Ensenyaments de Règim General NO Universitaris en Centres Públics entre els anys 2020-2018

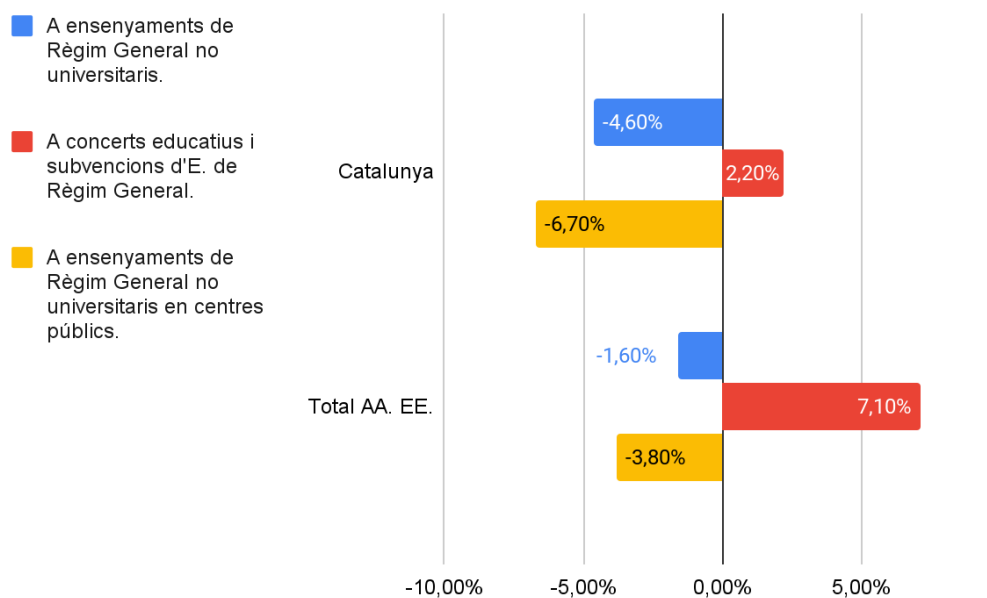
Comunitat	Liquidació 2020 milers d'euros	Liquidació 2018 milers d'euros	Diferència absoluta	Diferència percentual
Catalunya	3.919.154,7	3.323.331,5	+595.823,2	+17,9%
Espanya AA.EE.	26.341.783,9	22.920.941,7	+3.420.842,2	+14,9

(Considerar l'exposat en la nota aclaridora 1 de la taula anterior).

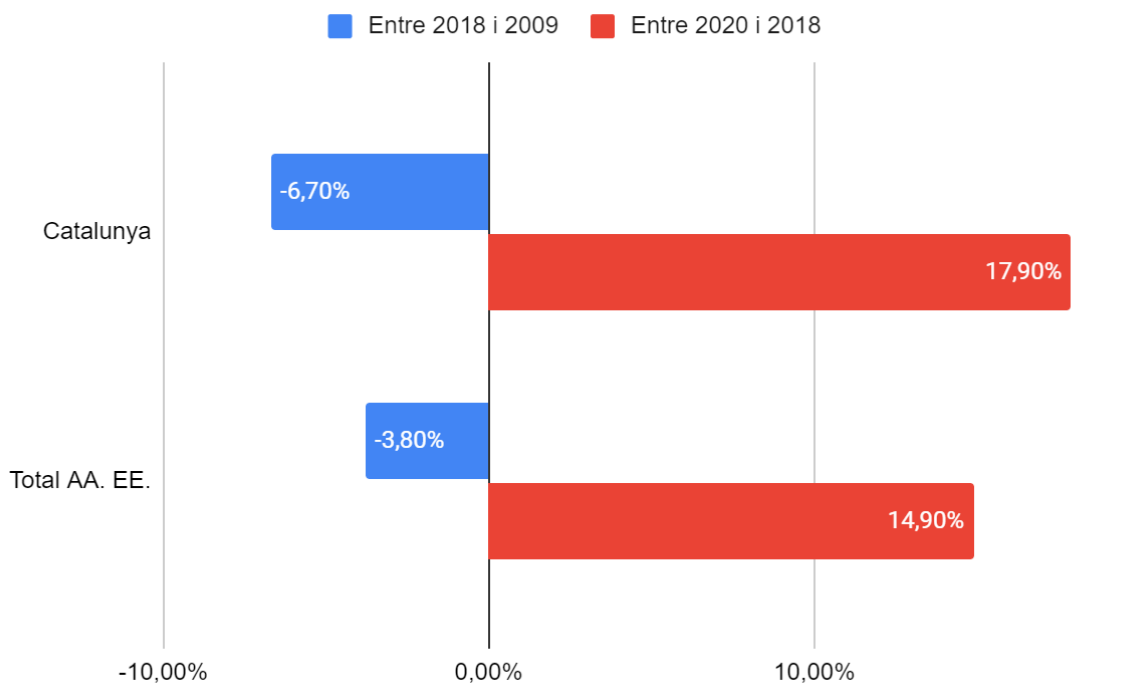
Després del ja comentat, sobre els condicionants de la COVID-19, és obvi que en l'atenció a l'Ensenyament Públic, també s'ha produït un creixement superior a la mitjana d'increment estatal entre 2018 i 2020. En concret va ser del 17,9%, que és superior en un 20,1% al 14,9% estatal, començant a

corregir la tendència de la dècada anterior. **El percentatge d'augment va ser bastant similar en el conjunt dels Ensenyaments de Règim General, ja que en les partides per als mateixos nivells educatius de l'Ensenyament Concertat va ser del 16,4%**

Gràfic 3. Diferències percentuals en inversió entre 2018-2009

Gràfic 4. Evolució de les Partides destinades per les administracions educatives als E. de Règim General NO Universitàries en centres públics

B) ALTRES ENSENYAMENTS I PROGRAMES EDUCATIUS QUE AFECTEN L'ENSENYAMENT PÚBLIC NO UNIVERSITARI

Entre les taules 15 i 18 hem fet agrupacions de despesa, d'elaboració pròpia, amb el que entenem que té una certa lògica per l'alumnat al qual van dirigits, per la possibilitat de ressaltar al col·lectiu professional que els atén o per similars finalitats en la despesa.

Aquesta despesa afecta els centres públics majoritàriament, en alguns casos exclusivament, però en altres agrupacions part de la despesa repercuteix en centres concertats i, fins i tot, privats.

Taula 15. Evolució del finançament de la resta d'Ensenyaments no universitaris (Ensenyaments de Règim Especial i Educació de Persones Adultes) entre 2018 i 2009 (1)

Comunitat	Liquidació 2018 milers d'euros	Liquidació 2009 milers d'euros	Diferència absoluta	Diferència percentual
Catalunya	102.441,2	121.138,1	-18.696,9	-15,4%
Total AA. EE.	1.394.132,1	1.417.959,6	-23.827,5	-1,7%

(1) La lògica d'aquesta agrupació seria valorar globalment l'evolució del finançament dels ensenyaments no universitaris que no són de Règim General, generalment dirigides a millorar o complementar la formació de col·lectius de major edat, que poden cursar amb la finalitat d'obtenir titulacions de segona oportunitat, reglades o en el camp dels idiomes, així com intencions de tipus professional en l'àmbit dels diversos ensenyaments de tipus artístic o de millora curricular per a l'ocupabilitat, amb una àmplia demanda durant la dècada transcorreguda. És un tipus de despesa que repercuteix solament en els centres públics.

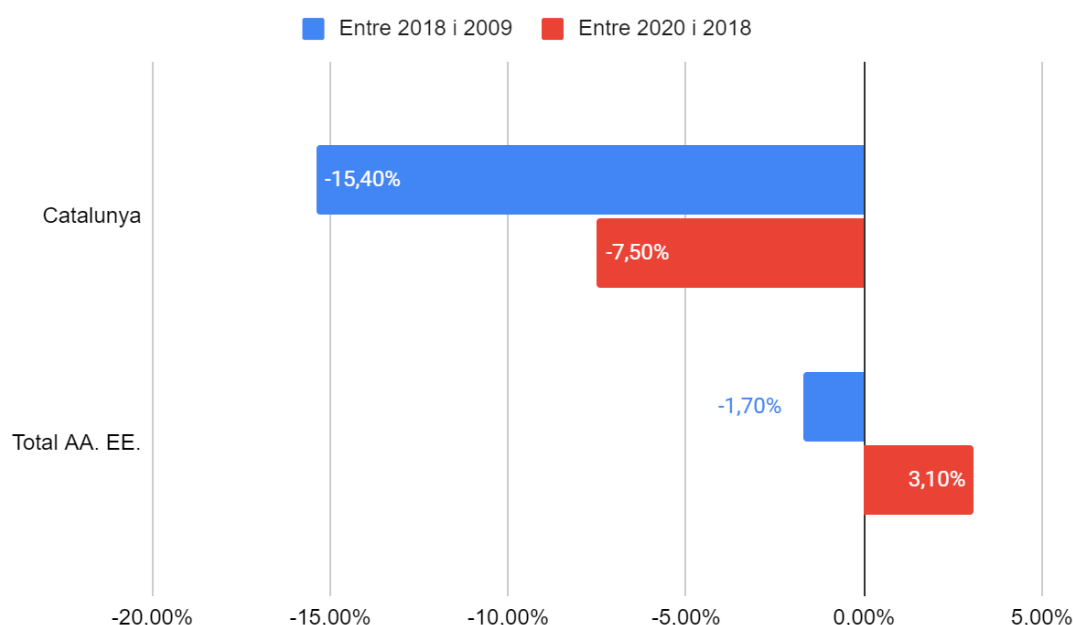
Aquest increment de la demanda va fer que, fins i tot existint retallades entre 2009 i 2018, aquests fossin clarament inferiors, un -1,7%, als d'altres ensenyaments, i fins i tot en la meitat de les Comunitats es va produir un increment de la inversió en aquests estudis. Però la retallada catalana per a Ensenyaments de Règim Especial i Educació de Persones Adultes va superar el 15%, multiplicant per 9 la mitjana estatal, i **representant el 78,5% del total del produït en el conjunt d'Espanya**, que és una xifra desproporcionada amb el comportament general produït i que llastra la mitjana estatal (de fet, a penes hi hauria retallades si es prescindeix de l'efecte de Catalunya).

Taula 15 Bis.- Evolució del finançament de la resta d'Ensenyaments No Universitaris (Ensenyaments de Règim Especial i Educació de Persones Adultes) entre 2020 i 2018

Comunitat	Liquidació 2020 milers d'euros	Liquidació 2018 milers d'euros	Diferència absoluta	Diferència percentual
Catalunya	94.787,3	102.441,2	-7.653,9	-7,5%
Espanya AA.EE.	1.335.387,4	1.294.697,1	40.690,8	+3,1
Espanya Total A.P.	1.523.570,8	1.465.212,8	58.358,0	+4,0

(Considerar l'exposat en la nota aclaridora 1 de la taula anterior).

Gràfic 5. Evolució del finançament de la resta d'Ensenyaments no universitaris (Ensenyaments de Règim Especial i Educació de Persones Adultes)

En aquests Ensenyaments, on les exigències de l'atenció a la pandèmia no van suposar la mateixa pressió que en els Ensenyaments de Règim General, **la retallada (del -7,5%) va continuar produint-se i es va mantenir la mateixa tendència comparativa**

negativa que s'acaba d'exposar per a la dècada anterior, més incomprensible en aquest cas, perquè en el conjunt de l'Estat si es va produir un lleuger increment de la inversió entre 2018 i 2020, del 3,1% per al conjunt de les administracions educatives.

Taula 16. Evolució de les partides destinades a serveis comuns, de conciliació i compensació educativa entre 2018 i 2009 (1)

Comunitat	Liquidació 2018 milers d'euros	Liquidació 2009 milers d'euros	Diferència absoluta	Diferència percentual
Catalunya	475.013,4	495.144,8	-20.131,4	-4,1%
Total AA. EE.	2.439.106,6	2.726.397,2	-287.290,6	-10,5%
Total AA. PP.	2.977.600,1	3.148.099,8	-170.499,7	-5,4%

(1) S'hi inclouen les quanties que figuren en els programes de Despesa d'Administració General, Serveis Complementaris, Activitats Extraescolars i Educació Compensatòria. Amb aquesta agrupació de programes s'ha pretès, d'una banda, veure l'evolució global d'aquests serveis essencials per al funcionament global del sistema educatiu i, en nivells molt importants, assegurar la conciliació laboral i familiar, i l'equitat a través dels serveis complementaris de transport, menjador, residència, etc. Així mateix, en ells recau en gran manera l'atenció i el reforç a situacions greus de dèficits socials o d'atenció a determinat alumnat a través de l'educació compensatòria.

El segon factor a favor de fer aquesta agrupació és que en ella es concentren, encara que no de manera exclusiva, programes de despesa atesos per personal d'atenció educativa complementària, de caràcter funcional o laboral, amb diferents

graus de qualificació professional; i col·lectius cada vegada més nombrosos que realitzen l'atenció matinal als centres educatius i altres activitats, amb freqüència externalitzades, que s'engloben dins de la Federació d'Ensenyament del sindicat.

En aquest cas es tracta d'una despesa pública que, com ocorre amb les beques i ajudes a l'estudi, té també com a destinataris els centres concertats i fins i tot els totalment privats, i cal destacar que, enfront de la norma habitual on la retallada de les administracions educatives sol ser inferior a la mitjana del conjunt d'administracions públiques, la retallada és menor si es considera el conjunt de les administracions, **perquè els ajuntaments han hagut de compensar, en general, l'abandó per part de les conselleries d'aquesta despesa clau per a la conciliació i l'equitat.**

Encara que també hi ha retallades a Catalunya entre 2009 i 2018 –uns 20

milions d'euros (que suposen un 4,1%)–, que han d'haver afectat les plantilles del personal de serveis educatius complementaris de tots aquests àmbits (administratiu o laboral amb freqüència externalitzat), en aquest cas concret

l'afectació negativa és molt de menor que la mitjana estatal. En concret, suposa un 24,1% menys de pèrdua que la mitjana global i un 61% menys de retallada que la mitjana de les administracions educatives.

Taula 16 Bis.- Evolució de les Partides destinades a serveis comuns, de conciliació i compensació educativa atesos entre 2020 i 2018

Comunitat	Liquidació 2020 milers d'euros	Liquidació 2018 milers d'euros	Diferència absoluta	Diferència percentual
Catalunya	458.643,8	475.013,4	-16.369,6	-3,4%
Espanya adm. educ.	2.308.500,5	2.439.106,6	-130.606,1	-5,4
Espanya Total A.P.	2.855.114,7	2.977.600,1	-122.485,4	-4,1

(Considerar l'exposat en la nota aclaridora 1 de la taula anterior).

Els efectes de la pandèmia van tenir repercussió, si més no temporal, sobre la prestació de serveis educatius, sobretot en el referit a l'adquisició de productes. Per això, no és d'estranyar que es produís una moderada retallada

global de la inversió en tots els àmbits que, com ja havia ocorregut al llarg de la dècada, va tenir una mica menys d'impacte a Catalunya que en el conjunt de l'Estat.

Taula 17. Evolució del finançament per a formació del professorat i recerca educativa entre 2018 i 2009 en els nivells no universitaris (1)

Comunitat	Liquidació 2018 milers d'euros	Liquidació 2009 milers d'euros	Diferència absoluta	Diferència percentual
Catalunya*	38.542,9	51.606,9	-13.064,0	-25,3%
Total adm. educ.	202.976,6	427.773,2	-224.796,6	-52,6%

* No hi ha dotació per a Recerca Educativa a Catalunya

(1) En aquesta taula hem agrupat els elements de resposta del professorat a noves exigències de la docència, la millora de la pràctica professional i l'adequació a les exigències "teòriques" de l'aplicació de noves lleis educatives que impliquen canvis curriculars.

L'abandó de la formació del professorat i la recerca educativa entre 2009 i 2018 va ser vergonyós en tota Espanya. En un moment que coincidia, a més, amb la implantació d'una nova llei educativa, i amb la necessitat imperiosa de preparació del professorat en l'ús de les noves tecnologies, el 2018 s'havia retallat, de mitjana, 1 de cada 2 euros invertits el 2009 a nivell estatal. La comparació amb Catalunya també és menys negativa en aquest cas, amb una caiguda que va ser la meitat de l'estatal,

encara que la desaparició d'1 de cada 4 euros en el conjunt de la dècada és igualment preocupant. En aquest context, l'adaptació a un ensenyament digital que s'ha produït durant la pandèmia és gairebé miraculosa.

Amb la perspectiva del temps transcorregut en els últims cursos, especialment amb l'experiència de l'adaptació a l'ensenyament digital imposat per la pandèmia, cal una seriosa reflexió sobre la importància, advertida des de molt de temps enrere, d'una inversió suficient per a actualitzar al professorat i adequar la seva pràctica docent a noves exigències (tecnològiques, digitals...), i la necessitat de mantenir una inversió suficient en formació contínua i en recerca educativa per sobre d'eventualitats econòmiques.

Taula 17 Bis.- Evolució del finançament per a Formació del Professorat i Recerca Educativa entre 2020 i 2018 en els nivells no universitaris

Comunitat	Liquidació 2020 milers d'euros	Liquidació 2018 milers d'euros	Diferència absoluta	Diferència percentual
Catalunya*	44.017,5*	38.542,9	5.474,6	14,2%
Espanya Total A.P.	284.180,7	202.976,6	81.204,1	40,0%

* No hi ha dotació per a Recerca Educativa a Catalunya

Suposa una significativa correcció general sobre una situació insostenible i que, com acabem de

dir, fa que l'adaptació a un ensenyament digital que s'ha produït durant la pandèmia sigui gairebé

miraculosa. No obstant això, l'increment de finançament a Catalunya amb aquesta finalitat, del 14,2%, no aconsegueix ni la meitat de la mitjana

estatal del 40%, encara que també és cert que les retallades prèvies van ser inferiors.

Taula 18. Evolució del finançament per a Inversions i Transferències de capital a entitats públiques entre 2018 i 2009 (1)

Comunitat	Liquidació 2018 milers d'euros	Liquidació 2009 milers d'euros	Diferència absoluta	Diferència percentual
Catalunya	74.910,7	303.450,7	-228.540,0	-75,3%
Total adm. educ.	699.878,2	2.224.360,1	-1.524.481,9	-68,5%
Total AA. PP.	847.090,4	2.733.451,8	-1.886.361,4	-69,0%

(1) En aquesta taula hem agrupat les previsions de finançament per a la creació d'infraestructures educatives noves, ampliació de llocs escolars, reparacions, equipament (mobiliari, equips informàtics, etc.) i altres millores dels centres públics, com la digitalització, que s'ha mostrat tan imprescindible durant l'actual pandèmia, i que pot realitzar bé com a inversió directa de les conselleries o en forma de transferències a altres entitats públiques, com a Fundacions, que poden ser les responsables reals de la gestió.

Una de les conseqüències generals d'aquesta enorme caiguda de la inversió ha estat la insuficiència de l'oferta pública en determinats nivells educatius com l'Educació Infantil 0-3 i els cicles formatius de Grau Mig i Superior, un dèficit de llocs escolars

amb àmplia demanda que ha hagut de ser atès per la iniciativa privada, com s'exposa més detalladament en les taules sobre escolarització.

La retallada general espanyola d'inversions i transferències de capital, d'entre el 68,5% i el 69% (7 de cada 10 euros invertits el 2009), és la major produïda en qualsevol concepte de despesa educativa al llarg de la dècada estudiada, tant en els nivells no universitaris com en els universitaris. Això suposa que, malgrat el gran increment de l'escolarització, s'ha renunciat a la construcció de centres públics, a la seva rehabilitació o millora, i a l'adquisició d'altres béns que ha provocat la seva obsolescència o insuficiència. Catalunya no sols no ha estat aliena a aquesta situació general d'abandó de les seves infraestructures educatives públiques, sinó que ho ha

sofert fins i tot amb més virulència, en perdre el 2018 el 75% (3 de cada 4 euros) de la inversió existent el 2009.

Considerant el conjunt de dades exposades fins aquí, és evident l'absoluta degradació de l'ensenyament públic català, que es va anar aguditzant en aquests anys.

Taula 18 Bis.- Evolució del finançament per a Inversions i Transferències de capital a entitats públiques entre 2020 i 2018 (1)

Comunitat	Liquidació 2020 milers d'euros	Liquidació 2018 milers d'euros	Diferència absoluta	Diferència percentual
Catalunya	236.368,9	74.910,7	+161.458,2	+215,5%
Espanya adm. educ.	2.490.548,1	699.878,2	+1.790.669,9	+255,9%
Espanya	2.738.020,5	847.090,4	+1.890.930,1	+223,2%

(Considerar l'exposat en la nota aclaridora 1 de la taula anterior).

Si existeix un àmbit on s'ha produït, entre 2018 i 2020, una autèntica correcció del finançament educatiu és en les partides per a inversions i transferències, que durant 10 anys havien encapçalat les retallades educatives, fins a una situació difícil de mantenir en el temps. A més, la pandèmia ha d'haver precipitat inversions per a l'adaptació dels centres a les necessitats sanitàries.

És curiós que els creixements, sempre per sobre del 200% encara que a Catalunya siguin una mica inferiors,

siguin tan relativament homogenis i, en general, si s'observa la taula 18, compensen les retallades produïdes des de l'any 2009, encara que no hagi estat així a Catalunya.

De fet, si es compara amb la taula 4 bis, es pot apreciar que gran part de l'increment d'inversió educativa produït entre 2018 i 2020 es deuen en moltes Comunitats a l'increment de les partides per a inversions i transferències de capital a entitats públiques.

7. El finançament públic dels ensenyaments universitaris

7. EL FINANÇAMENT PÚBLIC DELS ENSENYAMENTS UNIVERSITARIS

Com s'exposa amb més detall en l'informe general d'evolució del finançament, del qual part aquest document, analitzar el finançament públic dels ensenyaments universitaris és més complex de fer que per a la resta del sistema educatiu, perquè existeixen diferències significatives entre la despesa pública de la Conselleria que té la responsabilitat sobre la gestió universitària, que amb freqüència no és la Conselleria d'Educació, i la despesa real pressupostada per les mateixes universitats.

El factor diferencial més important per a això, entre altres, el conformen les inversions relacionades amb la recerca i els seus diferents criteris de còmput, no homogenis, per a la seva consideració i justificació com a despesa educativa. El segon factor diferencial més significatiu és la comptabilització del finançament privat del sistema universitari (taxes acadèmiques, beques per exempció de preus acadèmics i altres ingressos privats), que, en aquest cas, es consideren despesa pública. Això fa que les estadístiques oficials ofereixin fins a 5 epígrafs diferents definitoris del

finançament dels ensenyaments universitaris, encara que ens centrarem en l'aportació de l'Administració (Conselleria) responsable de la gestió.

El finançament privat inclòs en la inversió educativa té un important efecte distorsionador –encara que molt variable en funció de les comunitats autònomes– sobre l'evolució de la inversió **pública** real, que és el que ens interessa valorar en aquest informe. En ell pretenem diferenciar entre l'evolució “oficial” del finançament, les xifres que figuren com a quantitats pressupostades, i l'estricta de la **“despesa pública real”**, que en les universitats són qüestions diferents, i **solen haver produït una “retallada oficial” aparent i una “retallada real” de la despesa pública en gairebé totes les Comunitats**. Per això, a partir de les estadístiques oficials de “Despesa Oficial” (taula 19) i “Finançament Privat” (taula 20), **deduïm la “Inversió Pública Real” (taula 21) que seria la diferència entre les dues primeres**. Aquesta distinció és essencial a l'hora de calcular la inversió pública real per estudiant, que és l'indicador bàsic per a valorar l'evolució durant la dècada.

Taula 19. Evolució dels pressupostos de les administracions educatives en els ensenyaments universitaris 2018-2009

Comunitat	Liquidació 2018 milers d'euros	Liquidació 2009 milers d'euros	Diferència absoluta	Diferència percentual
Catalunya	1.511.585,5	1.538.728,0	-27.142,5	-1,8%
Total adm. educ.	9.504.603,9	10.524.267,6	-1.006.028,3	-9,5%

El comentari final d'aquesta introducció és essencial per a conèixer l'ocorregut en les universitats públiques catalanes. En una primera impressió, i fins i tot amb 27 milions d'euros de menor despesa el 2018 que el 2009, la retallada de l'1,8% col·locaria a Catalunya en una gran posició en el conjunt de l'Estat (solament va ser

millor en termes globals a Balears i Navarra on no va haver-hi retallades en el conjunt de la dècada, sinó un lleuger increment), que era 5 vegades menor que la retallada mitjana estatal del 9,5%. Però si considerem l'efecte del finançament d'origen privat la situació canvia notablement.

Taula 20. Evolució del finançament privat- per part de les famílies- inclosa en els pressupostos de les universitats entre 2018 i 2009

Comunitat	Liquidació 2018 milers d'euros	Liquidació 2009 milers d'euros	Diferència absoluta	Diferència percentual (1)
Catalunya	404.812,0	296.351,0	+108.461,0	+36,6%
Total adm. educ.	1.665.029,0	1.511.079,0	+153.950,0	+10,2%

(1) Donat l'efecte distorsionador d'aquest finançament sobre la inversió realment pública (a major increment de la recaptació per taxes, etc., és menor la despesa pública real compromesa), en aquesta taula figura en vermell l'increment de recaptació per taxes i en negre els descensos.

El Decret Wert, de l'any 2012 va facilitar a les universitats uns majors ingressos per matriculació, taxes, etc., per a compensar la retallada de la despesa pública que les seves mesures necessàriament implicaven. No obstant això, després de comprovar que aquestes pujades estaven dificultant

l'accés a la Universitat a molts joves, s'ha produït una significativa correcció en moltes Comunitats, reduir en general l'aportació privada (que va arribar a suposar 1.834 milions d'euros) en els últims anys de la dècada estudiada, i fent que en la meitat de les Comunitats els ingressos per aquests conceptes el 2018 fossin inferiors als de 2009 (per exemple, Cantàbria i el País Basc en més del 30%).

Per això, **la situació de Catalunya destaca de forma més negativa.** Les universitats catalanes, en conjunt, van

tenir un increment mitjà d'aquest finançament privat, inclòs en els seus Pressupostos, del 36,6% en la dècada estudiada, ocupant la primera posició estatal en el creixement d'aquestes aportacions, que multiplicava per 3,5 (un 359% més) la mitjana global del 10,2%. Els més de 108 milions d'increment del finançament privat de les universitats catalanes entre 2009 i 2018 suposen una mica més del 70% de l'increment de recaptació per aquests mateixos conceptes en el conjunt de l'Estat espanyol.

Taula 21. Evolució de la inversió pública en els ensenyaments públics universitaris entre els anys 2018 i 2009 (1)

Comunitat	Liquidació 2018 milers d'euros	Liquidació 2009 milers d'euros	Diferència absoluta	Diferència percentual
Catalunya	1.106.773,5	1.242.377,3	-135.603,8	-10,9%
Total pressupostos universitaris públics sense financ. privada	7.839.574,9	8.667.623,0	-828.048,1	-9,6%

(1) Com s'ha indicat en la introducció d'aquest capítol, aquesta taula és d'elaboració pròpia, i a les quanties que figuren en l'epígraf "Pressupostos de les Universitats Públiques" de les estadístiques oficials se li ha restat el finançament d'origen privat de cada Comunitat. Sí que s'inclou la partida de beques per exempció de preus acadèmics perquè, independentment

de la seva procedència, és una despesa d'origen públic.

Entenem que el resultat que obtenim representa a l'esforç inversor públic real en el sistema universitari del conjunt de l'Estat i de cada Comunitat. Si es compara aquesta taula 21 amb la 19 s'entenen millor les raons dels càlculs anteriors i les referències a les

distorsions produïdes pel finançament privat, per a bé (per exemple, Andalusia i el País Basc apareixen com a territoris amb despeses educatives superiors el 2018 als de 2009), o per a mal. I en el cas de Catalunya és clarament per a molt malament.

Amb aquest criteri, Catalunya ja no és una de les Comunitats amb millor evolució del seu finançament al llarg de la dècada, sinó que la despesa pública real de la Generalitat va sofrir una retallada superior a la mitjana estatal. Amb aquesta consideració ja no estem en una variació del -1,8% català enfront del -9,5% espanyol, sinó que la retallada de Catalunya és superior en un 13,5% a la mitjana estatal (un -10,9% enfront de

la mitjana del 9,6%), i això fa que una valoració relativament positiva de la seva evolució en el context general d'Espanya, hagi de canviar per una altra de pràctic desistiment de funcions de la Generalitat amb les universitats públiques catalanes, amb una retallada real fins i tot superior al produït en els nivells no universitaris.

Una valoració que es comprèn millor si es considera que, en paral·lel, en les universitats públiques catalanes es va produir, entre 2009 i 2018, el major increment d'alumnat del conjunt de l'Estat, d'un 25,9% enfront d'un creixement mitjà del 6,3% (vegeu taula 30), que va ser 4 vegades major que la mitjana estatal.

Taula 19 Bis.- Evolució dels Pressupostos de les Administracions Educatives en els Ensenyaments Universitaris 2020 i 2018

Comunitat	Liquidació 2020 milers d'euros	Liquidació 2018 milers d'euros	Diferència absoluta	Diferència percentual
Catalunya	1.558.243,0	1.511.585,5	+46.657,5	+3,1%
Espanya	9.991.744,5	9.504.603,9	+487.140,6	+5,1%

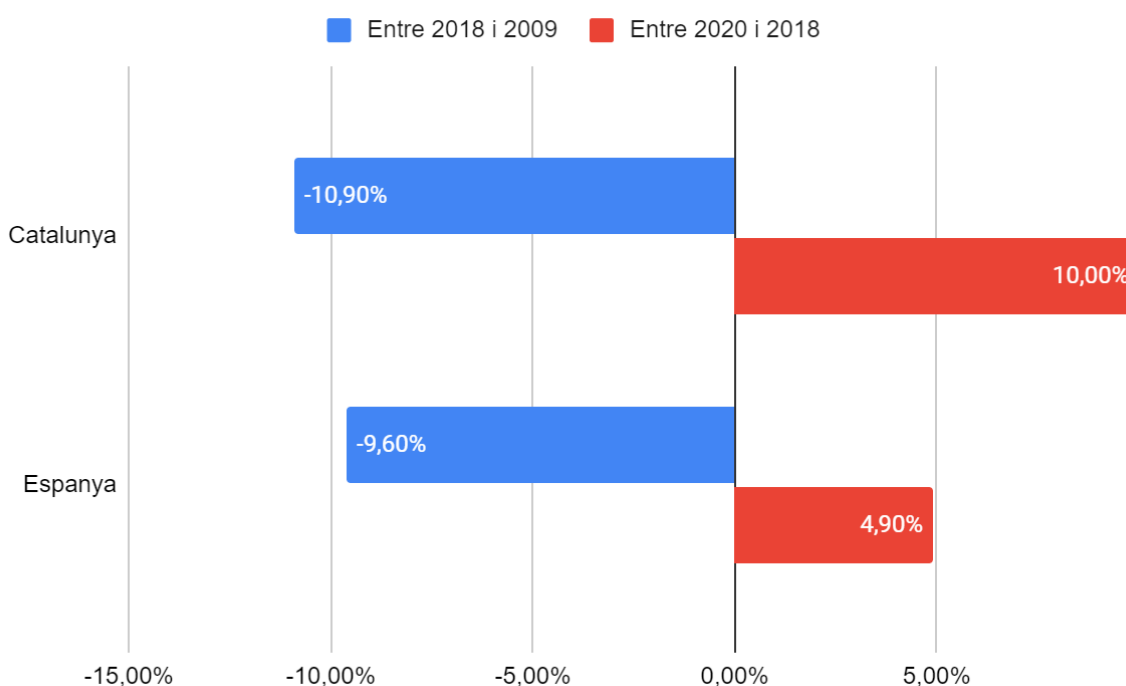
Taula 20 Bis.- Evolució del Finançament Privat- per part de les famílies- inclòs en els pressupostos de les universitats entre 2020 i 2018

Comunitat	Liquidació 2020 milers d'euros	Liquidació 2018 milers d'euros	Diferència absoluta	Diferència percentual
Catalunya	340.697,0	404.812,0	-64.115,0	-15,8%
Espanya	1.766.935,1	1.665.029,0	+101.906,1	+6,1%

Taula 21Bis.- Evolució de la Inversió Pública en els Ensenyaments Públics Universitaris entre els anys 2018 i 2020.

Comunitat	Liquidació 2020 milers d'euros	Liquidació 2018 milers d'euros	Diferència absoluta	Diferència percentual
Catalunya	1.217.546,0	1.106.773,5	+110.772,5	+10,0%
Espanya	8.224.809,4	7.839.574,9	+385.234,5	+4,9%

Gràfic 6. Evolució de la Inversió Pública en els Ensenyaments Públics Universitaris.

El comentari que es desenvolupa a continuació és comú a aquestes 3 taules bis.

Si s'observa aïlladament la taula 19 bis, es pot dir que el creixement de la inversió en els nivells universitaris entre 2018 i 2020 és una cosa generalitzada, que també corregeix les retallades d'anys anteriors, encara que en quanties inferiors als nivells No

universitaris perquè la pandèmia no implicava un esforç superior, que en general, venia a adaptar als increments salarials de tots dos anys.

També podria concloure que el creixement de les dotacions per a

atendre les necessitats de les universitats catalanes, del 3,1%, era considerablement inferior, un 37% menys, que l'increment mitjà produït en el conjunt de l'Estat, que va ser del 5,1%.

Però seríem injustos perquè, objectivament, no és així. Per això, com s'insisteix en el conjunt del document estatal i es comenta en les taules anteriors, cal considerar les quanties del finançament privat inclòs en els pressupostos de les universitats públiques. En les taules 19 a 21 anteriors es critica que l'enorme increment de les aportacions de les famílies per a taxes i matrícules de les universitats catalanes havia crescut un 36,6% (enfront del 10,2% de mitjana estatal), i això mitigava les retallades reals produïdes (que pressupostàriament eren de l'1,8% molt inferior al -9,5% de mitjana), que ocultava una inversió pública real que si superava la mitjana estatal. **Entre 2018 i 2020 va ocórrer precisament el contrari.**

Si ha existit **un element de correcció** en el finançament educatiu de Catalunya, en els últims anys, ha estat el referent a aquestes aportacions de les famílies per al sosteniment del sistema universitari català, que van ser 64 milions d'euros inferiors el 2020 al seu valor de l'any 2018, mentre que en el conjunt de l'Estat espanyol continuaven incrementar en una quantia global pròxima als 102 milions d'euros: unes aportacions familiars a Catalunya que van ser un 15,8% inferiors el 2020 que el 2018, per a un creixement estatal del 6,1%.

Això implica que els 64 milions d'euros de menor aportació als pressupostos de les universitats públiques catalanes s'hagin hagut de compensar amb fons públics, la qual cosa elevava l'esforç inversor fins prop de 111 milions d'euros, **el 10% real, que duplicava entre 2018 i 2020 la mitjana de creixement estatal, del 4,9%.**

8. L'evolució de l'alumnat escolaritzat

8. L'EVOLUCIÓ DE L'ALUMNAT ESCOLARITZAT

La quantificació de l'evolució de l'alumnat escolaritzat en els diferents ensenyaments i per tipologia de centres no és, en aparença, un element que defineixi l'evolució de la despesa pública educativa durant la dècada estudiada. Però és imprescindible per a definir i avaluar la quantia **de l'indicador clau quan parlem de finançament: la inversió per estudiant**, a la qual es dedica el capítol 8 d'aquest informe, a més de l'interès general sobre l'evolució global del sistema educatiu que implica.

Així mateix, en moltes de les taules anteriors es fa referència a les dades que es concreten a continuació, **perquè no es poden fer valoracions mínimament rigoroses sense contextualitzar-les en l'evolució de l'alumnat atès**: no és igual una retallada de la despesa pública si hi ha una disminució de l'alumnat atès, que una retallada en un context de creixement de l'escolarització, **més quan aquest és molt superior que la mitjana estatal, com és el cas de Catalunya.**

A) EVOLUCIÓ DE L'ALUMNAT ESCOLARITZAT ENTRE ELS CURSOS 2008-2009 I 2018-2019 EN ELS ENSENYAMENTS DE RÈGIM GENERAL NO UNIVERSITARI

Taula 26. Evolució de l'alumnat total escolaritzat

Comunitat	Curs 2018-2019	Curs 2008-2009	Diferència absoluta	Diferència percentual
Catalunya	1.367.173	1.201.018	+166.155	+13,8%
Total	8.217.662	7.443.625	+774.037	+10,4%

El creixement del total de l'alumnat escolaritzat a Catalunya entre 2009 i 2018 en els Ensenyaments de Règim General no universitàries, més de 166.000 alumnes, que representaven

un 13,8% d'alumnat més, va ser un 32,7% major que la mitjana estatal, que va créixer un 10,4%. El 21,5% de l'increment de l'escolarització del conjunt de l'Estat en aquests

ensenyaments durant la dècada estudiada es va produir a Catalunya, per la qual cosa l'alumnat català, que suposava el 2009 un 16,1% del total espanyol, va passar a representar el 16,6% el 2018. **Això agreuja les valoracions que estem formulant sobre l'evolució del finançament a**

Catalunya al llarg de la dècada estudiada.

No obstant l'anterior, cal comentar les grans diferències existents entre l'escolarització en centres públics i concertats, que és la major de l'Estat.

Taula 27. Evolució de l'alumnat de centres públics

Comunitat	Curs 2018-2019	Curs 2008-2009	Diferència absoluta	Diferència percentual
Catalunya	892.337	756.610	135.727	17,9%
Total	5.514.746	5.008.214	506.532	10,1%

Si s'analitza solament la variació en els centres públics, entre 2009 i 2018 es va produir a Catalunya un increment del seu alumnat d'ensenyaments de règim general del 17,9%, que va ser un 77,2% major que la mitjana estatal del 10,1%, la qual cosa va suposar un 26,8% de l'increment total d'alumnat de la dècada en els Ensenyaments de Règim General no universitàries. L'estudiantat dels centres públics catalans representava el

2018 el 16,2% del total de l'existent, quan el 2009 era del 15,1%. Mentre que el 2009 el 63% de l'alumnat català d'aquests ensenyaments es va escolaritzar en centres públics, el 2018 ho va fer el 65,3% del total. **Les valoracions negatives sobre l'evolució del finançament durant la dècada s'agreugen si solament es considera l'ensenyament públic.**

Taula 28. Evolució de l'alumnat de centres concertats

Comunitat	Curs 2018-2019	Curs 2008-2009	Diferència absoluta	Diferència percentual
Catalunya	366.150	361.508	+4.642	+1,3%
Total	2.102.403	1.946.678	+155.725	+8,0%

L'escolarització en els centres concertats va créixer en 156.000 estudiants en el

conjunt de la dècada, la qual cosa suposa una mitjana del 8% (10,1% en

els centres públics). Però entre Múrcia i Madrid, que triplicaven la mitjana, es va produir el 52% del creixement total d'Espanya, amb 81.000 estudiants més entre ambdues; i, si es prescindia d'elles, el creixement es va reduir a la meitat. Això mostra que l'increment territorial de la concertada no és per a res homogeni, i ha d'alertar-nos sobre la falta de rigor i el risc de generalitzar a tot l'Estat el que ocorre a Madrid (que va acaparar el 43,6% del nou alumnat), com se sol fer.

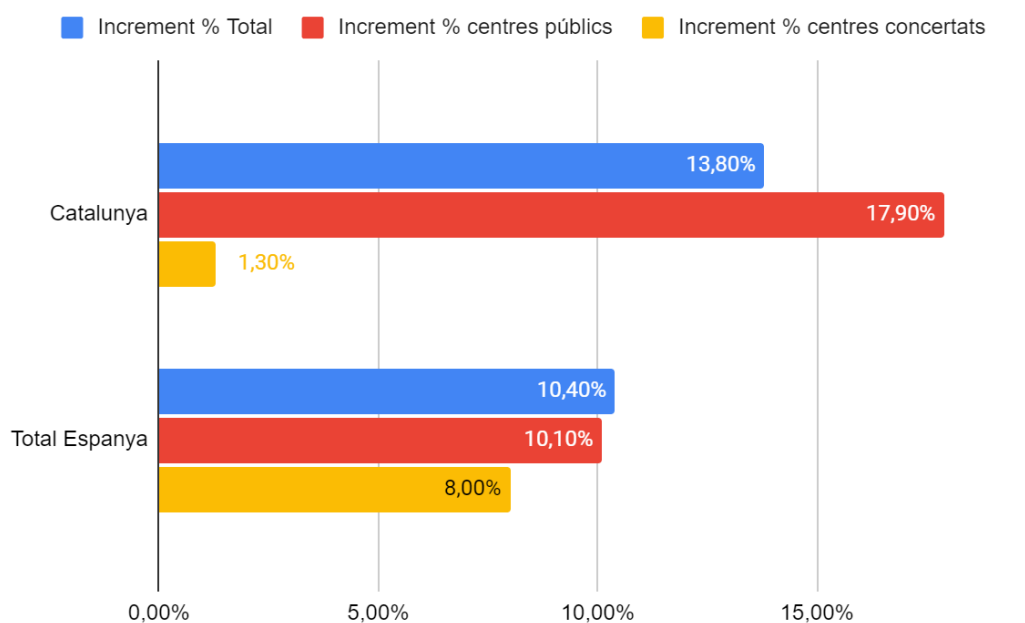
En contrast amb el creixement de l'escolaritat en centres públics catalans, l'evolució en concertada va ser molt

diferent, gairebé una excepció. L'increment general, de l'1,3%, a penes representava el 16,3% de la mitjana estatal del 8% (que està molt mediatitzada per increments superiors al 20% de Madrid o Múrcia) i només suposava un 3% del total que es va produir durant la dècada a Espanya en aquests centres. Mentre que el 2009 la xarxa concertada catalana va acollir al 18,6% de l'escolaritzat en tota Espanya, el 2018 aquest percentatge no va arribar al 17,4%, i havia passat de suposar el 30,1% del total de l'alumnat català el 2009, al 26,8% el 2018.

Taula 29. Percentatge d'increment d'alumnat total, en centres públics i en centres concertats d'ensenyaments de Règim General no universitari escolaritzat entre els cursos 2018-2019 i 2008-2009

Comunitat	Increment % Total	Increment % centres públics	Increment % centres concertats
Catalunya	13,8	17,9	1,3
Total Espanya	10,4%*	10,1%	8,0%

Gràfic 7.

Aquesta taula permet una visualització més nítida de les variacions d'escolarització en centres públics i concertats, ja comentada en les anteriors, però mostra també un aspecte no comentat fins ara, i és l'observació nítida que el creixement estatal global de l'escolaritat produït a Espanya, del 10,4%, és superior tant al de centres públics (del 10,1%), com al de centres concertats (del 8%). L'explicació és que el major creixement de l'escolarització dels Ensenyaments de Règim General s'ha produït en els centres estrictament privats, especialment en l'Educació Infantil 0-3 i en els cicles formatius de Grau Mig i Superior, com a conseqüència de l'enorme caiguda de les inversions en educació (vegeu taula 18), la qual cosa

ha provocat un gran dèficit de llocs escolars que ha hagut de ser atès per la iniciativa privada.

Aquest creixement de l'ensenyament totalment privat es reproduïx a Catalunya, encara que no es mostri amb la mateixa intensitat. L'alumnat dels centres privats va passar de significar el 6,9% del total el 2009 al 7,9% el 2018 que significava un increment del 14,5% (una mica menor que la mitjana estatal del 22,9%): la retallada de 3 de cada 4 euros per a les inversions reals en l'ensenyament públic va fer que la gran demanda existent hagués de ser atesa des dels centres privats, sobretot en F.P. (vegeu taula 18).

Taula 30. Evolució de l'alumnat de les universitats públiques entre els cursos i 2018-2019 i 2008-2009 (1)

Comunitat	Curs 2018-2019	Curs 2008-2009	Diferència absoluta	Diferència percentual
Catalunya	187.680	149.108	+38.572	+25,9%
Total	1.307.632	1.230.610	+77.022	+6,3%

(1) A partir d'estadístiques oficials de l'alumnat del Ministeri d'Educació, incloent el total d'estudis de grau/cicle, màster i doctorat que apareix per separat en elles.

El creixement d'escolarització de les universitats públiques espanyoles, del 6,3% en el conjunt de la dècada, no va ser aliè a l'increment de les taxes acadèmiques (vegeu taula 20), sent el menor de tots els ensenyaments. Paral·lelament, cal valorar que va ser en el Capítol 6 de Despesa, sobre inversions reals, on es va concentrar el gruix de les retallades: un total de 741 milions d'euros menys el 2018 que el 2009, que és un 76,6% de la retallada total del nostre sistema universitari (vegeu l'informe general), la qual cosa va suposar gairebé una renúncia expressa al creixement de les universitats, a la implantació de nous estudis i especialitats i a l'adquisició de béns essencials en la seva adequació; deixant a la iniciativa privada l'atenció a la nova demanda existent, entre altres qüestions com la transformació progressiva del paper de la Formació

Professional i la seva imbricació en els ensenyaments superiors.

Això pot explicar que en la meitat de les comunitats autònomes l'alumnat matriculat el 2018 fos inferior al de 2009, mentre que en paral·lel creixia l'escolarització en universitats privades.

Però Catalunya ha estat aliena a aquesta realitat estatal, almenys pel que fa a les seves universitats públiques, en les quals es va produir, entre 2009 i 2018, el major increment d'alumnat del conjunt de l'Estat, **d'un 25,9% enfront de la mitjana estatal citada del 6,3%**, que va ser 4 vegades major que la mitjana (un 411% més). **La meitat** del creixement net del conjunt de les universitats públiques de l'Estat es va produir a Catalunya (38.572 alumnes d'un total de 77.022). Al llarg de la dècada estudiada, el pes de l'alumnat català en el conjunt de les universitats públiques estatals va passar del 12,1% el 2009, al 14,4% el 2018. Aquestes dades obvien el paper de la Universitat Oberta de Catalunya (UOC) en el marc dels ensenyaments

universitaris a distància i el seu paper en el creixement de les universitats privades.

Per això, en la taula 20 parlàvem **desistiment de funcions** per a valorar l'evolució de la despesa pública real de

la Generalitat en relació amb les seves universitats, que té la seva major expressió en l'evolució de la inversió per estudiant que desenvolupem a continuació.

9. L'evolució de la inversió per estudiant

9. L'EVOLUCIÓ DE LA INVERSIÓ PER ESTUDIANT

Les xifres netes sobre finançament educatiu de cada comunitat són molt importants, però estan mediatitzades per l'increment de l'escolarització. Per això, tots els estudis de finançament internacionals, *de l'Educació* de l'OCDE, **consideren la inversió per estudiant en els diferents nivells i tipus d'ensenyament com un indicador educatiu essencial, al costat del percentatge del PIB destinat a educació.**

Encara que en aquests estudis internacionals apareixen xifres dels diferents nivells, les estadístiques espanyoles conegudes no permeten aquesta diferenciació i desconeixem qualsevol metodologia de càlcul. Una situació que es repeteix a l'hora d'aprofundir entre els ensenyaments de pública i concertada, perquè no hi ha dades diferenciades **repercuteix la despesa comuna** a diferents nivells i en totes dues xarxes educatives (administració general, serveis complementaris, educació compensatòria, activitats extraescolars, formació del professorat, beques, inspecció...) ni, per exemple, que valori com la part de la despesa de les corporacions locals afecta cada xarxa educativa (sent despesa pública que forma part de la inversió per estudiant).

Malgrat aquestes limitacions a l'hora de poder oferir de manera rigorosa xifres diferenciades, **aproximar-nos a aquests costos per estudiant, i conèixer la seva evolució entre 2009 i 2018, constitueix un element central d'aquest informe.**

En la introducció a aquest capítol de l'informe general, que fonamenta aquest treball específic sobre Catalunya, es detallen més aquestes qüestions. Aquí solament remarcuem que en l'intent de diferenciar entre centres públics i concertats solament parlem d'una despesa parcial, el vinculat a la docència directa i sosteniment dels centres. Però aquesta no és la inversió total que ha de considerar altres aspectes de la despesa, com el comú citat que no podem repartir o el de les corporacions locals (que és essencial a Catalunya, com es veurà en el capítol 10). Les taules que es presenten a continuació s'han elaborat a partir de les dades exposades en taules anteriors dels capítols 5, 6 i 7.

Malgrat haver de deixar clar que les xifres que s'ofereixen en les taules següents **s'han de considerar com a despesa mínima per estudiant**, també cal dir que **aquests condicionants no afecten la intenció essencial de l'informe, que és la comparació territorial i la valoració de la seva**

evolució al llarg de la dècada, ja que, amb les seves limitacions, els criteris considerats són els mateixos en tots dos exercicis pressupostaris. I cal manifestar rotundament que la **reculada de la inversió pública per**

estudiant a Espanya, entre 2009 i 2018, és molt superior a la caiguda de la despesa pública global en els Ensenyaments de Règim General no universitàries.

A) L'EVOLUCIÓ DE LA INVERSIÓ PER ESTUDIANT EN CENTRES PÚBLICS

Taula 31. Inversió per estudiant el 2018

Comunitat (1)(2)(5)	Liquidació (1) 2018 milers d'euros	Alumnat 2018-2019 (2)	Euros per estudiant	ÍNDEX sobre 100
Catalunya	3.323.331,5	892.337	3.724	90
Total adm. educ.	22.920.941,7	5.514.746	4.156	100

El 2018, malgrat la millor recuperació econòmica després de la crisi econòmica, la diferència d'inversió per estudiant entre la mitjana estatal (4.156 euros per estudiant) i el de Catalunya (3.724) en els Ensenyaments de Règim General no universitaris **va ser de 432 euros menys per estudiant a Catalunya**, la qual cosa suposa que la mitjana espanyola era un 11,6% major que la catalana. Només la inversió a Madrid, de 3.319 euros/estudiant (i igualment al capdavant en nivells de

renda), era inferior a la de Catalunya, i la següent més pròxima era la d'Andalusia (amb 3.822): entre aquestes tres autonomies rebaixaven considerablement la mitjana estatal, que era superat, a vegades àmpliament, en altres 11 comunitats autònomes. Per exemple, al País Basc (amb nivells de renda similars), la inversió per estudiant (de 6.901 euros) va ser un 85,3% major que la de Catalunya, o la d'Extremadura (amb 5.093) va ser un 36,8% superior.

Taula 32. Inversió per estudiant el 2009

Comunitat (1)(2)(5)	Liquidació (1) 2009 milers d'euros	Alumnat 2008-2009 (2)	Euros per estudiant	ÍNDEX sobre 100
Catalunya	3.561.559,9	756.610	4.707	99
Total adm. educ.	23.822.785,0	5.008.214	4.757	100

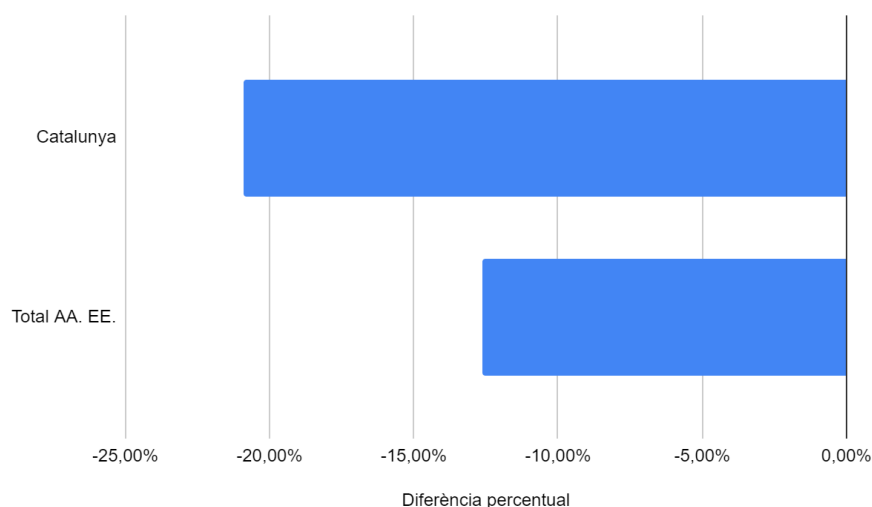
El 2009, la diferència d'inversió per estudiant entre la mitjana estatal (4.757 euros per estudiant) i el de Catalunya (4.707) en els Ensenyaments de Règim General no universitàries va ser de 50 euros per estudiant, la qual cosa suposa que **la mitjana espanyola era a penes**

un 1% major que la catalana. A més de Madrid i Andalusia, la inversió per estudiant de Catalunya superava a la d'altres Comunitats i la distància amb la qual més invertia, el País Basc amb 8.179 euros, era considerablement menor que el 2018 (73,8%).

Taula 33. Evolució de la inversió per a docència directa en els centres públics entre 2018 i 2009

Comunitat	Euros/estudiant any 2018	Euros/estudiant any 2009	Diferència absoluta	Diferència percentual
Catalunya	3.724	4.707	-983	-20,9%
Total AA. EE.	4.156	4.757	-601	-12,6%

Gràfic 8

Sent molt greu l'evolució, a pitjor, de la inversió mitjana per estudiant dels centres públics d'Espanya per als Ensenyaments de Règim General, amb una caiguda de 601 euros per estudiant entre 2009 i 2018 (el -12,6%), l'ocorregut a Catalunya és considerablement més greu. **La retallada de 983 euros per estudiant** suposava una inversió el 2018 del -20,9% (un euro menys per estudiant) de l'invertit el 2009, i **un 63,6% més alt que la retallada mig estatal**, que és, òbviament, dels més

alts d'Espanya en termes absoluts, i el segon major, després de Cantàbria, en termes relatius.

Són aquestes dades els que mostren, millor que cap altre indicador, l'enorme retrocés educatiu produït en l'ensenyament públic català entre 2009 i 2018, en associar un pitjor finançament amb un gran increment de l'alumnat escolaritzat en els Ensenyaments de Règim General.

B) EVOLUCIÓ DE LA INVERSIÓ PER ESTUDIANT EN CENTRES CONCERTATS

El capítol següent tracta sobre el finançament específic de la concertada, però abans és convenient plantejar algunes claus sobre les diferències que

existeixen en la inversió per estudiant entre totes dues xarxes educatives, **de gairebé un 28% menys el 2018 per a docència directa per estudiant en el**

conjunt de l'Estat. Aquestes diferències responen, en part, a diferents salaris i plantilles, però també a la diferent distribució geogràfica i, sobretot, **a aquest efecte de les diferents "ràtios alumnat / unitat" entre totes dues xarxes educatives,** habitualment bastant superiors en l'Ensenyament Concertat.

Les distàncies entre Comunitats són menys acusades que en l'ensenyament públic, producte de l'aplicació molt majoritària d'un conveni estatal comú (l'excepció és precisament Catalunya i el País Basc) on les diferències retributives que existeixen són producte de les diferents quanties dels complements autonòmics (vinculades als Acords d'Equiparació amb l'ensenyament públic existents que responen, al seu torn, a criteris molt diferents) i als Acords de Plantilles, que en algunes comunitats han permès reduir la jornada lectiva per sota de les 25 hores setmanals del conveni, encara que és sempre superior a 21, la qual cosa limitava els més negatius efectes del Decret Wert.

Però el factor, cada vegada més determinant, en el cost per estudiant són les "ràtios mitjanes d'alumnat per unitat". Les últimes dades en l'ensenyament concertat, en els nivells obligatoris i/o gratuïts, mostraven una

ràtio mitjana un 14,4% major que la de l'ensenyament públic en el 2n Cicle d'Infantil, un 18,7% més alta de Primària i un 7,2% en l'ESO en mitjana a nivell estatal. **I hi ha una relació de proporcionalitat inversa entre la ràtio i el cost per estudiant:** a igualtat teòrica de condicions laborals del professorat i de costos de funcionament, atendre un estudiant de Primària ja és, d'entrada, un 18,7% més barat en un col·legi concertat que en un col·legi públic.

Aquesta situació és conseqüència directa del manteniment, durant 37 anys, de la mateixa Norma Bàsica de Concerts Educatius (malgrat que la LOE dona el mandat des de 2006 el seu canvi), que ha deixat com a criteri essencial de la concertació que aquesta "ràtio" sigui igual o major que la dels centres públics de l'entorn, la qual cosa possibilita que nombroses autonomies, 9 en el cas de l'Educació Primària, igualin o superin el màxim legal permès de 25 estudiants per aula a nivell del conjunt de la seva comunitat, mentre que, paradoxalment, són els centres amb un major compromís social els que tenen riscos de perdre el concert. I existeix el perill, a més, que aquesta diferència de costos per estudiant es transformi en un al·licient per a moltes administracions educatives.

Taula 34. Inversió per estudiant el 2018

Comunitat (1)(2)(5)	Liquidació (1) 2018 milers d'euros	Alumnat 2018-2019 (2)	Euros per estudiant	ÍNDEX sobre 100
Catalunya	1.153.056,5	366.150	3.149	106
Total adm. educ.	6.267.651,0	2.102.403	2.981	100

El 2018, la inversió per estudiant en els centres concertats de Catalunya (3.149 euros per estudiant) va ser 168 euros superior a la mitjana estatal (de 2.981) en els Ensenyaments de Règim General no universitaris, la qual cosa suposa que, **al contrari del que ha ocorregut en els centres públics, la mitjana espanyola era un 5,3% inferior a la catalana.** Aquesta inversió per estudiant superava (a vegades molt lleugerament) a la d'11 comunitats autònomes i era inferior a la resta, sent les diferències territorials molt inferiors a les existents en l'ensenyament públic. Així, la comunitat amb major inversió

era el País Basc (amb 3.704 euros per estudiant), que és un 17,6% major que la mitjana catalana, i la menor Canàries amb 2.336 euros, que és un 25,8% inferior.

El capítol següent aprofundeix en algunes claus sobre les diferències entre totes dues xarxes educatives, encara que pot avançar que a Catalunya, amb conveni col·lectiu propi, i una equiparació salarial que s'estén a gairebé tots els elements retributius, el factor essencial, al contrari que en altres territoris, és fonamentalment la diferent "ràtio alumnat/unitat" existent.

Taula 35. Inversió per estudiant el 2009

Comunitat (1)(2)(5)	Liquidació (1) 2009 milers d'euros	Alumnat 2008-2009 (2)	Euros per estudiant	ÍNDEX sobre 100
Catalunya	1.128.338,0	361.508	3.121	104
Total adm. educ.	5.850.289,9	1.946.678,0	3.005	100

La situació de la inversió per estudiant en els centres concertats catalans el 2009 no diferia molt de l'existent el

2018. La inversió de Catalunya (3.121 euros per estudiant) va ser 126 euros superior a la mitjana estatal (de 3.005),

per la qual cosa **la mitjana espanyola era un 4% inferior a la catalana** (5,3% el 2018). En la comparació per territoris pràcticament es reproduïa la situació de 2018, sent a Catalunya superior a la de 12 CC. AA., encara que llavors les

diferències territorials eren més àmplies i la inversió al País Basc (3.897 euros) va ser un 24,9% major que la mitjana catalana, i la menor, Canàries (2.266 euros), un 27,4% inferior.

Taula 36. Evolució de la inversió per estudiant en els centres concertats entre 2018 i 2009

Comunitat	Euros/estudiant any 2018	Euros/estudiant any 2009	Diferència absoluta	Diferència percentual
Catalunya	3.149	3.121	+28	+0,9%
Total adm. educ.	2.981	3.005	-24	-0,8%

Al contrari de l'ocorregut en l'ensenyament públic, amb enormes retallades en la inversió per estudiant, a penes va haver-hi variacions entre 2009 i 2018 en l'ensenyament concertat. En l'àmbit estatal es va produir una retallada de 24 euros per estudiant, que era un -0,8%, i a Catalunya era 28 euros més alta, amb un increment del 0,9%, **degut en gran manera a l'escàs**

increment de l'alumnat escolaritzat al qual ja ens hem referit.

Insistim que en el capítol següent s'analitza més detalladament el finançament de l'ensenyament concertat i s'intenten descriure les diferències existents en la inversió per estudiant amb els centres públics.

Taula 37. Resum comparatiu de les variacions en inversió per estudiant entre 2018 i 2009

Comunitat	Variació pública	Variació concertada	Pública		Concertada	
			Índex 2018	Índex 2009	Índex 2018	Índex 2009
Catalunya	-20,9%	+0,9%	90	99	106	104
Total adm. educ.	-12,6%	-0,8%	100	100	100	100

L'objectiu d'aquesta taula és, simplement, visualitzar d'una manera més clara les diferències en la inversió

per estudiant que es va produir entre totes dues xarxes educatives, en relació amb les mitjanes estatals i la seva

evolució temporal entre 2009 i 2018, que ja s'ha descrit en el conjunt de taules anteriors. S'aprecia clarament l'enorme retallada produïda en l'ensenyament públic català entre 2009 i

2018, que és molt major que la mitjana estatal, i el comportament pràcticament estable, encara que invers, que va tenir lloc en l'ensenyament concert

C) L'EVOLUCIÓ DE LA INVERSIÓ PÚBLICA PER ESTUDIANT EN ELS ENSENYAMENTS UNIVERSITARIS PÚBLICS

Les estadístiques habituals, nacionals i internacionals, sobre inversió per estudiant en els nivells universitaris parteixen de la totalitat de la despesa existent, la qual cosa inclou el finançament d'origen privat inclòs en la despesa general. El nostre interès en aquest Informe (vegeu el comentat en

les taules 20 i 21) és evitar la distorsió que aquesta despesa produeix sobre la inversió real de les administracions i exposar exclusivament l'aportació pública real per estudiant en cada comunitat el 2018 i el 2009, i la seva evolució durant la dècada.

Taula 41. Inversió pública per estudiant el 2018

Comunitat	Liquidació 2018 milers d'euros	Alumnat 2018-2019	Euros per estudiant	ÍNDEX sobre 100
Catalunya	1.106.773,5	187.680	5.897	89,1
Conselleries sense financ. privada	7.711.608,2	1.165.042	6.619	100
Total univ.públiques amb UNED (1)	7.839.574,9	1.307.632	5.995	90,6

(1) En el càlcul de la inversió mitjana global per estudiant cal comentar el paper reductor que juga la UNED, la universitat pública espanyola més gran (amb un pressupost de 128 milions d'euros, 142.590 alumnes i 897 euros d'inversió per estudiant).

catalanes, de 5.897 euros per estudiant, era gairebé 100 euros inferior a la mitjana estatal incloent la UNED, i de **722 euros menys** si no es computava, la qual cosa suposava un 10,9% menys d'inversió **que la mitjana espanyola, de 6.619 euros per estudiant.**

El 2018, la inversió directa per estudiant de la Generalitat en les universitats

La posició de Catalunya en inversió pública per estudiant era la pitjor de

l'Estat després de Madrid. Les diferències entre comunitats autònomes eren molt àmplies: els diners públics invertits per estudiant universitari del País Basc (9.708 euros) era un 64,6% major que el català, i aquest a penes superava a la madrilenya (5.267 euros) en un 12%.

La vergonyosa situació va haver de ser pal·liada pel finançament privat, com les taxes acadèmiques, que amb 404,8 milions d'euros van suposar 2.168 euros més d'inversió per estudiant (el 36,8% del total per cada alumne/a), fins a totalitzar una mitjana global de despesa **8.065 euros** per estudiant en el conjunt de les universitats públiques catalanes.

Taula 42. Inversió pública per estudiant el 2009

Comunitat (1)(2)(5)	Liquidació (1) 2008 milers d'euros	Alumnat 2008-2009 (2)	Euros per estudiant	ÍNDEX sobre 100
Catalunya	1.242.377,3	149.108	8.332	105,6
Conselleries sense financ. privada	8.536.923,4	1.081.619	7.893	100%
Total universitats públiques amb UNED	8.667.623,0	1.230.610	7.043	89,2

El 2009, la situació de les universitats públiques catalanes era radicalment diferent. Tenint en compte a la UNED, la inversió per estudiant, **de 8.332 euros**, va anar 439 euros major que la mitjana espanyola si solament valorem les universitats presencials (un 5,6%) i 1.289 euros més alta si s'inclouïa la UNED (un 18,3%). Era fins i tot clarament superior a la del 2018 incloent el finançament privat.

La posició catalana en inversió pública per estudiant universitari/ària era llavors la setena de l'Estat. Al País Basc (9.797 euros) s'invertia llavors un 17,6%

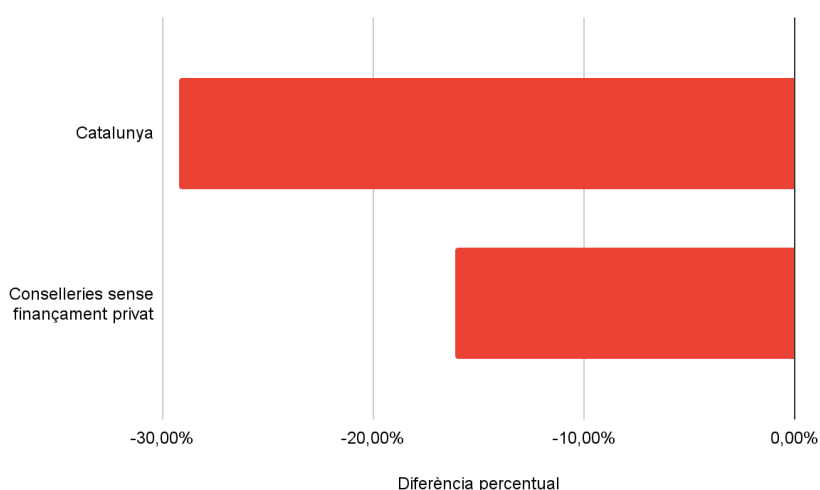
més que a Catalunya, però la inversió catalana era un 41,3% major que la d'Extremadura (de 5.896 euros). El 2018 fins i tot Extremadura, amb 6.386 euros d'inversió pública per estudiant, superava ja en un 8,3% a la inversió mitjana de Catalunya.

Es va produir una absoluta inversió de la situació anterior en els 10 anys transcorreguts, **que mostra l'autèntica desídia de la Generalitat cap al seu sistema universitari públic, que s'aprecia més detalladament en la taula següent sobre el conjunt de la dècada.**

Taula 43. Evolució de la inversió pública per estudiant entre 2018 i 2009 en les universitats públiques sense finançament privat

Comunitat	Euros/estudiant any 2018	Euros/estudiant any 2009	Diferència absoluta	Diferència percentual
Catalunya	5.897	8.332	-2.435	-29,2%
Conselleries sense finançament privat	6.619	7.893	-1.274	-16,1%
Total universitats públiques amb UNED	5.995	7.043	-1.048	-14,9%

Gràfic 9.

Com ja s'havia comentat, **la dada més terrible** que es desprèn de l'anàlisi de l'evolució del finançament en tota Espanya **és la retallada en la inversió per estudiant**, perquè s'aprecia l'efecte conjunt de les retallades inversores existents i el creixement de l'alumnat produït. Malgrat la millora econòmica general, la inversió pública espanyola per estudiant **va caure en 1.274 euros**, un brutal -16,1%, que es reduïa a 1.048 euros (-14,9%) incloent la UNED, encara que cal dir també que en 5 Comunitats,

i la mateixa UNED, la inversió pública per estudiant es va incrementar entre 2009 i 2018.

Sent això molt greu, no té parangó amb l'ocorregut a Catalunya, on entre 2009 i 2018 es van perdre 2.435 euros per estudiant, que és un -29,2% d'inversió pública directa per estudiant (és a dir gairebé 1 de cada 3 euros d'inversió per alumne menor), que solament era superat, de nou, per la pitjor situació de Madrid (-32% d'inversió per estudiant).

Aquesta tremenda retallada és conseqüència de l'efecte acumulatiu d'una inversió pública global que va ser 135,6 milions d'euros inferior el 2018 a

la de l'any 2009 (-10,9%), per a atendre a gairebé 38.600 (+25,9%) d'alumnes més (vegeu les taules 21 i 30).

Taula 44. Desviació respecte de la mitjana estatal d'inversió directa per estudiant en les universitats públiques: índexs dels anys 2009, 2013 i 2018

Comunitat	Índex 2009	Índex 2013	Índex 2018
Catalunya	105,6	99,7	89,1
Conselleries	100	100	100
Total O. públiques amb UNED	89,2	89,5	90,6

Com s'ha comentat en les taules 19 a 21, no en totes les comunitats autònomes s'han produït les retallades i, d'altra banda, davant la caiguda de matriculacions, moltes Autonomies han rectificat els increments de taxes permesos pel Decret Wert i millorat la seva inversió pública en els últims anys (per a major detall veure les taules 41 a 43 de l'informe general).

La disponibilitat de les dades del nostre informe de 2016, per al període 2009 a 2013, (citat en la presentació i en el comentari a la taula 4 sobre l'evolució general del finançament educatiu) ens permet analitzar aquest canvi, que pot observar detalladament en la mateixa taula 44 de l'Informe general.

En ella s'aprecia, per a una majoria de comunitats autònomes, que o bé la inversió per estudiant ha tingut una

millora comparativa general en el conjunt de l'Estat al llarg de la dècada (a vegades facilitada per la mateixa caiguda de la matriculació), o que, després del descens dels primers anys, s'ha produït una rectificació posterior i un canvi de tendència.

Però no va anar així en el cas de Catalunya, on els índexs comparatius amb la inversió mitjana estatal per estudiant dels anys 2009, 2013 i 2018 mostren un descens continuat: de tenir una inversió per estudiant clarament superior a la mitjana estatal l'any 2009, es va passar al fet que la mitjana catalana quedés pràcticament al nivell de la mitjana espanyola el 2013, per a accelerar la retallada en els anys finals del període estudiat i ser molt inferior a la mitjana estatal el 2018.

10. El finançament de l'ensenyament concertat

10. EL FINANÇAMENT DE L'ENSENYAMENT CONCERTAT

En la taula 13 (que es reproduïx) s'ha indicat que el finançament de l'ensenyament concertat està definit per l'art. 117 de la LOE, i que les comunitats autònomes poden tenir mòduls de concerts propis o fer servir els mínims definits en l'Annex IV dels Pressupostos Generals de l'Estat. El valor d'aquests últims mòduls el 2018 va ser, en mitjana, un 0,7% inferior als de 2009; ja que, en general, les retallades salarials de 2010 i 2012 van afectar també l'ensenyament concertat. Es comenta igualment que els efectes més negatius de l'aplicació del Decret Wert sobre les plantilles no va tenir a penes repercussió econòmica en superar 21 hores lectives en tota Espanya i en tots els nivells educatius. Però la fase final de la gratuïtat del cicle 3-6 de l'Educació Infantil, així com la implantació de la FP Bàsica sí que comportaven un limitat, i bastant homogeni, increment del finançament. Aquesta relativa homogeneïtat es va produir, de fet, en 14 de les 18 Administracions educatives.

Igualment, en la introducció a les taules 34 a 36 s'ha aprofundit en les causes de

les diferències en la inversió per estudiant entre totes dues xarxes educatives, que fan que el cost de l'escolarització en centres concertats sempre serà inferior al de l'ensenyament públic. Aquestes responen a menors salaris i plantilles parcialment, però també a la diferent distribució geogràfica i, sobretot, a aquest efecte de les majors "ràtios alumnat/unitat" derivada de l'aplicació del Reial decret de Concerts, de 1985. **Hi ha una relació de proporcionalitat inversa entre la ràtio i el cost per estudiant** i, amb les últimes dades disponibles, la mitjana estatal és un 14,4% major que la de l'ensenyament públic en el 2n cicle d'Infantil, un 18,7% en Primària i un 7,2% en l'ESO.

En aquest capítol de l'informe es pretén aprofundir en aquests factors observant també altres dades, com el pes de la despesa pública per a concerts i el pes relatiu del seu alumnat, així com valorar la correlació entre tots dos percentatges, ja que el seu major valor significaria que les condicions laborals són més similars, o que la distribució geogràfica de l'alumnat o les "ràtios" és semblant.

Taula 13. Evolució de les partides per a concerts educatius i subvencions de E. de Règim General entre 2018-2009 (repetició)

Comunitat	Liquidació 2018 milers d'euros	Liquidació 2009 milers d'euros	Diferència absoluta	Diferència percentual
Catalunya	1.153.056,5	1.128.338,0	+24.718,5	+2,2%
Total adm. educ.	6.267.651,0	5.850.289,9	+417.361,1	+7,1%

No va haver-hi retallades en cap Administració excepte el Ministeri (Ceuta i Melilla), creixent els concerts en 417 milions d'euros (+7,1%) en el conjunt de l'Estat, i en 13 de les 17 Comunitats els increments de finançament van ser bastant homogenis, **sobre un 3,5%**, que era pràcticament **la meitat de la mitjana estatal**. Va ser l'efecte de les altres 4 Comunitats (Cantàbria, Madrid, Múrcia i La Rioja), produït al marge de tota lògica que no fos la mera intencionalitat política, qui va elevar la mitjana fins al 7,1% d'augment: amb pujades compreses entre el +17,1% de Madrid i el +29,1% de La Rioja, que totalitzaven

232 d'aquest total de 417 milions d'euros, i suposaven el 55,5% del total.

El 2,2% d'increment de Catalunya, uns 25 d'aquests 417 milions d'euros, va ser el menor entre totes les comunitats autònomes, encara que aquesta dada es matisava en considerar que el creixement de l'alumnat escolaritzat en la xarxa concertada només va ser de l'1,3% entre 2009 i 2018 (8% estatal). Però Catalunya destina comparativament a l'ensenyament concertat més fons que la mitjana de l'Estat i dedica un 18,4% dels fons totals d'Espanya per a aquesta xarxa educativa.

Taula 45. Percentatge d'alumnat en centres concertats del total dels Ensenyaments de Règim General en el curs 2018-2019

Comunitat	Alumnat en centres concertats	Total alumnat amb fons públics	% Concertada sobre Total
Catalunya	366.150	.1.258.487	29,1%
Total Espanya	2.102.403	7.617.149	27,6%

La mitjana espanyola d'alumnat en l'ensenyament concertat era del 27,6%

el 2018, oscil·lant entre el 48,9% del País Basc (un 73,3% major que la mitjana) o

el 35,9% de Madrid, i el 17,6% de Canàries o el 15,7% de Castella-la Manxa (un 75,8% menor). I un pes tan diferent dificulta moltes comparacions.

L'alumnat de l'ensenyament concertat de Catalunya representava un 17,4% del

total de l'alumnat total d'Espanya. El percentatge d'alumnat de la xarxa concertada catalana, del 29,1%, és una mica superior, un 5,4% (1,5 punts), que aquesta mitjana estatal del 27,6% en el curs 2018/2019.

Taula 46. Percentatge de fons públics per a docència i sosteniment de centres concertats el 2018

Comunitat	Ensenyaments Reglats Total	Concerts i subvencions E. Reglada	% Concerts del total
Catalunya	4.476.388,0	1.153.056,5	25,8%
Total AA. EE.	29.188.592,7	6.267.651,0	21,5%

La despesa pública de l'ensenyament concertat a Espanya suposava, el 2018, **el 21,5% del total** destinat a la docència i funcionament del conjunt dels Ensenyaments de Règim General (estimem que el 2009 va ser del 19,7%), amb percentatges que oscil·laven entre el 33,9% del País Basc i l'11,1% de Canàries. **El pes mitjà de l'escolarització era un 28,4% més alt que el de la despesa imputada**, a conseqüència de la suma de factors que hem comentat anteriorment: distribució geogràfica (ruralitat), majors "ràtios alumnat/unitat" que és legalment

necessària per a accedir al concert educatiu i diferents condicions salarials i de jornada existents, que no haguessin de constituir en un al·licient polític.

La despesa pública destinada a l'ensenyament concertat a Catalunya representava el 18,4% del total espanyol, i el pes de la despesa pública educativa per a docència i funcionament de l'ensenyament concertat, del 25,8% de la despesa total educativa de Catalunya, és un 20% superior a la mitjana estatal del 21,5%.

Taula 47. Correlació percentual entre l'alumnat escolaritzat i la despesa consumida en els Ensenyaments de Règim General el 2018 en centres concertats

Comunitat	% Despesa 2018 concertada/total	% Alumnat concertada/total	Correlació % despesa/ alumnat
Catalunya	25,8%	29,1%	88,0%
Total adm. educ.	21,5%	27,6%	77,2%

La major correlació entre percentatge d'alumnat atès i el pes de la despesa de la concertada sobre el conjunt de la despesa pública en les E. de Règim General de cada Comunitat, significaria que les condicions laborals són semblants i que la distribució geogràfica de l'alumnat i les "ràtios" són similars.

Aquesta correlació mitjana estatal era del 77,2% el 2018, que suposava un 28,4% més d'alumnat que de despesa, només era superada en 6 Autonomies que, per tant, tenien una diferència entre alumnat i despesa menor a aquest 28,4%, sent la diferència cost/alumnat atès major en la resta, amb diferències que haurien d'incloure una seriosa reflexió sobre el conjunt de les causes diferenciadores que hem citat.

Perquè aquestes diferències objectives, que influeixen en els diferents costos per estudiant, no haurien de ser un al·licient per a l'adopció de decisions polítiques afavoridores de la xarxa concertada, que trenquin els equilibris

existents i actuïn negativament sobre la xarxa pública com sembla que ha ocorregut en algunes Comunitats al llarg del decenni transcorregut entre 2009 i 2018.

A Catalunya, la correlació entre el pes de la despesa pública educativa i l'alumnat atès va ser, el 2018, del 88%, que era la segona més alta de l'Estat, després de Madrid (encara que per causes molt diferents). Això s'explica per les millors condicions salarials existents a Catalunya en comparació amb la immensa majoria de Comunitats (com la percepció dels sexennis i d'altres complements com les tutories i amb un conveni col·lectiu propi), o d'unes millors plantilles que redueixen alguna cosa la jornada en Secundària, fruit de la pressió sindical realitzada durant molts anys. Són la distribució geogràfica i les majors ràtios (6% en 2n cicle d'Infantil o 10,5% en Primària, per exemple) els elements que més incideixen en la diferència de costos per estudiant.

I s'ha d'observar que aquestes millors condicions laborals no han suposat un tracte de favor per al sector, com demostren les diferències d'alumnat escolaritzat en cada xarxa escolar al

llarg de la dècada, o el procés d'inclusió voluntària de centres concertats en la xarxa pública catalana que s'està produint en l'actualitat.

11. El papers de les corporacions locals

11. EL PAPER DE LES CORPORACIONS LOCALS

La inversió educativa de les corporacions locals és un element important del finançament educatiu, poc conegut, però molt significatiu. L'obligació legal essencial dels ajuntaments és la cessió de sòl públic per a la construcció de noves infraestructures i el manteniment ordinari (neteja, vigilància, calefacció, etc.) dels col·legis públics d'Educació Infantil, Primària, Especial i d'Adults.

Però, a més d'aquestes funcions legals, existeix un ampli camp d'activitats en el qual les corporacions locals solen estar implicades, que abasta des dels centres propis d'Educació Infantil 0-3, a les activitats i serveis complementaris per a tots els nivells educatius, passant per l'extens àmbit de les activitats extraescolars o la col·laboració escolar des de la concepció del municipi com un ens educador amb amplis recursos educatius, o en l'àmbit de l'educació compensatòria. Un ampli camp d'activitats, amb freqüència molt voluntaristes, que es pot estendre a altres nivells i xarxes educatives en proporcions molt variables, segons la decisió de cada ajuntament.

En definitiva, aquest voluntarisme es tradueix en un grau de compromís municipal en Educació que és molt diferent, que comporta unes grans diferències d'inversió en qüestions

educatives entre Comunitats i en el mateix nivell provincial, i on juga un paper essencial la pròpia capacitat econòmica de cada ajuntament.

És per això que resulta interessant conèixer com van respondre a aquestes obligacions les corporacions locals, en un context de creixement d'alumnat i quan molts dels serveis que presten els ajuntaments als col·legis del seu terme municipal han tingut importants increments de costos entre els anys estudiats (IPC=+14,1%). També si a conseqüència de les retallades mitjanes estatals de les Conselleries en Educació Compensatòria (-23%), en serveis complementaris (-7,6%) i en activitats extraescolars (-69,8%), els ajuntaments s'han vist obligats a intentar pal·liar aquest dèficit.

I és obligat reflexionar i comparar els sistemes de finançament del manteniment dels col·legis públics, dependent de la capacitat econòmica de cada ajuntament, i la seva voluntat i el dels centres concertats, el finançament dels quals és per igual en tots els col·legis de la mateixa Comunitat, amb càrrec als seus Pressupostos autonòmics, i en els quals la partida d'“Altres Despeses” dels mòduls de concerts dels PGE **va créixer un 2,2%** entre 2009 i 2018.

Com s'ha indicat, la inversió educativa de les corporacions locals ha de sumar a la de les Conselleries per a calcular la Despesa total educativa de qualsevol Comunitat. En les estadístiques oficials, que són independents de la despesa de les administracions educatives, s'ofereix una xifra global que inclou les transferències que les Conselleries d'Educació aporten per a la despesa educativa municipal, i, per a mantenir l'homogeneïtat, aquesta xifra és la que figura en les comparacions de les taules que s'exposen a continuació.

Però per a conèixer l'esforç propi real, que forma part de la Despesa Pública total i del PIB educatiu cal restar aquestes transferències per a evitar duplicitats de la mateixa despesa, i la quantia de la qual ha de ser localitzada en el detall dels Pressupostos de cada Comunitat. En el cas de Catalunya les partides transferides a les corporacions locals figuren sempre amb els epígrafs 46 (transferències corrents) i 76 (transferències de capital) de l'explicació detalladament de la Despesa del pressupost de la Conselleria d'Educació.

Taula 48. L'Evolució de la inversió de les corporacions locals amb finalitats educatives entre els anys 2018 i 2009

Comunitat	Any 2018 milers d'euros (1)	Any 2009 milers d'euros (1)	Diferència absoluta	Diferència percentual
Catalunya	857.960,3	910.062,3	-52.102,0	-5,7%
Total corporacions locals	2.644.767,2	2.725.988,4	-81.221,2	-3,0%

(1) Les quanties de la taula s'han de considerar mínimes perquè molts ajuntaments poden computar costos del manteniment dels seus centres educatius en altres apartats pressupostaris generals de la despesa del municipi que siguin diferents de la gestió docent.

Malgrat el descens global comptable del 3%, cal comentar que **les transferències de capital** amb finalitats educatives als ajuntaments es

van veure retallades el 2018 en **366,6 milions d'euros**, un 60,0% menys que el 2009. Això suposa que, encara que la inversió municipal espanyola al final de la dècada va ser inferior en 81,2 milions d'euros, **el seu esforç global propi va ser 285,4 milions d'euros**, un 10,7% major que el 2009, **per a poder pal·liar, encara que no tenien cap obligació legal, la desatenció de les Administracions educatives en serveis relacionats amb la conciliació i la igualtat d'oportunitats**, i posant

més evidència el desistiment de qui estava obligat. Però va haver-hi grans variacions entre comunitats autònomes, amb increments d'inversió en la meitat i retallades importants en unes altres, l'atenció de les quals a les seves obligacions legals de manteniment dels centres públics es va d'haver ressentit, i **ha d'haver estat comparativament pitjor que la produïda en els centres concertats, amb igualtat de tracte en tots ells.**

En el cas concret de Catalunya, el descens del -5,7% era major que la mitjana estatal del 3%, però és igualment aparent. El 2009 les transferències de la Conselleria van sumar 364,4 milions d'euros i l'aportació pròpia va ascendir, per tant, a **545,6 milions d'euros. El 2018 no existeix aquest detall pressupostari** i utilitzem les transferències de 2019 que van ser molt menors, 209,2 milions d'euros, amb el que l'aportació pròpia dels ajuntaments va assolir els **648,8 milions d'euros** (que serien 27,7 milions més si s'utilitzen les xifres de transferències de l'any 2017). Això suposa que **no va haver-hi retallades en l'aportació pròpia dels municipis,**

sinó un increment mínim de 103,2 milions d'euros, un creixement mínim del 18,9% en el seu esforç propi, per a compensar els dèficits provocats per les retallades de la Conselleria, en clara contradicció amb la Disposició Addicional Quarta de la LEC, que comprometia la revisió periòdica de les partides pressupostàries, per a assegurar que els convenis amb els ens locals s'ajustessin a l'evolució real dels costos i preus

Això és solament una dada més per a afirmar que la implicació educativa dels ajuntaments catalans és molt major que en qualsevol altra Comunitat. Encara que el pes hagi descendit lleugerament, el 2018 el 32,4% de la inversió total dels ajuntaments de l'Estat (1 de cada 3 euros) era catalana. Això mostra una vocació molt major de les seves corporacions locals en el camp de l'Educació Infantil 0-3, en els serveis prestats, en l'atenció a les seves obligacions legals i en molts altres aspectes relacionats amb el paper educatiu de la ciutat/municipi que, entre tanta notícia negativa, i malgrat la retallada produïda en la dècada, també cal ressenyar.

Taula 48 Bis.- L'Evolució de la Inversió de les Corporacions Locals amb finalitats educatives del 2020 al 2018

Comunitat	Liquidació 2020 milers d'euros	Liquidació 2018 milers d'euros	Diferència absoluta	Diferència percentual
Catalunya	847.707,3	857.960,3	-10.253,0	-1,2%
Espanya	2.774.669,3	2.644.767,2	+129.902,1	+4,9

Encara que la seva importància s'hagi de matisar per l'especial paper citat dels ajuntaments catalans en l'àmbit educatiu, molt superior a la resta de l'Estat, la realitat és que els fons de finalitat educativa van tenir una lleugera retallada, -1,2%, mentre va haver-hi un moderat increment de les inversions mitjanes estatals, que en realitat és major si parlem de l'esforç propi dels municipis. El 2020 va haver-hi un significatiu increment de les transferències des de la Conselleria, fins a aconseguir 282,7 milions d'euros, per la qual cosa l'aportació municipal real va ser de 565 milions. Aquesta és la xifra addicional que estem utilitzant

com a part integrant de la inversió global educativa catalana, que passa de 7.552 a 8.117 milions d'euros i com a part integrant del PIB educatiu català, que creix un 0,27% passant del 3,55% a un global del 3,82%

És una dada negativa perquè els efectes de la pandèmia també s'han fet notar en la despesa educativa municipal, que ha hagut d'afrontar amb fons propis moltes de les mesures sanitàries que la COVID-19 ha suposat, i suposa que s'ha d'haver produït, de manera més o menys general, una reculada en altres àmbits de la implicació educativa dels municipis catalans.

Taula 49. Inversió pública per estudiant de les corporacions locals l'any 2018

Comunitat	Liquidació 2018 milers d'euros	Alumnat curso 2018-2019 (1)	Euros estudiant	Índex 100
Catalunya	857.960,3	523.731	1.638	189
Total corporacions locals de l'Estat	2.644.767,2	3.053.590	866 euros	100

(1) A l'ésser la seva obligació legal essencial el manteniment dels col·legis, l'alumnat que computem en cada Comunitat, encara que sigui de manera reduccionista, és el dels centres públics d'Infantil, Primària i Especial, que és el mínim legal a atendre, encara que és evident que, en diferent proporció i quantia, hi haurà alumnat afectat d'altres nivells (0-3, ESO...) o xarxes educatives. La quantia per estudiant, per tant, no serà rigorosa, però sí indicativa de les diferències existents, i permet comparar i valorar l'evolució en aplicar els mateixos criteris en els càlculs de 2018 i 2009

La inversió municipal per estudiant a Catalunya (amb el límit de rigorositat absoluta citat en la nota aclaridora anterior), **de 1.638 euros per estudiant el 2018, era la més alta d'Espanya** i, malgrat la major retallada percentual produïda, superava en 772 euros l'estatal de 866 euros (un 89,1% major), i duplicava àmpliament, o més, a moltes comunitats autònomes, fins a ser, per exemple, un 393% més alta que la inversió andalusa, de 417 euros per

estudiant. Aquesta dada és molt important, **perquè afecta el global de la inversió per estudiant en els centres públics catalans** que hem vist en la taula 31 (3.724 euros, que era la segona més baixa de l'Estat, però per a docència directa), i fa que en les estadístiques generals de despesa pública global per estudiant, que inclouen també la despesa municipal de manteniment de centres i el repartiment d'una altra despesa educativa comuna, **la posició de Catalunya en el conjunt de l'Estat pugui millorar**, encara que no podem estimar un increment concret d'aquesta inversió per estudiant perquè a més de la limitació de la nota (1) caldria restar la proporció vinculada a aquestes transferències per a evitar un còmput doble. Cal posar en valor aquesta implicació, que **constitueix clarament un element diferenciador de l'Educació catalana**, on la reflexió sobre la forma de finançament del manteniment dels centres educatius públics manca del sentit que té en altres Autonomies.

Taula 50. Inversió pública per estudiant de les corporacions locals el 2009

Comunitat	Liquidació 2009 milers d'euros	Alumnat curs 2018/19 (1)	Euros estudiant	Índex 100
Catalunya	910.062,3	475.058	1.916	206
Total corporacions locals	2.725.988,4	2.934.195	929	100

Amb els mateixos límits anteriors del volum d'alumnat que es computa en aquest càlcul, el 2009 la inversió per estudiant era encara major, de 1.916

euros, que duplicava a la mateixa mitjana estatal, de 929 euros, amb una diferència per estudiant pròxima als 1.000 euros en aquest any.

Taula 51. Evolució de la inversió pública per estudiant entre 2018 i 2009 de les corporacions locals

Comunitat	Euros/estudiant 2018	Euros/estudiant 2009	Diferència absoluta	Diferència percentual
Catalunya	1.638 euros	1.916 euros	-278 euros	-14,5%
Total corporacions locals	866 euros	929 euros	-63 euros	-7,3%

Malgrat l'esforç realitzat per a compensar la menor despesa de les Administracions educatives, en un context de major escolarització, l'evolució global de la inversió general per estudiant dels ajuntaments en el conjunt de la dècada estudiada també va ser negativa a nivell estatal, encara

que en un percentatge mitjà inferior a l'exposat en altres taules del -7,3%. També va ocórrer a Catalunya, on es duplicava al del mateix mitjà estatal, que, encara que tingui els matisos que ja hem expressat, caldrà corregir perquè a més ha prosseguit entre els anys 2018 i 2020.

12. Algunes dades de la comparació internacional

12. ALGUNES DADES DE LA COMPARACIÓ INTERNACIONAL.

Les dades estadístiques internacionals sobre finançament educatiu es publiquen amb diversos anys de retard, per l'OCDE, Eurostat o el Banc Mundial (xifres de la UNESCO). Els tipus de dada oferts amb freqüència no són de fàcil correlació amb els que figuren en les estadístiques ofertes pel Ministeri d'Educació; per exemple, en tractar el PIB educatiu poden incloure la despesa privada en Educació les últimes xifres de la qual oficials per a Espanya, de l'I.N.E., són del curs 2014/2015 (per la qual cosa és difícil conèixer com s'aporten les dades espanyoles a les estadístiques internacionals i on està la seva font). També ofereixen xifres d'inversió per alumne en diferents nivells educatius que manquen de paral·lelisme a Espanya. A més, poden correspondre a moments diferents segons els països, la qual cosa dificulta encara més les comparacions.

En l'Informe General, del qual deriva aquesta separata per a Catalunya, pretenem analitzar també l'ocorregut entre 2018 i 2009. Ho fem, bàsicament, a partir del document internacional amb més prestigi en Educació comparada per la coherència, la quantitat i la continuïtat de les seves dades: l'informe de l'OCDE "*Education at a Glance (Panorama de l'Educació)*" la

informació de la qual abasta a tots els països de l'Organització, i aporta com a elements comparatius essencials, les mitjanes de la mateixa OCDE i la Unió Europea en un ampli nombre d'Indicadors Educatius. D'entre els relatius al finançament, ens hem centrat en els similars a la resta d'aquest Informe: inversió per estudiant (taules 52 a 55), proporció de despesa pública educativa en el conjunt de la despesa pública total (taula 56), la inversió en educació (en aquest cas Pública més Privada) com a percentatge del P.I.B. nacional (taules 57 i 58); més altres sobre la proporció de la despesa pública i de la despesa privada en el conjunt de la despesa total educativa i la distribució percentual d'aquesta despesa entre l'administració central, regional i local, que mostra l'existència de models educatius molt diferents quant a les responsabilitats competencials. També hi ha referències comparatives procedents d'Eurostat i de l'Institut d'Estadística de la UNESCO.

Per l'anterior, fer extrapolacions rigoroses amb les comunitats autònomes no és fàcil, i en la majoria dels mesuraments citats clarament impossible. No obstant això, i amb aquesta limitació, **consignarem indicadors sobre el PIB i l'evolució de**

la despesa educativa pública i privada extensibles a Catalunya, sense la pretensió que tingui el rigor de la resta del document, i com a xifres que poden servir per a una referència global, alhora que permeten difondre la realitat del nostre entorn internacional.

Abans de mostrar cap xifra, cal comentar que les dades econòmiques que presenta l'OCDE, perquè pugui comparar la situació entre diferents països, **estan sempre ajustats en funció de la seva Paritat de Poder Adquisitiu (P.P.A.)**, qüestió que es tracta detalladament en l'Informe General citat.

A) EVOLUCIÓ D'ALGUNS INDICADORS GLOBALS ENTRE 2009 I 2018.

Les taules que es presenten a continuació es refereixen a l'Indicador més usat com a referència sobre Finançament Educatiu: La Despesa Pública Educativa com a expressió del Producte Interior Brut (PIB). Les dades internacionals poden variar segons l'organisme encarregat de calcular-los perquè poden considerar diferents

conceptes, i també diferenciar de les estadístiques espanyoles pel mateix motiu: per exemple l'OCDE sol computar els préstecs de finalitat educativa. Amb freqüència, distingeixen també entre Despesa Pública Educativa i Despesa Total Educativa, que inclou la despesa en educació de les famílies.

Taula 57. Percentatge de la Inversió en Educació com a expressió del Producte Interior Brut de cada País segons diferents Organismes Internacionals el 2018

PAÍS	% P.I.B. Educació 2018 segons l'OCDE	% P.I.B. Educació 2017 segons UNESCO	% P.I.B. Educació 2018 segons Eurostat
ESPANYA*	4,3%	4,2	4,03
França	5,2%	5,5	5,41
Alemanya	4,3%	4,9	4,59
Itàlia	4,1%	4,0	4,26
Regne Unit	6,1%	5,4	5,16
Mitjana OCDE	4,9%	5,0	--
Mitjà U.E.	4,4%	4,7	4,73 (2017)
CATALUNYA**	2,92% (2018)**	3,55 (2020)**	

* L'estadística interna espanyola dona com % de PIB educatiu per al conjunt d'Espanya, el 2018, el 4,21%

** No hi ha cap referència oficial a les dades de Catalunya. Els que presentem són càlculs propis a partir d'estadístiques oficials i s'exposen en les taules 7, 7 bis i 9 d'aquest Informe

A més de divulgar les dades, no coincidents, segons la font, la taula posa de manifest la deficient posició d'Espanya especialment en l'Informe d'Eurostat (l'intern de la mateixa Unió Europea), que col·loca a Espanya en una posició allunyada de la mitjana de l'U.E. i dels més països significatius d'Europa.

Si observem la situació de Catalunya el 2018, 10 anys després de l'aprovació de la Llei d'Educació catalana, la valoració del nostre esforç educatiu és molt deficient. La situació és insostenible des del punt de vista comparatiu i molt allunyada dels compromisos de la Llei d'Educació de Catalunya que prenia

la mitjana europea com a referència.

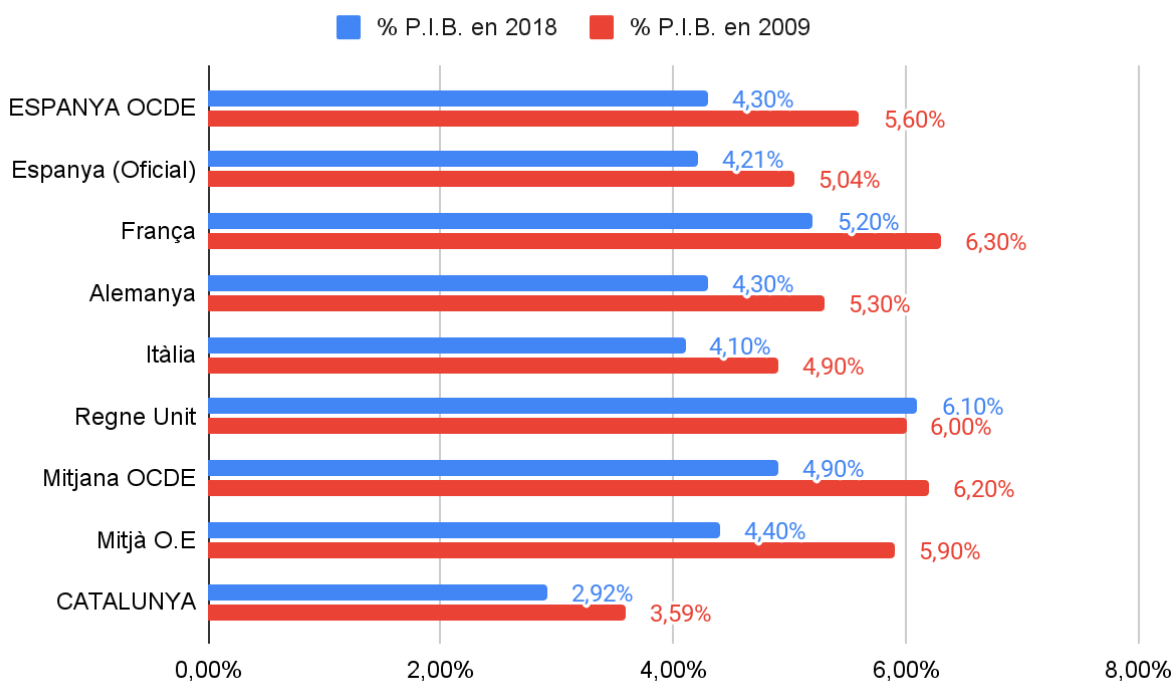
En termes de paritat de poder adquisitiu, l'esforç inversor del Regne Unit duplicava el 2018 el de Catalunya, i, el més baix d'ells, el d'Itàlia, era un 40% superior al català. **Segons l'OCDE, la mitjana d'esforç inversor en educació dels països de la Unió Europea l'any 2018 era un 50,7% superior a la de Catalunya (4,4% del PIB per 2,92% del català) i la dels països de la mateixa OCDE, amb un 4,9% del PIB global, un 67,8% més alta.** Fins i tot comparant amb les dades esbiaixades d'inversió de l'any 2020 per a Catalunya, que ofereixen un PIB del 3,55%, la diferència és enorme.

Taula 58.- Evolució, entre 2018 i 2009, de la relació entre el Total de la Despesa Educativa (1), i el Producte Interior Brut (P.I.B.) de cada País.

PAÍS	% P.I.B. el 2018	% P.I.B. el 2009	Diferència absoluta	Diferència percentual
ESPANYA OCDE	4,3%	5,6%	-1,3	-23,2%
Espanya (Oficial)*	4,21%	5,04%	-0,83	-16,5%
França	5,2%	6,3%	-1,1	-17,5
Alemanya	4,3%	5,3%	-1,0	-18,9
Itàlia	4,1%	4,9%	-0,8	-16,3
Regne Unit	6,1%	6,0%	+0,1	+1,7
Mitjana OCDE	4,9%	6,2%	-1,3	-21,0
Mitjà U.E	4,4%	5,9%	-1,5	-25,4
CATALUNYA*	2,92%	3,59	-0,67	-18,7%

* Veure notes explicatives de la taula anterior

Gràfic 10

Les dades de l'OCDE d'aquesta taula, donen per a Espanya una caiguda fins i tot molt superior, de l'ordre d'un 40% més alta (-23,2% per -16,5%) que la que derivada de les estadístiques oficials espanyoles (recollides en l'Informe). També mostren l'enorme deterioració de l'esforç inversor mitjà de la Unió Europea, producte de les seves polítiques austericides desenvolupades durant la Crisi econòmica. En tot cas, aquestes dades homogènies mostren una evolució pitjor que la dels països més significatius d'Europa. **Les dades disponibles sobre Catalunya**, donen xifres pitjors que les oficials espanyoles, directament inferiors a tots els països de l'entorn, i previsiblement, amb els criteris de l'OCDE, la retallada de l'evolució inversora és pitjor també que

la mitjana de les dades supranacionals al llarg de la dècada del 2009 al 2018.

Conscients de la deficient situació, la Llei d'Educació de Catalunya de l'any 2009 es comprometia a corregir la inversió pública educativa catalana amb dos criteris referencials: destinar a Educació el 6% del PIB català i aconseguir la mitjana d'inversió de la Unió Europea. El 2018 no s'aconseguia ni tan sols la meitat d'aquest 6% i tampoc es produïa una convergència amb la mitjana de la Unió Europea (gairebé 10 anys després de l'aprovació de la Llei, el país de l'U.E. amb menor inversió, Itàlia, superava en un 40% a l'esforç inversor educatiu de Catalunya).

B) L'EVOLUCIÓ DE LA DESPESA PÚBLICA I DE LA DESPESA PRIVADA EDUCATIVA ENTRE 2009 I 2018

Les estadístiques de Despesa Pública Educativa són publicades anualment, mentre que les úniques estadístiques espanyoles sobre Despesa Privada en Educació procedeixen de la "*Enquesta sobre Finançament i Despeses de l'Ensenyament Privat*" de l'Institut Nacional d'Estadística, **les últimes dades de la qual oficials corresponen al curs 2014/2015**. L'enquesta diferencia entre nivells No Universitaris i Universitaris, i **té periodicitat quinquennal** (pròximament haurien de

publicar les dades relatives al curs 2019/2020, que potser permeten actualitzar, més endavant, alguns dels càlculs que apareixen en les dues pròximes taules).

No obstant això, el document anual "*Education at a Glance*" de l'OCDE, sol diferenciar entre Despesa Pública i Despesa Total Educativa, incloent-hi la despesa privada per ensenyaments o per serveis educatius i diferenciant entre despesa de les famílies (a Espanya

gairebé exclusiva en els nivells no universitaris) o procedent d'altres entitats privades (significatiu en els nivells universitaris a Espanya). **Les taules que diferencien la Despesa Pública i la Despesa Privada de cada país, tenen un significat important en el document anual de l'OCDE.**

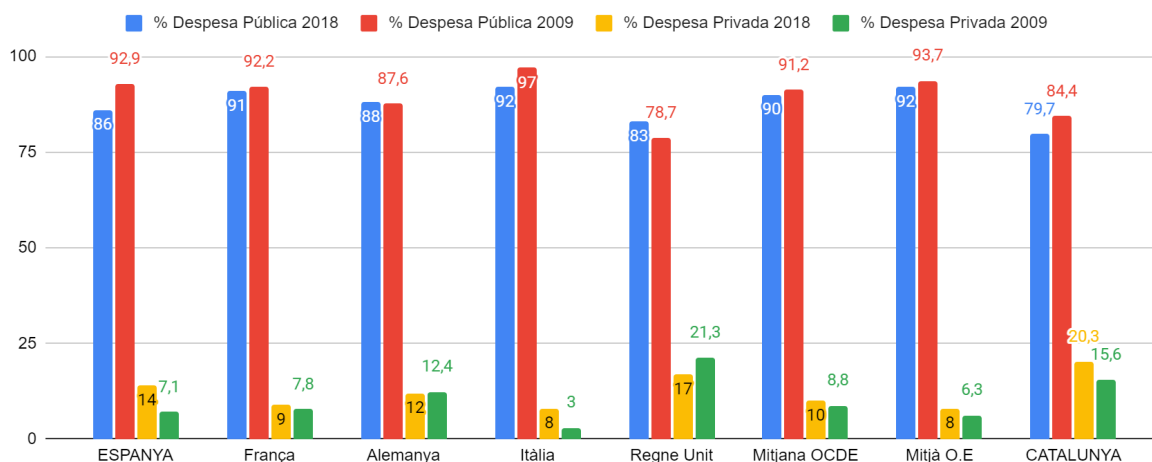
A Espanya no existeix cap document estadístic que diferencii aquestes despeses, i per això considerem rellevant fer alguna difusió d'aquests, encara que no sapiguem explicar quin és l'origen de les dades que figuren en el document anual de l'OCDE. Com a aproximació a la situació a Catalunya incloem els nostres càlculs a partir de la citada enquesta de l'INE.

Taula 59. Evolució, entre 2018 i 2009, de les proporcions relatives entre Despesa Pública i Despesa Privada (1) en el conjunt de l'Educació Primària i Secundària (Nivells No Universitaris).

PAÍS	% Despesa Pública 2018	% Despesa Pública 2009	Difer. %	% Despesa (*) Privada 2018	% Despesa (*) Privada 2009	Diferen. %
ESPANYA*	86*	92,9	-7,4%	14*	7,1	+97,2%
França	91	92,2	-1,3%	9	7,8	+15,4%
Alemanya	88	87,6	+0,5%	12	12,4	-3,2%
Itàlia	92	97,0	-5,2%	8	3,0	+167%
Regne Unit	83	78,7	+5,5%	17	21,3	-20,2%
Mitjana OCDE	90	91,2	-1,3%	10	8,8	+13,6%
Mitjà U.E	92	93,7	-1,8%	8	6,3	+17,7%
CATALUNYA(1)	79,7*	84,4	-5,6%	20,3*	15,6	+30,1%

* Dades de l'Edició de l'any 2021 de "Education at a Glance" de l'OCDE, per a 2018, i 2012 per a 2009. Els que apareixen per a Catalunya el 2018 **corresponen realment al curs 2014/2015** i són el nostre càlcul segons l'"Enquesta sobre Finançament i Despeses de l'Ensenyament Privat de l'INE."

Gràfic 11.

(1) **El 2015** la Despesa Pública Total dels nivells no universitaris va ascendir a Catalunya a 4.520.376,1 milers d'euros, que inclouen 1.121.766 milers per a concerts educatius; la Despesa Privada va aconseguir 2.272.930 milers d'euros incloent els Concerts, per la qual cosa la despesa privada real va ser d'1.151.766 milers d'euros. **El 2009** la Despesa Pública Total d'aquests nivells va ascendir a Catalunya a 5.357.787,7 milers d'euros, que inclouen 1.128.338 milers per a concerts educatius; la Despesa Privada va aconseguir 2.121.553 milers d'euros que inclouen la partida de Concerts, per la qual cosa la despesa estrictament privada va ser de 993.215 milers d'euros.

El 2009, la **Despesa Pública espanyola dels nivells no universitaris** suposava del total de l'ensenyament primari i secundari, una xifra major que la

mitjana de l'OCDE, del 91,2%, i una mica inferior al 93,7% de la mitjana de la Unió Europea: una xifra, per tant, homologable amb la majoria de països. **La Despesa Pública educativa de Catalunya de l'any 2009, del 84,4%, ja era llavors un 9% inferior a la mitjana de l'Estat, i estava clarament per sota de la mitjana de l'U.E. i l'OCDE**, sent solament menor al Regne Unit. És cert que no es tracta d'una dada oficial, com s'ha dit no existeixen dades similars espanyoles i molt menys desglossades per Comunitats, i té la limitació de ser un càlcul propi a partir de les estadístiques de la citada *"Enquesta sobre Finançament i Despeses de l'Ensenyament Privat I.N.E., però és obvi que Catalunya ja llavors tenia una posició global bastant deficient en inversió pública educativa en els nivells no universitaris.*

Després de la crisi econòmica, 10 anys després, el 2018, la Despesa Pública espanyola dels nivells no universitaris, s'havia retallat fins al 86% de la Despesa Educativa Total existent: una xifra que passava a ser menor tant en relació amb la mitjana de l'OCDE, del 90%, com de la Unió Europea on representava el 92% i també s'havia produït un retrocés. A Catalunya, amb xifra calculada de l'any 2015 en no existir xifres posteriors, aquesta reducció de Despesa Pública educativa s'aprofundia fins al 79,7%, clarament per sota de totes les institucions supranacionals i dels països més significatius de l'U.E.; solament el retrocés estatal espanyol, del 7,4% segons l'OCDE, era més alt que el català, del 5,6% però abastant 3 anys menys.

Analitzat des de la perspectiva de la proporció de la Despesa Privada sobre la Despesa Educativa Total en els nivells no universitaris, **el comportament és, lògicament, l'invers.** El 2009, Espanya ocupava una posició intermèdia en el conjunt de països, amb una inversió educativa privada una mica major que la mitjana europea però menor que l'OCDE, amb una Despesa Privada del

7,1%. Però ja la Despesa Educativa Privada de Catalunya, del 15,6%, duplicava la mitjana estatal i de la Unió Europea (només era major el del Regne Unit).

Aquesta situació va canviar radicalment el 2018, quan la Despesa Educativa Privada d'Espanya pràcticament **es va duplicar respecte al 2009** segons l'OCDE, fins a aconseguir **el 14%. El de Catalunya va créixer en un 30%** (càlcul propi limitat fins a l'any 2015 de les últimes xifres publicades) fins a situar en : és a dir, 1 de cada 5 de la despesa en els nivells no universitaris (la majoria obligatoris) de Catalunya corresponia a l'esforç inversor educatiu de les famílies; unes dades que ratifiquen el retrocés del finançament del sistema educatiu espanyol en general, i **del català en particular en aquests anys, i la necessitat de recórrer a l'esforç de les famílies per a compensar les retallades públiques que s'anaven produint.**

Aquesta descripció ratifica la nostra valoració que Catalunya havia emprès un camí contrari als compromisos adquirits en la Llei d'Educació de Catalunya.

Taula 60. Evolució, entre 2018 i 2009, de les proporcions relatives entre Despesa Pública i Despesa Privada (1) en Educació Terciària (Nivells Universitaris).

PAÍS	% Despesa Pública 2018	% Despesa Pública 2009	Difer. %	% Despesa (*) Privada 2018	% Despesa (*) Privada 2009	Diferèn. %
ESPANYA*	65	79,1	-18,8%	35	20,9	+67,5%
França	77	83,1	-7,3%	23	16,9	+36,1%
Alemanya	83	84,4	-1,7%	17	15,6	+9,0%
Itàlia	62	68,6	-9,6%	38	31,4	+21,0%
Regne Unit	25	29,6	-15,5%	75	70,4	+6,5%
Mitjana OCDE	66	70,0	-5,7%	34	30,0	+13,3%
Mitjà U.E	75	78,6	-4,6%	25	21,4	+16,8%
CATALUNYA(2) *	56	66,9	-16,3	44	33,1	+32,9%

(1) Considerar la introducció a l'apartat i les notes explicatives (*) de la taula 59, anterior.

(2) **El 2015** la Despesa Pública Total dels nivells universitaris va ascendir a Catalunya a 1.477.474,3 milers d'euros, que incloïen 427.781 milers de finançament privat (matrícules, taxes...); la Despesa Privada va aconseguir 490.332 milers d'euros que inclouen 52.230 milers de subvencions públiques. **El 2009** la Despesa Pública Total dels nivells universitaris va ascendir a Catalunya a 1.538728,8 milers d'euros, que incloïen 296.351 milers de finançament privat (matrícules, taxes...); la Despesa Privada va aconseguir 402.613 milers d'euros que inclouen 55.482 milers de subvencions públiques.

El 2009, segons l'OCDE, la Despesa Pública espanyola suposava el 79,1% del total de despesa educativa de l'educació terciària (nivells universitaris), 4 de cada 5 euros invertits, una xifra clarament major que la mitjana de l'OCDE, del 70%, i lleugerament superior a la Unió Europea (79,1%). **A Catalunya, amb un 66,9%, només 2 de cada 3 euros destinats a l'Educació superior eren públics** (càlcul propi), la qual cosa suposava la pitjor dada a excepció del Regne Unit.

El 2018, segons l'OCDE, la Despesa Pública espanyola s'havia retallat del total de l'existent en els nivells universitaris (similar al català del 2009): una mitjana que, de ser superior el 2009, passava a ser molt de menor que la mitjana europea, del 75%, i fins i tot

de la mitjana de l'OCDE del 66%. **A Catalunya** (dada pròpia de l'any 2015) **la Despesa Pública per a les universitats catalanes va baixar fins al 56% de la despesa educativa total dels nivells universitaris** (poc més d'1 de cada 2 euros), un retrocés percentual de més del 16%, que, malgrat la mala situació de partida, era major que el de tots els àmbits exposats i **s'allunyava, encara més, de les mitjanes europees.**

Evidentment, el comportament és l'invers des de la perspectiva de la proporció de la Despesa Privada

destinada als nivells universitaris. El 2009 representava a Espanya el 20,9%, passant al 35% deu anys més tard segons l'OCDE, amb un increment de l'aportació de les famílies compensadora de la retallada pública del 67,5% (el major amb diferència d'aquest àmbit de l'U.E.). **Catalunya** (dades pròpies) **ja fregava aquest nivell de despesa Privada universitària el 2009 (el 33,1%) i el 2015 havia crescut un 33% fins a aconseguir un 44% d'aportacions privades per al conjunt dels ensenyaments universitaris**

Postdata a les Taules 59 i 60 sobre finançament públic i privat de l'Ensenyament en els nivells No Universitaris i Universitaris.

En els comentaris a la taules 59 i 60, es matisa que les dades més recents sobre el conjunt d'Espanya són els obtinguts per l'OCDE per a l'any 2018; mentre que els referits a Catalunya són càlculs propis, a partir de l'"**Enquesta de finançament i despeses de l'ensenyament privat**" de l'I.N.E., i es corresponen amb l'any 2015, en tractar-se d'una publicació quinquennal.

Després de la presentació oficial d'aquest Informe, el passat 24 de novembre, i en procés d'impressió, l'I.N.E. ha publicat una nova Enquesta que actualitza les dades fins al curs 2020-2021 (6 anys més tard), que en complementar amb les estadístiques sobre Finançament Educatiu del 28 d'octubre, que aquest Informe sí recull, permeten donar una visió molt actualitzada de la divisió de la inversió total educativa entre els seus components públic i privat. Per això s'aporten aquestes noves xifres, els elements de les quals més rellevants són:

Nivells No Universitaris (Taula 59):

La inversió educativa **privada** de Catalunya en el curs 2020/2021 va

ascendir a 2.709,6 milions d'euros, incloent els 1.342,7 m€ per a concerts educatius, la qual cosa suposa **un finançament privat real de 1.366,9 m€**. Si es considera que la Despesa Pública educativa en els nivells No Universitaris va ser de 5.859,3 m€ en 2020, implica que **la Inversió Total de Catalunya en els nivells NO universitaris va ser de 7.226,2 m€**.

Això suposa que la inversió privada va ascendir al 18,9% del total i la inversió pública al 81,1%, mentre que en **2015** van ser el 20,3% i 79,7% respectivament, dades que vénen ratificar la lleugera millora catalana dels últims anys, mediatitzada, al seu torn, per l'esforç extra de finançament vinculat a la pandèmia del COVID-19.

En el conjunt de l'Estat es va produir una evolució similar, **en 2018** hi havia un 14% d'inversió privada i un 86% d'inversió pública, segons l'OCDE, i de les dades oficials espanyoles actualitzades es dedueix **per a 2020 una inversió privada del 12,2% i una pública del 87,8%**, pel mateix efecte de la pandèmia. Com a resum, **la inversió educativa privada catalana superava en un 54,9% a la mitjana estatal, mentre que la pública estatal era un 8,3% més alta que la catalana**.

Si es compara amb les dades internacionals de l'any 2019, un any més recent que en la taula 59, on són de 2018, es veu que a penes hi ha canvis. **La mitjana d'inversió privada de la Unió Europea continuava sent del 8% i en la Pública del 92%**, i per a l'OCDE el 10% i el 90% respectivament (12/88 a Alemanya, 9/91 a França i 6/94 a Itàlia), si bé cal puntualitzar que **mentre les dades internacionals són prèvies a la COVID**, les espanyoles i catalanes són posteriors a l'especial esforç que la pandèmia ha comportat, **i encara així ens trobem a la cua d'inversió pública a Europa.**

Nivells Universitaris (Taula 60):

La inversió educativa privada catalana per a l'ensenyament superior va ser en el curs 2020/2021 de 662,1 milions d'euros, després de deduir 56,9 milions de subvencions públiques. A aquesta xifra cal sumar-li el finançament privat de les universitats públiques (matrícules, taxes...) que en 2020 va aconseguir els 340,7 m€, la qual cosa va suposar **un finançament privat total de 1.002,8 m€**. Si es considera que la Despesa Pública en les Universitats públiques catalanes, una vegada deduïda aquest finançament privat, va anar de 1.259,4 m€, implica que **la Inversió Total de Catalunya en els nivells Universitaris va aconseguir els 2.262,3 m€**.

Això indica que la inversió privada va ascendir al 44,3% del total i la inversió pública al 55,7%, xifres pràcticament idèntiques a les de l'any 2015 que figuren en la Taula 60, com així mateix ocorre en l'àmbit de l'Estat, on les xifres de la #OCDE per a 2018 indicaven un 35% d'inversió privada i un 65% d'inversió pública, **i les xifres obtingudes per al conjunt d'Espanya en 2020 són el 35,6% i 64,4% respectivament.**

La inversió educativa privada catalana en l'ensenyament superior supera en un 24,4% a la mitjana estatal, mentre que la pública estatal és un 15,6% més alta que la catalana.

Si es compara amb les dades internacionals de l'any 2019, un any posterior als de la taula 60, tampoc s'aprecien canvis. **La mitjana d'inversió privada de la Unió Europea en els nivells universitaris continuava sent del 25% i en la Pública del 75%**, i per a la #OCDE el 34% i el 66% respectivament (19/31 a Alemanya, 25/75 a França i 39/61 a Itàlia). Més encara que en els nivells no universitaris, la inversió pública de Catalunya per a aquests nivells és molt inferior.

13. Conclusions essencials de l'Informe

13. CONCLUSIONS ESSENCIALS DE L'INFORME

El conjunt de dades d'aquest Informe memòria mostra un retrocés del finançament i els recursos dedicats a l'educació a Catalunya, tant en els nivells universitaris com en els no universitaris, durant la dècada compresa entre 2009 i 2018. Amb posterioritat i amb les últimes dades disponibles, encara provisionals, es pot afirmar que s'ha produït una certa correcció entre 2018 i 2020, encara que la millora estava condicionada per l'esforç econòmic durant la pandèmia, les necessitats objectives de la qual a Catalunya, almenys en els ensenyaments de règim general, eren més grans que en altres territoris de l'Estat i, per tant, no hi ha dades per a valorar si es tracta d'una correcció simplement conjuntural.

Es tracta d'un retrocés educatiu sense pal·liatius que va afectar especialment l'ensenyament públic no universitari, tant en els Ensenyaments de Règim General com en la resta dels seus programes i a les universitats públiques catalanes, i que té la seva màxima expressió en l'evolució de la inversió per estudiant.

Les dades més rellevants són les següents:

En l'apartat de dades generals, a

Catalunya la inversió educativa el 2018 va ser de gairebé 243 milions d'euros menys que el 2009, una disminució del 3,5%, similar a la retallada mitjana estatal de les conselleries d'educació, però aquesta havia d'atendre un enorme increment paral·lel d'alumnat escolaritzat: el 17,9% de Catalunya per un 10,1% de mitjana estatal en l'ensenyament públic i molt més gran en els nivells universitaris, un 25,9% a Catalunya per un 6,3% estatal. Per a contextualitzar millor la dada, s'ha de dir també que l'IPC espanyol havia crescut un 14,1% en la dècada i el PIB de Catalunya entre 2009 i 2018 s'havia incrementat un 18,7% (13,1% del conjunt d'Espanya). La recuperació de l'economia de Catalunya era evident i, malgrat l'increment de l'alumnat, la inversió en educació continuava sent inferior a la de 2009. El 2019, deu anys més tard, i després dels Acords retributius aconseguits, es va arribar als 7.040 milions d'euros, superant la xifra de 2009.

El 2020, la lluita contra la pandèmia va suposar una despesa educativa extra i la inversió de les conselleries relacionades amb l'educació va assolir els 7.552 milions d'euros, en un esforç una mica superior a la mitjana estatal, però que també parteix d'una situació

objectiva pitjor, tenint en compte unes dades catalanes pitjors pel que fa a les "ràtios alumnat/unitat. A aquesta xifra de 7.552 milions d'euros, cal sumar-li la inversió pròpia dels municipis catalans, que va arribar als 565 milions d'euros, **fins a arribar a una inversió educativa catalana total de 8.117 milions d'euros (vegeu taules 4, 4 bis i 4 duplicada)** i allunyada dels 8.973 afirmats des de la Generalitat recentment.

Com en totes les comunitats, el global de 7.552 milions d'euros és la suma de la despesa no universitària (5.859,3 milions d'euros), de la universitària (1600,1 milions) i de les beques i ajudes a l'estudi pròpies de la Generalitat (92,5 milions). Les estadístiques específiques sobre beques del Ministeri, eleven la quantia total de beques fins als 300 milions d'euros el 2020, dels quals les dues terceres parts serien despesa estatal aportada pel Ministeri.

No obstant això, una cosa és la millora de la despesa pública educativa en xifres absolutes i una altra el seu pes relatiu en el conjunt de la Despesa Pública de la Generalitat, que ha anat sent progressivament inferior, un 20,2% de la despesa total el 2009, un 19,3% el 2018 i el 17,8% el 2020 (un 14,8% més gran el 2009 que el 2020). És obvi que la despesa educativa, en el període de l'aplicació de la Llei d'Educació de Catalunya, no ha estat una prioritat

de la Generalitat, situació que és necessari corregir urgentment.

El 2009, el PIB educatiu català, del 3,59%, era ja dels més baixos d'Espanya i el 2018 s'havia retallat fins al 2,92% (solament superior al de la Comunitat de Madrid), que era, sens dubte, una de les xifres més baixes en un context internacional, comparat per exemple amb el conjunt dels països de l'OCDE o de la Unió Europea. Tot i ser molt greu la retallada del PIB educatiu espanyol, un -16,5% global i el -14,8% del conjunt de les administracions educatives, la de Catalunya va ser encara pitjor, un -18,7% paral·lel al 18,7% d'increment del PIB català i en un context de gran creixement de l'alumnat escolaritzat. L'economia de Catalunya es recuperava mentre que l'inversió educativa s'enfonsava.

Aquestes dades són especialment greus, perquè el 2009 s'aprovava la Llei d'Educació de Catalunya, la Disposició Final 2a de la qual comprometia una aproximació a la mitjana de la Unió Europea i destinar a l'Educació, en 8 anys, un mínim del 6% del PIB català. Des del primer moment, el camí emprès va ser el contrari, no només no es va complir la previsió d'increments de la memòria econòmica de la Llei, sinó que l'esforç inversor va caure en termes absoluts i relatius: en comptes de creixement es van fer retallades, **fins al punt que, transcorreguts aquests 8 anys, l'esforç inversor**

educatiu de Catalunya, del 2,92% del PIB català el 2018, ni tan sols aconseguia la meitat del compromís de la Llei d'Educació.

El 2020 el PIB educatiu català de les conselleries educatives ha crescut fins al 3,55%, aproximant-se als valors de l'any 2009, un valor al qual cal **sumar l'esforç propi de les corporacions locals**, avaluable en el 0,27%, **per la qual cosa el percentatge total de PIB educatiu de Catalunya hauria arribat el 2020 al 3,82%** (lluny del 4,21% defensat des de la Generalitat computant com a catalanes despeses que són estatals). La mateixa aproximació s'ha produït en el conjunt d'Espanya. Tanmateix, aquest augment ha ocorregut en gran part per la important caiguda del PIB de l'any 2020 provocada per la pandèmia: el PIB català de 2018 va ser un 7,7% superior al de l'any 2020. Així i tot, aquest 3,82% del PIB educatiu català de 2020 a penes assolía el compromís de la Llei d'Educació de Catalunya al cap d'11 anys de la seva aprovació. **Urgeix, per tant, garantir que aquesta millora es mantingui en anys successius i creixi de manera progressiva.**

Quant a la distribució d'aquest esforç entre els nivells no universitaris i universitaris, cal dir que, en cap moment la inversió destinada als nivells no universitaris ha arribat a aconseguir ni tan sols la meitat del 6%, amb un màxim del 2,77% del PIB català

l'any 2009, i que en els nivells universitaris no ha passat mai del 0,8% del PIB català, amb una inversió que **sempre ha suposat al voltant del 22% de la inversió pública educativa total (vegeu taules 7 a 9 i taules bis).**

En els conceptes que abasten solament els Ensenyaments de Règim General no universitaris, el 2018 Catalunya va invertir 213,5 milions d'euros menys que el 2009. Això suposava una retallada percentual del 4,6%, que gairebé triplicava a la retallada mitjana espanyola de l'1,6%, malgrat que l'increment de l'alumnat va ser un 32,7% superior a l'estatal. Si diferenciem per xarxes educatives, en l'ensenyament concertat es va produir un increment d'uns 25 milions d'euros (un 2,2% per 7,1% estatal), però amb un alumnat escolaritzat que va créixer només un 1,3%. Per consegüent, la inversió destinada per a la docència i funcionament dels seus centres públics el 2018 va ser de 238 milions d'euros menys que el 2009, una retallada del 6,7%, que és un 76,3% més que la reducció mitjana estatal del 3,8%.

Com s'ha comentat en el primer paràgraf d'aquestes conclusions, les dades provisionals de l'any 2020 mostren una certa millora i els increments tant general, com de centres concertats i públics (que han tingut pujades semblants entorn del 17% entre 2018 i 2020), han estat superiors a la mitjana estatal **(vegeu**

taules 12 a 14 i taules bis), però proporcionalment insuficients tenint en compte l'existència d'unes necessitats objectives més grans per l'adaptació a la pandèmia a Catalunya, a causa d'unes ràtios catalanes superiors a les estatals.

Quant a Altres Ensenyaments i Programes Educatius que afecten essencialment l'Ensenyament Públic No Universitari, la retallada catalana per a Ensenyaments de Règim Especial i Educació de Persones Adultes va superar el 15%, multiplicant per 9 la mitjana estatal de l'1,7%, fins a suposar el 78,5% de la retallada total de l'Estat. En serveis atesos per Personal de Serveis Educatius Complementaris per a administració general, educació compensatòria, serveis complementaris i activitats extraescolars, la retallada d'uns 20 milions d'euros, un -4,1%, va ser inferior a la mitjana estatal, però considerant que molts d'ells estan vinculats als increments de l'IPC (+14,1% en la dècada), han d'haver afectat seriosament les plantilles i a la qualitat del servei prestat. L'abandonament de la Formació del Professorat i la recerca educativa va ser vergonyós en tota Espanya, amb 1 euro menys de cada 2 invertits el 2009, i va ser una mica menys negatiu a Catalunya, 1 de cada 4 euros: l'adaptació a un ensenyament digitalitzat realitzat durant la pandèmia

és gairebé miraculosa. La retallada general produïda en inversions i transferències de capital a entitats públiques, 3 de cada 4 euros invertits el 2009, és la més gran en qualsevol concepte de despesa educativa al llarg de la dècada estudiada, tant en els nivells no universitaris com en els universitaris. Malgrat el gran increment d'escolarització, s'ha renunciat a la construcció de centres públics, a la seva rehabilitació o millora, i a l'adquisició d'altres béns que han provocat la seva obsolescència o insuficiència.

Les dades provisionals fins a 2020 mostren per a aquests conceptes un comportament divers. En els Ensenyaments de Règim Especial i Educació de Persones Adultes s'ha continuat aprofundint en les retallades (-7,5%), mentre hi havia més inversió en el conjunt de l'Estat (+4%). En serveis atesos per Personal de Serveis Educatius Complementaris s'han mantingut les retallades (-3,4%), però de nou amb menor intensitat que en el conjunt d'Espanya (-5,4%). En Formació del Professorat hi ha hagut més inversió (+14%), però aquesta a penes ha estat la tercera part de la mitjana estatal. I en inversions i transferències de capital a entitats públiques, s'ha produït la correcció més significativa, multiplicant per una mica més de 2 el pressupost, com ha ocorregut en la resta de l'Estat, fins i tot amb increments mitjans una mica superiors

al de Catalunya (**vegeu taules 15 a 18 i taules bis**).

Pel que fa als ensenyaments universitaris, s'ha produït una disminució de 27 milions d'euros (un -1,8%) de la despesa total entre 2009 i 2018, que en teoria hauria de col·locar Catalunya en una bona posició respecte del conjunt de l'Estat, amb una retallada 5 vegades menor que la mitjana estatal del 9,5%. **Però no correspon a la realitat**, perquè la despesa total inclou el finançament privat (taxes acadèmiques...) de les universitats i les catalanes van percebre 108 milions d'euros d'increment d'aquest finançament privat, una mitjana del 36,6%, el més alt de l'Estat, que va ser un 359% superior a la mitjana espanyola. Si s'elimina aquesta aportació, la despesa pública de la Generalitat **va tenir una retallada real superior** a la mitjana estatal, d'un -10,9% enfront de la mitjana general del -9,6%, per a atendre l'increment més gran d'alumnat del conjunt d'Espanya (un 25,9%, davant de la mitjana del 6,3%), el que significa a la pràctica un desistiment de funcions en relació amb les universitats públiques catalanes.

No obstant això, entre 2018 i 2020 s'ha produït una significativa correcció, en termes molt menors que en els ensenyaments no universitaris per les menors necessitats d'adaptació a la pandèmia, i s'ha recorregut el camí

invers. L'increment català del 3,1% ha estat inferior a la mitjana estatal (5,1%), però l'aportació a la despesa de les taxes ha estat de gairebé del 16% inferior, mentre ha crescut lleugerament en el conjunt d'Espanya (+6%). Això fa que la inversió pública real de la Generalitat aconsegueixi el 10%, gairebé duplicant la mitjana de l'Estat (**vegeu taules 19 a 21 i taules bis**).

Aquestes retallades van tenir la seva màxima expressió en la inversió per estudiant, dada que precisa prèviament conèixer l'evolució de l'alumnat escolaritzat. No és igual una retallada de la despesa pública si hi ha una disminució de l'alumnat atès, que una retallada en un context de creixement de l'escolarització, més quan aquest és molt superior a la mitjana estatal, com és el cas de Catalunya, sobre el que ja s'han exposat algunes xifres.

El creixement d'alumnat de la dècada 2009-2018, en els Ensenyaments de Règim General no universitaris, va ser un 32,7% més gran que la mitjana estatal encara que es van donar grans diferències entre l'escolarització entre centres públics i concertats. En els centres públics, entre 2009 i 2018, es va produir a Catalunya un increment del 17,9% (un 77,2% més gran que la mitjana estatal del 10,1%); en els concertats va ser de l'1,3% (davant del 8% general). Quant als centres

totalment privats, el seu alumnat va créixer des de representar el 6,9% del total de 2009 al 7,9% el 2018, dada que significava un increment del 14,5% (una mica menor que la mitjana estatal del 22,9%). Davant la falta d'inversions reals per a donar resposta a la gran demanda existent, aquesta va haver de ser atesa per l'ensenyament totalment privat, sobretot en Formació Professional. **En l'àmbit universitari** ja s'ha dit que va haver l'increment més gran d'alumnat de l'Estat, un 25,9%, quadruplicant la mitjana estatal del 6,3%, cosa que agreuja considerablement la caiguda de les inversions **(vegeu taules 26 a 30)**.

L'evolució de la inversió per estudiant és, juntament amb el percentatge del PIB dedicat a l'educació, l'indicador de finançament educatiu més important i la seva evolució al llarg de la dècada és l'exponent més gran de les retallades produïdes.

La inversió per estudiant en els centres públics de Catalunya per a docència directa dels Ensenyaments de Règim General va ser, el 2018, de 3.724 euros per estudiant, 432 euros inferior a la mitjana estatal de 4.156 euros (que era un 11,6% més gran que la catalana). Només la inversió a la Comunitat de Madrid (3.319 euros) era inferior a la de Catalunya que estava situada a gran distància d'altres comunitats autònomes (-85,3% respecte la inversió per estudiant del

País Basc o -36,8% respecte la d'Extremadura). Cal dir que el 2009 la inversió mitjana estatal per alumne, de 4.757 euros/estudiant, era a penes de 50 euros (un 1%) més gran que la mitjana catalana, de 4.707 euros per estudiant, i Catalunya superava llavors a diverses comunitats autònomes. L'evolució d'aquesta inversió mitjana per estudiant entre 2009 i 2018, amb una caiguda de 601 euros menys per estudiant en els centres públics espanyols (-12,6%) era molt dolenta i potser la dada més palpable de les retallades, però el que va succeir a Catalunya va ser considerablement pitjor: el descens de 983 euros per estudiant suposava una caiguda de la inversió en la dècada de -20,9% (un 63,6% més que la retallada mitjana estatal). Aquestes dades mostren, millor que cap altra, l'enorme reculada educativa produïda en l'ensenyament públic català entre 2009 i 2018, en combinar-se un pitjor finançament amb un 17,9% d'increment de l'alumnat **(vegeu taules 31 a 33 i la 37)**.

El 2018, **la inversió per estudiant en els centres concertats de Catalunya**, de 3.149 euros, va ser 168 euros superior a la mitjana estatal de 2.981 en els Ensenyaments de Règim General, per la qual cosa la mitjana espanyola era un 5,3% inferior a la catalana i la inversió per estudiant era més gran que en la majoria de les comunitats autònomes. El 2009

aquesta situació no diferia molt, i la inversió a Catalunya (3.121 euros/estudiant) va ser 126 euros superior a la mitjana estatal (de 3.005), per la qual cosa, al contrari del que va passar a l'ensenyament públic, amb enormes retallades en la inversió per estudiant, en l'ensenyament concertat a penes va haver variacions entre 2009 i 2018 –ni a nivell estatal, on es va produir una retallada de 24 euros/estudiant que era un -0,8%, ni a Catalunya, on era 28 euros més alta, amb un increment del 0,9%, degut en gran part a l'escàs increment de l'alumnat escolaritzat, de l'1,3%, al qual ja ens hem referit (**vegeu taules 34 a 36 i la 37**).

Pel que fa a l'evolució de la inversió pública per estudiant en els ensenyaments universitaris públics, de 5.897 euros per estudiant el 2018, va ser, de nou, la pitjor de l'Estat després de la Comunitat de Madrid. La inversió directa de la Generalitat en les universitats públiques catalanes era gairebé 100 euros inferior a la mitjana estatal incloent-hi la UNED, i 722 euros menor si només es computaven les universitats presencials, la qual cosa suposava un 10,9% menys que la mitjana espanyola, de 6.619 euros per estudiant. Aquesta vergonyosa situació va haver de ser pal·liada pel finançament privat, com les taxes acadèmiques, que amb un total de 404,8 milions d'euros van suposar

2.168 euros més per estudiant (un 36,6% més en la dècada), la qual cosa suposava el 36,8% de la inversió pública. Conjuntament, la mitjana global de despesa sumava 8.065 euros per estudiant en el conjunt de les universitats públiques catalanes. El 2009 la situació de les universitats públiques catalanes era radicalment diferent: la despesa de 8.332 euros per alumne va ser 439 euros més alta que la mitjana espanyola de 7.893 euros, si només valorem les universitats presencials (un 5,6% més), i 1.289 euros més, si s'hi inclou la UNED (un 18,3% sobre la mitjana), la setena posició més alta de l'Estat (**vegeu taules 41 i 42**).

De les dades anteriors es dedueix que **la inversió pública espanyola per estudiant entre 2009 i 2018 va caure en 1.274 euros per estudiant**, un -16,1%, que es reduïa a 1.048 euros (-14,9%) en incloure-hi la UNED. Sent molt greu la dada anterior, no té parangó amb el que ha ocorregut a **Catalunya, on es van perdre 2.435 euros per estudiant**, que és un -29,2% d'inversió directa per alumne/a (la segona major retallada després de la Comunitat de Madrid) a conseqüència de l'efecte acumulatiu d'una inversió pública global que va ser menor en 135,6 milions d'euros (un -10,9%) per a atendre a gairebé 38.600 alumnes més (+25,9%), i que, al contrari que en molts territoris, la retallada es va accelerar en els anys finals del període estudiat:

una absoluta inversió de la situació anterior al llarg de la dècada que mostra l'autèntica desídia del govern català cap al seu sistema universitari públic en aquests anys **(vegeu taules 43 i 44)**.

Pel que fa al finançament de l'ensenyament concertat, aquest va tenir un increment del 2,2% entre 2009 i 2018, amb un creixement d'alumnat de només l'1,3% per a una mitjana estatal del 8%, que és dels menors entre totes les Comunitats. Però Catalunya destina a l'ensenyament concertat comparativament més fons que la mitjana en dedicar-li un 18,4% dels fons totals per a aquesta xarxa del total d'Espanya, quan el seu alumnat suposava el 17,4%, i el seu pes en el conjunt de la despesa pública educativa català, del 25,8%, era un 20% superior a la mitjana estatal del 21,5%. Entre 2018 i 2020, no obstant això, el finançament va ser major que a la mitjana general.

Quant a la diferència de costos per estudiant entre centres públics i concertats, és conegut que té com a causes les diferències salarials, de plantilles, la distribució geogràfica (ruralitat), i que és inversament proporcional a la ràtio alumnat/unitat. Per això és convenient conèixer l'índex de correlació entre alumnat atès en la xarxa concertada (a Catalunya el 29,1% el 2018) i la despesa educativa consumida (25,8% el mateix any), que és del 88%. Aquesta correlació del 88%

era la segona més alta d'Espanya (un 15% superior al 77,2% d'índex estatal). Són la distribució geogràfica i les majors ràtios alumnat/unitat (6% 2n cicle d'Infantil o 10,5% en Primària, per exemple) els elements que més incideixen en la diferència de costos del lloc escolar perquè hi ha una important equiparació. Unes millors condicions que no han suposat un tracte de favor, com demostra la diferència d'alumnat escolaritzat o l'actual procés d'inclusió voluntària de centres concertats en la xarxa pública catalana **(vegeu taules 13, 13 bis i 45 a 47)**.

El paper de les corporacions locals en el finançament de l'educació és molt important a Catalunya, tot i que al llarg de la dècada s'ha produït una retallada d'un -5,7%, xifra superior a la mitjana estatal del -3%. Aquesta disminució es pot explicar en gran part perquè les transferències als ajuntaments per a educació es van retallar en un 60%, la qual cosa va suposar un esforç global propi d'un 10,7% superior al del 2009. Aquesta situació es repeteix a Catalunya on es va passar d'una aportació des de la Conselleria de 364,4 milions d'euros el 2009 a 209,2 el 2019, la qual cosa va provocar que **l'esforç educatiu propi dels municipis realment s'hagués d'incrementar**, passant de 545,6 milions d'euros el 2009 a 648,8 l'any 2018 que implica un creixement mínim del 18,9%., per a compensar els dèficits provocats per

les retallades de la Conselleria, en clara contradicció amb la Disp. Adic. Quarta de la L.E.C. que comprometia la revisió periòdica ajustada a l'evolució real dels costos i preus. Entre 2018 i 2020, ha caigut aquesta despesa municipal, fins als citats 565 milions d'euros d'inversió pròpia, enfront d'una certa millora de la mitjana estatal.

Però la implicació municipal catalana en Educació és, amb diferència, la major de l'Estat, representant el 32,4% (1 de cada 3 euros) de la inversió total dels ajuntaments espanyols. La inversió municipal a Catalunya era de 1.638 euros per estudiant el 2018, la més alta d'Espanya, superant en 772 euros la mitjana estatal de 866 euros (un 89,1% major), encara que descendís respecte a 2009, quan era de 1.916 euros/estudiant. Aquesta dada és molt important, perquè afecta el global de la inversió per estudiant en els centres públics catalans i fa que la posició general de Catalunya en el conjunt de l'Estat millori.

Això és producte d'una implicació molt superior de les seves corporacions especialment en l'etapa del 0-3 i en molts altres aspectes relacionats amb el paper educatiu de la ciutat/municipi, que, entre tanta notícia negativa, i malgrat la retallada produïda al llarg de la dècada, també cal remarcar. Una implicació que constitueix clarament un element diferenciador de l'educació

catalana (vegeu taules 48-48 bis i 49-51).

Quant a les dades comparatives internacionals, amb els països més importants del nostre entorn, la mitjana de l'OCDE i la mitjana europea, al començament del capítol 12 fem una sèrie d'excepcions que poden posar en qüestió l'exactitud de les xifres i de la comparació: diferents conceptes, períodes que poden no coincidir, mesurament per paritat de poder adquisitiu, però ja **que l'aproximació a la inversió mitjana europea en termes de PIB és un compromís de la Llei d'Educació de Catalunya és important fer una aproximació.**

Pel que fa a la comparació del PIB educatiu català el 2018 respecte del d'altres països, 10 anys després de l'aprovació de la Llei d'Educació catalana, l'esforç educatiu català estava molt allunyat dels compromisos de la Llei d'Educació de Catalunya que prenia la mitjana europea com a referència. Segons l'OCDE, la mitjana d'esforç inversor en educació dels països de la Unió Europea aquest any **era un 50,7% superior a la de Catalunya** (4,4% del PIB per 2,92% del català) i la dels països de la mateixa OCDE, amb un 4,9% del PIB global, un 67,8% més alta. Fins i tot comparant amb les dades "esbiaixades" d'inversió de l'any 2020 per a Catalunya, que ofereixen un PIB del 3,55%, la diferència és enorme i **no**

s'observa cap convergència amb la Unió Europea. Pel que fa a l'evolució de l'esforç inversor entre 2009 i 2018, en termes de PIB, les taules mostren l'enorme deteriorament de l'esforç inversor mitjà de la Unió Europea, producte de les polítiques austericides desenvolupades durant la crisi econòmica, amb dades per a Espanya similars a aquest retrocés mitjà europeu, però sent les dades de Catalunya pitjors que els estatals (vegeu taules 57 i 58).

Un altre factor molt important en les dades internacionals és l'Evolució de la Despesa Pública i de la Despesa Privada Educativa entre 2018 i 2009 segons l'OCDE, sobre les quals cal advertir que desconeixem d'on sorgeixen les dades anuals assignades a Espanya, l'única font de les quals coneguda és la *"Enquesta sobre Finançament i Despeses de l'Ensenyament Privat"* de l'Institut Nacional d'Estadística, que té periodicitat quinquennal i les últimes dades de la qual oficials corresponen al curs 2014/2015.

La Despesa Pública espanyola dels nivells no universitaris suposava el 2009 del total de la despesa educativa, i homologable amb la majoria de països. **La Despesa Pública educativa de Catalunya de l'any 2009,** del 84,4%, ja era llavors un 9% inferior a la mitjana de l'Estat, i estava clarament per sota de la mitjana de l'U.E. i l'OCDE, sent

solament menor la del Regne Unit, és **obvi que Catalunya ja aleshores tenia una posició global bastant deficient en inversió pública.** 10 anys després, el 2018, la Despesa Pública espanyola dels nivells no universitaris, s'havia retallat fins al 86% de la Despesa Educativa Total, que passava a ser inferior a la mitjana de l'OCDE i l'U.E. **A Catalunya, amb xifres calculades de l'any 2015, en no existir xifres posteriors, aquesta reducció de Despesa Pública educativa arribava fins al 79,7%, clarament per sota de totes les institucions supranacionals i dels països més significatius de l'U.E.** Des de la perspectiva de la **Despesa Privada** sobre la Despesa Educativa Total del 2009, del 15,6%, **duplicava la mitjana estatal i de la Unió Europea.** El 2018 la situació havia empitjorat a nivell estatal, on es va duplicar respecte a 2009 i a Catalunya **va créixer** fins a situar en (dades any 2015): Unes dades que ratifiquen la reculada del finançament del sistema educatiu espanyol en general, **i del català en particular en aquests anys, i la necessitat d'acudir a l'esforç de les famílies per a compensar les retallades públiques que s'anaven produint.**

L'evolució de les proporcions relatives entre Despesa Pública i Despesa Privada en els Nivells Universitaris el 2009, del 79,1%, era una mica superior a la de l'U.E. (78,6%)

però a Catalunya, amb un 66,9% ja es trobava molt allunyada del referent europeu (càlcul propi). El 2018 la Despesa Pública universitària espanyola havia passat a ser del 65%, molt lluny del 75% europeu, i a **Catalunya** (dada pròpia de l'any 2015) **va disminuir fins al 56% de la despesa educativa total dels nivells universitaris i s'allunyava, encara més, de les mitjanes europees. Quant a la participació de la Despesa Privada a Espanya va passar del 20,9% al 35% el 2018, i, on ja fregava aquest nivell el 2009, el 2015 havia crescut fins a aconseguir un 44% d'aportacions privades per al conjunt dels ensenyaments universitaris**

Aquestes descripcions (vegeu taules 59 i 60) reforcen la nostra valoració que Catalunya havia emprès un camí contrari als compromisos adquirits en la Llei d'Educació de Catalunya, camí que necessita una immediata correcció i garanties que es compliran els compromisos adquirits en la Llei d'Educació de Catalunya. Aquestes garanties són més necessàries que mai davant un possible empitjorament de la situació econòmica per a evitar una nova reculada, com la produïda entre 2009 i 2018, i deixar fora de perill el nostre sistema educatiu.

14. Proposta per a la millora del finançament educatiu a Catalunya

14. PROPOSTA PER A LA MILLORA DEL FINANÇAMENT EDUCATIU A CATALUNYA

La publicació de la LEC el 2009 va estar acompanyada d'un fort compromís de finançament que hauria d'haver comportat una millora de les condicions de les professionals de l'educació i una millora de la qualitat de l'educació. Suposava avançar en la inclusió educativa i en la igualtat d'oportunitats amb una educació més personalitzada, alhora que havia de millorar la qualificació de la nostra joventut, la qual cosa és bàsic per al progrés de la nostra societat i totes les persones.

No obstant això, el camí immediatament emprès va ser just el contrari. No solament no es va avançar en el compliment de la Disposició Final Segona (que comprometia al Govern de la Generalitat a efectuar, en 8 anys, una inversió, com a mínim, similar a la mitjana de la Unió Europea, situada del PIB català), que era la palanca per a garantir aquests avenços, sinó que es van començar a produir retallades de finançament. Al llarg d'aquest Informe s'han descrit i quantificat de manera rigorosa aquestes retallades, en múltiples indicadors educatius (58 taules i gràfics), durant el decenni a

l'aprovació de la LEC El que no és obstacle perquè reconeixem una certa millora des de 2018, en qualsevol cas associada a la lluita contra la pandèmia.

Aquest empitjorament dels recursos disponibles no és una cosa merament descriptiva. Té conseqüències. Conseqüències en les condicions laborals i d'impartició de l'educació per part dels i les professionals expressades en les recents mobilitzacions. Conseqüències en les condicions de l'alumnat com a prova el fet que les ja males ràtios d'estudiants per unitat hagin empitjorat en tots els nivells educatius (excepte en el primer curs del 2n cicle de l'Educació Infantil); les àmplies diferències que ja hi havia amb les mitjanes de la resta de comunitats s'hagin incrementat en tots els nivells educatius i en tots siguin les majors o les segones més altes de l'Estat: globalment les pitjors. Aquests manca d'inversió educativa ha impedit avançar en la superació de greus problemes com l'abandonament escolar prematur: l'any 2021 a Catalunya va tenir una taxa del 14,8 vers un 13,3% de mitjana estatal. Una altra dada

significativa d'aquestes desigualtats educatives és que el nivell educatiu dels progenitors és un factor d'importància cabdal alhora de continuar estudiant. Al 2020 el percentatge d'abandonament de les persones joves que les seves mares tenien estudis superiors es situa només al 3,6%. En canvi, en els fills de mares amb estudis fins el nivell d'educació primària o inferior, el percentatge és fins 39,2 %. Aquestes dades deixen entreveure clarament que el sistema educatiu català és incapaç de formar satisfactòriament a tot l'alumnat i de retenir-ho fins a tenir una formació postobligatòria. Un altre aspecte destacable és el de la segregació escolar, segurament el problema més greu de l'educació al nostre país. Sabem que el 24,86% de l'alumnat de Catalunya hauria de canviar de centre escolar perquè no hi hagués segregació per origen socioeconòmic. Aquest indicador mostra que tenim un model que no és inclusiu ni equitatiu. Molts dels indicadors d'aquestes desigualtats educatives ens situen a Catalunya per sota dels indicadors de la mitjana europea.

I en un context d'incertesa econòmica és imprescindible, pel futur de la nostra societat, establir un suficient finançament educatiu i garantir-ho.

En aquest sentit, hem de destacar la recent exposició del Departament de Presidència de la Generalitat, intentant elevar en 1.000 milions d'euros la Despesa Pública catalana en relació a allò reconegut per les estadístiques estatals homogènies de l'any 2020, i elevant el P.I.B. educatiu català fins a un irreal 4,21%, incorporant per a això despeses educatives de l'Estat i modificant els conceptes d'homogeneïtzació dels criteris que permeten fer comparacions homologables entre comunitats autònomes i els països del nostre entorn.

Aquesta situació exigeix un revulsiu. No volem que una possible fase de recessió comporti més retallades com les que hem descrit, mantingudes també quan l'economia millorava, i que bloquegi el compliment de la Llei d'Educació de Catalunya.

Per això, després d'aquest Informe i amb el conjunt de dades presentades al començament de curs, la decisió de la Federació d'Educació de CCOO de Catalunya és la de treballar per la presentació d'una Iniciativa Legislativa Popular per una "Llei de Garanties del Finançament del Sistema Educatiu Català. Per un mínim del 6% del PIB per a l'educació".

La Federació d'Educació, al costat de la C.O.N.C., està estudiant els requisits legals necessaris per a aquesta presentació:

- Té avançat un text legal amb les aspiracions de millora que entenem necessita l'Educació catalana en aquest moment.
- Té en funcionament un equip inicial de treball, base per a una Comissió Promotora que seria la responsable davant la Generalitat i la Junta Electoral i que seria necessari ampliar amb altres organitzacions educatives i socials.
- Té preparada una memòria justificativa que ha d'acompanyar reglamentàriament a qualsevol I.L.P., de la qual l'Informe de Finançament que ara estem presentant formaria una part molt significativa.
- Té prevista una proposta inicial de temporalització amb objectius concrets a aconseguir i instruments participatius per al seu control.
- I ha començat a tractar els passos concrets amb els

serveis tècnics del Parlament de Catalunya, les orientacions legals del qual seran molt necessàries per a l'admissió a tràmit de la I.L.P.

Però la voluntat d'aquesta Federació d'Educació de CCOO és implicar la Comunitat Educativa i a la societat catalana en general en aquesta aspiració. Per això, a partir d'aquest anunci, i oferint aquest treball previ com a fonament del procés final, es dirigirà en els pròxims dies a la resta d'agents i institucions que formen part del món de l'educació de Catalunya, **perquè participin en ella i puguin enriquir el Projecte.**

La nostra intenció és tancar aquest procés el més aviat possible i en què s'hauria de realitzar la presentació pública dels continguts de la I.L.P., del procés d'autorització i de les previsions inicials per a recaptar a la societat el seu suport, en forma de signatura, en un important acte al costat de la resta d'entitats i organitzacions que vulguin participar en aquest treball col·lectiu.

